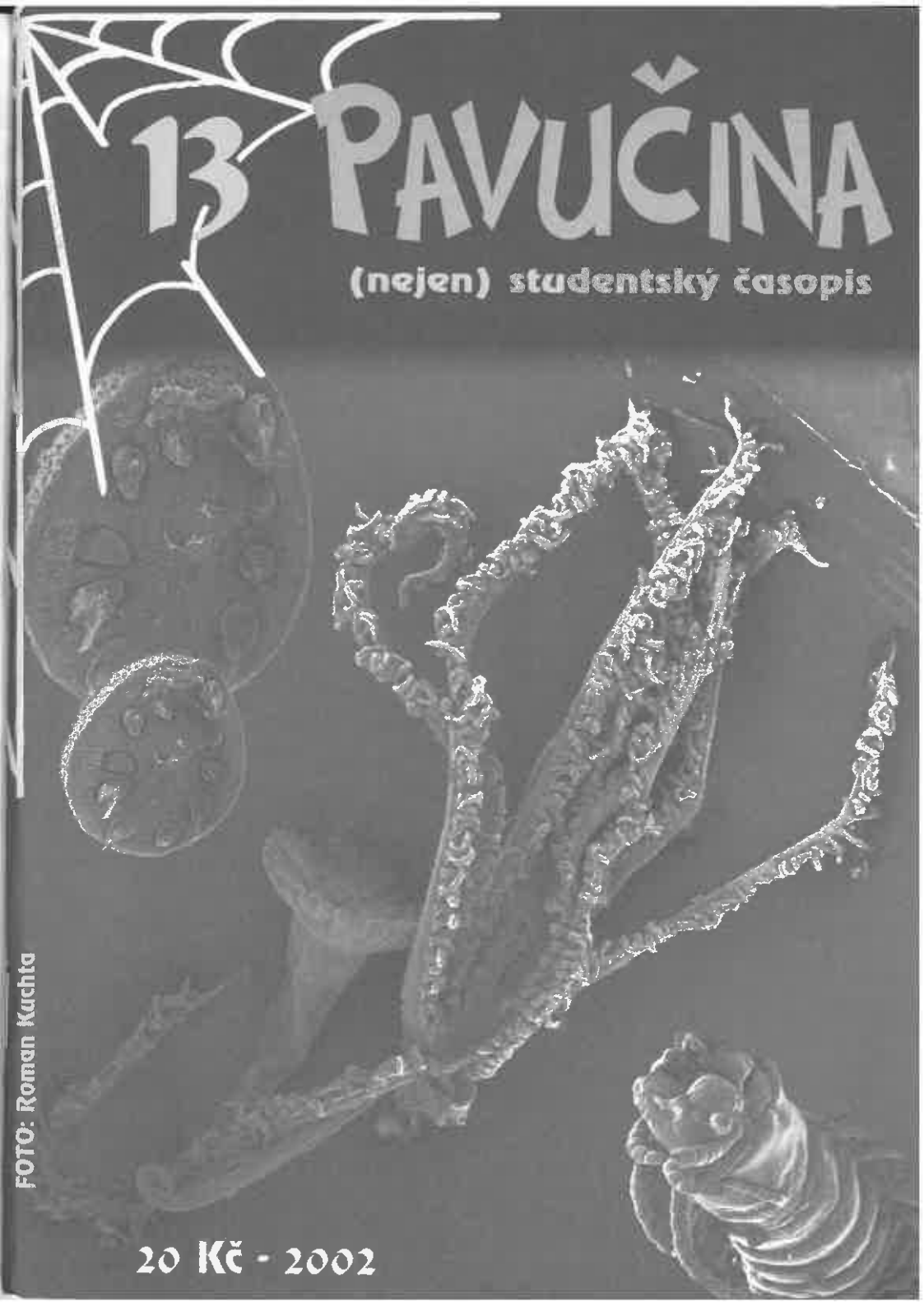


# 13 PAVUČINA

(nejen) studentský časopis

FOTO: Roman Kuchta

20 Kč - 2002





Tak jsme opět tady. Prázdniny a veškeré aktivity je doprovázející (zkoušky, diplomky, brigády, příbuzní...) přečkala celá redakce téměř bez úhony. Méně tak již samotná poprázdninová Pavučina – nafoukla se nám s články a obrázky na celých 72 stran, což vás, čtenáře, může potěšit (zvláště když cena neroste), ale pro vazbaře v tiskárně to byl malý oříšek...

K rubrikám pravidelným přibyla zbrusu nová s názvem „Počtení“ – to pro ty z vás „lajnsmekry“, kterým nestačí povídky jdoucí z per studentských.

Opět přicházíme se soutěží. Zatímco minule byla hlavní cenou barevná tiskárna (která již má svého majitele a vesele si tiskne), nyní je to plná verze operačního systému MandrakeLinux. Takže neváhejte, konkurence soutěživců není vysoká.

Žhavou novinkou listopadu je otevření třetí počítačovny BF v prostorách budovy děkanátu – nejdůležitější informace najdete na vloženém letáčku.

Dále na vás v Pavučině čeká mimo jiné také článek o hospodaření na BF s připojenými komentáři od vedení fakulty. Důležité informace o STAGu a jeho základních a studentům nové přístupných funkcích vám snad usnadní studium a ušetří několik cest na studijní oddělení. A nakonec, „last but not least“, vás opět uvítají známé rubriky Rozhovory, Počítače, Střepy z vědy, Po stopách..., Kompas plus, Z mého notesu, Pěstujeme či chováme, Tip na výlet a Vaření.

Tato v pořadí 13. Pavučina v sobě ukrývá spoustu zajímavého čtení a informací. Za každým výtiskem stojí práce a čas mnoha nadšených lidí. A právě tento kousek je jen pro vás.

Takže nevěřte na pověry a s chutí do toho.

za redakci Věra Cihlářová

## Škola

|           |   |    |
|-----------|---|----|
|           | * Studentští senátoři v akci                    | 2  |
|           | * Jak se volí senátor                           | 2  |
|           | * Socialistický šlendrián                       | 3  |
|           | * STAG na rozhraní                              | 4  |
| Rozhovory | * Rozhovor s Janem Kopeckým                     | 5  |
|           | * Vy se ptáte a někdo odpoví...                 | 10 |
|           | * K odevzdávání bakalářských prací              | 11 |
|           | * Would you like a cup of English?              | 13 |
|           | * Zamyšlení nad geobotanickou exkurzí           | 14 |
|           | * Co najdete na adrese wos.cesnet.cz            | 16 |
| Rozhovory | * Financování na BF aneb Absence zpětných vazeb | 17 |
|           | * Rozhovor s Vladimírem Medlou                  | 21 |
|           | * Pouze práce v terénu zažene tvou migrénu      | 25 |
| Počítače  | * Počítače a video                              | 26 |
|           | * Nebojte se tučňáka (Linux)                    | 27 |
|           | * Soutěž  | 29 |

## Věda

Střepy z vědy

|  |   |    |
|--|---|----|
|  | * Exkurze Španělsko a Portugalsko 2002                        | 30 |
|  | * Nanobaterie   | 37 |
|  | * Nové extrasolární planety objeveny                          | 37 |
|  | * Virtuální teleskop  | 38 |
|  | * Může být Země napájena energií z Měsíce?                    | 39 |
|  | * Červ s měděnými zuby  | 40 |
|  | * <i>Cassia fasciculata</i> / <i>Chamaecrista fasciculata</i> | 41 |
|  | * Revoluce v informačních technologiích                       | 42 |

## Společnost

|  |  |    |
|--|--|----|
|  | * Kompas plus: Knihkupectví Zlatý klas | 43 |
|  | * Po stopách... Olmékové               | 44 |
|  | * Až naprší a uschne                   | 46 |
|  | * Střípky z Ekofilmu 2002              | 47 |
|  | * Jak jsem přežil zubaře               | 48 |
|  | * Z mého notesu                        | 49 |

## Kultura

|  |   |    |
|--|---|----|
|  | * Počtení   | 50 |
|  | * Rozhovor o kulturním životě s dr. Alešem Bezděkem | 52 |
|  | * Gesto a výraz: Když se cení knihy                 | 54 |
|  | * Kdo je kdo; Monografie o Josipu Plečnikovi        | 55 |
|  | * Jako au pair do Ústí nad Temží?                   | 55 |
|  | * Rychlý běžec: první eskymácký film je na světě    | 56 |
|  | * Pozvánka do kina – Ptáci svět                     | 56 |
|  | * Pozvánka do dvou muzeí                            | 57 |
|  | * Víte, že...?                                      | 59 |

## Vlastní tvorba

### Volný čas

|  |   |    |
|--|---|----|
|  | * José de la Vltava                           | 60 |
|  | * Expedice Kamerun 2001, 2. část              | 61 |
|  | * Norské jahody                               | 63 |
|  | * O kaktusech a jejich pěstování              | 67 |
|  | * Včelí tance                                 | 69 |
|  | * Pasta, spaghetti, těstoviny od Pavla Blažky | 71 |
|  | * Tip na výlet: Mojský les                    | 72 |

### Tiráž

|  |                                  |    |
|--|----------------------------------|----|
|  | * Hlášky – Štetke (zoogeografie) | 73 |
|--|----------------------------------|----|

pro milovníky internetu: <http://www.bf.jcu.cz/tlx/pavucina/>

## Studentští senátoři v akci,

aneb <http://www.bf.jcu.cz/tix/kukacka/senat/>

Pod tímto nadpisem se skrývá informace o poměrně recentní aktivitě vašich zástupců v Akademickém senátu Biologické fakulty. Jde o postupně se rozrůstající internetové stránky, které vznikly s úmyslem informovat vás, studenty, o věcech na první pohled nezáživných – problematické body Studijního a zkušebního řádu BF JU, ovládnání a taje STAGU (viz článek v této Pavučině, str. 4), vyhlášky pana děkana apod. Dalším snem bylo vytvoření snadno dostupného místa, kde bychom si mohli vyměňovat své názory na zákony a pravidla týkající se studia na BF, kam by bylo možné napsat a poradit se v případě, když se člověk setká s nějakým studijním řádně zašmodrchaným problémem, nebo kde by se mohl

### Jak se volí senátor?

Pokud jsi se zaradoval, milý člene světové akademické obce, že v tomto článku naleznáš podrobný návod, který by ti ušetřil přemýšlení a navedl bezpracně tvou ruku s hlasovacím lístkem do volební urny, asi tě zklamou. Možná jen trochu ☹...

Přibližilo se období, kdy se „staří“ (či zkušeni?) senátoři vyměňují za nové, případně jsou opět pověřeni svými voliči pokračovat v senátorování. V prosinci nastane volební mela – v předvolebních proslovech se blýsknou svými myšlenkami kandidáti, v kuloárech se budou probírat favorité těch či oněch skupin, organizátoři se vynasnaží o co největší volební účast a vy, voliči, budete řešit, koho posadit na senátorská křesla.

Někdo z vás jen mávne rukou a volit nebude, jiný učiní náhodný výběr, ti odvážnější již popřemýšlí a zakroužkují jméno svého modrookého, vysokého Sympatáka a jen někteří se nad svou volbou zamyslí, případně s dotyčnými kandidáty „hodí řeč“ o tom, co by v senátu tropili za aktivity. Nyní se přiřaďte do jedné z výše popsaných

„obyčejný“ student obracet na svého „neobyčejného studenta-senátora“ ☺ s dotazy či náměty k řešení na senátních schůzích. K čemu je to třeba, ptáte se? Inu, ze zkušenosti vím, že se každý rok objevují studenti, kteří stále zápolí s podobnými studijními problémy. Ne každému se podaří boj vyhrát – a opustit po několika letech fakultu jen kvůli vlastní roztržitosti a nezájmu o okolní pravidla je přinejmenším mrzuté. Nejhorší je říkat si: mě to nemůže potkat...

Kromě zpráv, diskuze a důležitých dokumentů najdete na stránkách užitečné informace a odkazy. A možná ještě něco navíc – stačí se jen podívat a vyzkoušet.

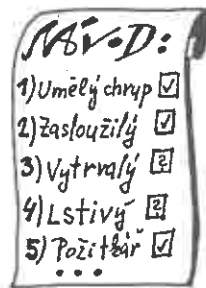
Věra Cihlářová

skupin. Pokud spadáte do první trojice, máte vyhráno a volba vás bolet nebude (zatím). Pro voliče ze skupiny poslední mám malou radu k zamyšlení, vycházející z několikaleté zkušenosti senátorování: nevolte dle hlasitosti a komediantského umění kandidáta, nevolte ze zvyku dle „zasloužilosti“ senátora a hlavně mějte na paměti, že nevolíte jednotlivce, ale vzájemně spolupracující tým schopný se mezi sebou domluvit. Jen takový dovede věci postrčit kupředu.

Tento článek není návodem, není kázáním či poučováním, měl by posloužit jen jako námět pro předvolební přemýšlení.

Bystrou mysl a dobrý odhad vaší senátorské Jedenáctky přeje

Věra Cihlářová



## Socialistický šlendrián?

Rád bych, i když trochu opožděně, reagoval na jeden článek v Pavučině číslo 11. Bohužel mi unikla uzávěrka dvanáctky... Ale stejně mi to nedá.

V rozhovoru s panem děkanem přišla řeč na novou budovu. A tu se člověk dozví, že nová budova je jeden socialistický šlendrián. Nevím, jestli mám tak slabou paměť, nebo tak špatně počítám, ale socialismus jsme oficiálně pohřbili v listopadu 1989 a teď je tuším babí léto roku 2002 a to je, ať se snažím počítat, jak chci, bezmála 13 let! Přesto



za nekvalitní stavbu nese zodpovědnost socialismus... Víam, byla to dlouho jenom železobetonová kostra, která před přestavbou jistě značně zchátrala.

A proč se tedy snažím zplodit kloudnou myšlenku? Protože. Přichází nová generace lidí, kteří socialismus nepamatují. V roce 1989 jsem chodil do sedmé třídy základní školy, a tak si listopad docela dobře vybavuji. A nemůžu se zbavit pocitu, že už se zase maluje historie na černobílo. Protože socialismus konce osmdesátých let se nedá srovnávat s totalitou let padesátých. Jasně, o cestování do zahraničí si mohl člověk tak akorát nechat zdát nad knížkou. Ale socialistický šlendrián mi stále zní v uších z jednoho prostého důvodu. Žili tady mí rodiče a vím, že jako spousta mně známých lidí dělali poctivě svoji práci, nadávali na cvičení civilní obrany, na pracovní soboty a na různé schůze, ale práci odváděli poctivou. Možná se tomu někdo vysmějete, ale naši rodiče tvořili ten socialismus. Socialismus, během kterého vzniklo spousta věcí na světové úrovni. Nikdo se dnes nepozastaví nad tím, že každý rok míří do Afriky na závody pouští nákladák Tatra, který vznikl už někdy v 80. letech, můžeme se smát shnilým Škodov-

kám na našich silnicích, ale v době svého zrodu zvládaly na silnicích to, s čím si leckteré vozy věhlasných značek nevěděly rady (nemyslím tím zrovna rychlost). A nebylo to jenom strojírenství jako třeba traktory, zbraně (fuj!), ale i zemědělství asi bylo úspěšné, když máme najednou, co jsme přestali zásobovat Sovětský svaz, takovou nadprodukcí (já vím, prokleté meliorace, taky je nenávidím)... Navíc jsem viděl současné výrobky ze země, které pro nás byly odjakživa Západem... A lidé, odkojení socialistickým šlendriánem, se styděli vyrábět něco podobného. A ti, co se vrátili z různých „montáží“, tvrdili, že na jejich úrovni jsme byli před x lety. Možná Vás napadne, že tady agituji pro socialismus, ale to je omyl, podle mě nezáleží vůbec na státním zřízení, protože lidé, kteří se chtějí prosadit, se dokážou prosadit, kdyby tu svět řídil třeba bleděmodrý hroch. A tedy co jsem tím chtěl říci? Že se mi nelíbí naše národní povaha ve svém rektálním alpinismu. To, že nedokážeme u svých nových vzorů oddělit zrno od plev, házíme přes palubu spoustu věcí jen proto, že mají spojitost se socialismem, s bývalým Sovětským svazem a lezeme kamsi státům, které řeší, zdali se bude učit Darwinova evoluce. Přitom se sejdeme ve sjednocené Evropě, která už teď začíná připomínat svoji byrokracií staré dobré časy. A napadá mě ještě jedna věc, je Vám víc než 13 let? Pak byste mohli být také socialistický šlendrián, protože vás rodiče dělali v socialismu. Jestli Vás tedy nedělali někde v zahraničí. Ale nejste-li děti emigrantů, jak jste se tam dostali, aha? Nebyl někdo v rodině...

Ještě si neodpustím poznámku, mí rodiče nikdy nebyli ve Straně. A zároveň je spousta lidí kteří ve Straně byli i zůstali, a přitom jsou to slušní lidé, ač to možná zní neuvěřitelně. Nezáleží přeci na tom, kam patříme, ale jak se chováme člověk k člověku.

A touto nechutnou agitkou bych skončil, howgh!

Roman Hrdlička

## STAG na rozhraní

Pokud se k vám tato novina ještě nedostala, pak vězte: univerzitní studijní agenda (STAG) je nyní přístupná přes internetové rozhraní, neboli, údaje ze STAGu si můžete prohlížet přes internet. Sídí na adrese <http://stag-web1.jcu.cz:8080/apps/stag/prohlizeni/index>, anebo se na něj dostanete přes fakultní stránky z rubriky Aktuální zprávy. Objeví se vám titulní stránka, kterou vidíte na obrázku. Je celkem přehledná a intuitivní: po kliknutí na odkaz v levém spodním sloupci se v pravém sloupci zobrazí příslušný formulář pro vyhledávání, stačí jen vyplnit políčka a odeslat. Zobrazí se vám stránka s výsledky, v některých případech musíte ještě párkrát kliknout (např. pokud je nalezených výsledků víc), ale to je veškeré umění práce se STAGem na webu. Za menší slabinu úvodní, hlavní stránky STAGu považují velkánské záhlaví, díky němuž se musíte pořád trefovat myši na posuvník a jezdit nahoru dolů. Doporučuji namísto toho uchopit myši vodorovnou lištu mezi záhlavím a spodními sloupci a vysunout ji co nejvýš, čímžto trikem si poněkud z pohodlně manipulaci s obrazovkou.

Občas potřebujete znát některé „tajné“ kódy, a to zejména kód studenta, kód katedry nebo kurzu. Kód studenta si většinou pamatujete (hlásíte se jím v počítačově do STAGu při předzápisu), anebo jej najdete na dveřích počítačoven. Kód kurzu (skládá se vlastně z třípísmenného kódu katedry a oboru a vlastního trojciferného kódu kurzu) máte buď ve vlastním indexu, nebo jej najdete v Růžence, ale nejlépe bude asi otevřít si nové okno prohlížeče a v seznamu kurzů na fakultních stránkách snadno nalézt příslušný kód. Pokud vám v některém případě STAG nenajde nic, ačkoli jste zajisté zadali správné kódy, je to proto, že

všechny údaje ještě nejsou ve STAGu zaneseny. Takže ještě nenajdete informace o rozvrhu a diplomové práci, ale zase zcela určitě zjistíte, kolik lidí má zapsáno kurz a dokonce i jejich jména. A to je pro případ škrtání či dopisování kursu informace velmi užitečná.

Zatím po mně webový STAG nechtěl nikde žádné heslo ani jiné mně neznámé údaje. Ani jsem neprošel všechny jeho položky, ale tak jako tak v něm už lze najít dost



potřebných informací a já doufám, že se stoupající využívaností STAGu v něm bude dostupných údajů stále více. A až se najde několik lidí, kteří vykoumají kdejaké figle při hledání na webovém rozhraní STAGu, plánujeme umístit nějaký jednoduchý návod alespoň na internetové stránky studentských senátorů (viz článek v této Pavučině na straně 2). Takže vzhůru na počítače, jde se pařit STAG!

Martin Střelec

## Rozhovor s Janem Kopeckým

Úplně nahoře, ve třetím patře Parazitologického ústavu AVČR, najdete Laboratoř imunologie parazitů, v jejímž čele stojí sympatický a vstřícný muž – RNDr. Jan Kopecký, CSc. Pokud se zajímáte o klišata a jimi přenášené patogeny, zprostředkování jejich přenosu či případně přímo o ovlivnění imunitní odpovědi hostitele slinami klišetického vektora, pak je to přesně místo, kam byste měli v brzké době zavítat. Určitě budete vítáni.



**rodná hrouda:** Čáslav

**členové rodiny a domácí mazlíčci:** Manželka (učitelka), dcera (studuje Vysokou školu ekonomickou v Praze) a syn (učitel angličtiny na gymnáziu). Domácí mazlíčky nemáme, protože zastávám názor, že zvířata mají mít volnost a žít ve svém přirozeném prostředí.

**nejoblíbenější pořad v televizi:** Rád si zavzpomínám na pořad, který už asi ani nepamatuješ, a to na *Lovy beze zbraní*. I když si občas pustím i nějaký „škvár“ na relaxaci.

**vaše první auto:** Když jsem přišel na Vojenskou lékařskou akademii, tak jsem úmyslně zamířil na detašované pracoviště v Těchoníně v Orlických horách. Tam jsem prožil moc krásných 10 let. Já vždy toužil bydlet na venkově a tam se mi to splnilo: lékař byl 10 km daleko, lékárna 5 km opačným směrem, tak jsme si museli tehdy pořídit auto. Od svého strýce jsem proto koupil Škodu 1000 MB. A toto zelené embéčko bylo mé první vozidlo. Teď už mám ale Fabii...

**číslo bot:** 10 až 11 (či jinak 45 až 46)

**cesta do Budějovic:** S virologií v Těchoníně to jednu dobu vypadalo dost špatně, takže jsem se zajímal o jiné možnosti. V té době se v Budějovicích začínalo budovat Jihočeské biologické centrum a Parazitologický ústav se z Prahy stěhoval sem. A protože ne všichni zaměstnanci se chtěli stěhovat z Prahy s ním, tak tady vznikla volná místa, dokonce i s bytem. Tak jsem se vydal do Českých Budějovic a nelituji toho.

**zajímavé navštívené místo:** Jihoafrická republika, Krugerův národní park (pro biologa-fotografa něco úžasného).

**kečup nebo hořčice:** Hořčice – mám rád ostrá jídla, takže když už kečup, tak jedinečně ostrý.

**Vzpomenete si, co Vám proběhlo hlavou, když jsem vás požádala o rozhovor do Pavučiny?**

Na jednu stranu je to pro mě příjemné překvapení, protože i když v Pavučině proběhly již rozhovory s řadou lidí, tak asi ještě ne se všemi. Takže si myslím, že jste asi došli

k názoru, že jsem něčím zajímavý, a to mi samozřejmě udělalo svým způsobem radost a zalichotilo mi to. Na stranu druhou mě to zaskočilo, protože nejsem úplně ten typ člověka, který se rád duchaplně předvádí.

**Každým rokem stojíte za katedrou a čelíte otázkám svých studentů nebo máte**

**i své zkušenosti s odpovídáním dotazů na konferencích. Je těžší povídat o své práci než o sobě samotném?**

Při učení nemívám trému, protože se přeci jenom snažím na ty přednášky zodpovědně připravit. Když se mi stane, že se mě student zeptá na něco, co zrovna nevím, tak mi zároveň dá podnět k tomu, abych to dohledal a odpověděl mu na příští přednášce. Když učím, tak mívám oproti mým studentům jistou převahu znalostí, a tím i jakousi výhodu, která tu trému potlačí.

Něco jiného je to na konferenci. Tam se může člověku docela snadno stát, že při diskusi ho někdo „načapá na hruškách“. Sice se z toho vždy dá nějak dostat, ale klidu to nijak nepřidá. Takže na konferencích se trémě nevyhnu.

O své práci povídám velice rád, protože mě to baví a je to určitě snazší než povídat o sobě. Snad proto, že jsem to ještě takto veřejně nikdy nedělal.

**Takže premiéra! Připravoval jste se na ni nějak? Lístoval jste třeba večer doma Pavučinami a díval se na otázky...?**

© Ne. Já si myslím, že to nemá cenu. Řekl jsem si jen, že se budu snažit být upřímný. Spoléhám na to, že to nějak dopadne...

**Vratme se opět k vaší práci. Jakou hlavní biologickou tématikou se v současnosti zabýváte?**

Naše laboratoř se dlouhodobě zabývá studiem slin klíštět. Jde nám především o účinek klíštěcích slin na imunitu hostitele – víme, že je tento vliv prokazatelný, že se dá říci, že sliny klíštěte do jisté míry imunitu hostitele potlačují či pozměňují a že je tento efekt využíván patogeny, které jsou klíšťaty přenášeny – ať už se jedná o virus klíšťové encefalitidy nebo bakterii *Borrelia* sp.

**Na čem jste začínal jako student?**

Na to docela rád vzpomínám. Studoval jsem mikrobiologii na Přírodovědecké fakultě UK a výběr tématu mé diplomové práce hodně ovlivnil fakt, že jsem měl tatínka astmatika. Když jsem dělal zkoušku z mykologie, tak mne doktorka Fassatiová získala na studium

alergenů z hub. Nakonec se to nerealizovalo, protože pracoviště nebylo vybaveno na imunologické studie. Když se vedoucí katedry dozvěděl, že bych chtěl dělat imunologii, tak mi sehnal kontakt na imunologické oddělení Mikrobiologického ústavu ČSAV, které tehdy vedl sám prof. Jaroslav Šterzl. Já jsem se shodou okolností dostal přímo k němu a on mi dělal školitele – i když spíše formálně, jak už to u takovýchto velikánů bývá. Tématem



mé diplomky byl imunoglobulin E a hypersenzitivita I. typu. A od té doby jsem zůstal věrný imunologii... Později jsem se stal zaměstnancem Mikrobiologického ústavu. Díky vojenské prezenční službě jsem se dostal až na Vojenskou lékařskou akademii, kde jsem pracoval 10 let na imunologii virových infekcí.

**Pojďme ještě dál do minulosti. Kdy jste začal mít jistotu v tom, že tihnete k biologii?**

To bylo dávno na gymplu. Já byl milovník přírody vlastně od raného dětství. Vedli mne k tomu rodiče – kupovali mi spoustu krásných knih o přírodě. Vzpomínám si na svou

nejoblíbenější knihu: Lesní noviny od Vitalije Biankiho. Takže když jsem šel posléze na gympl, tak jsem už vedl boj mezi tím, zda budu lesním inženýrem, nebo biologem. Potom mne některý z profesorů přesvědčil, že lesní inženýr tráví hodně času v kanceláři, že se do lesa ani moc nedostane – a bylo rozhodnuto.

**Takže vás nikdo nezrazoval od vaší volby, ale měl jste spíše podporu ze strany vašich rodičů...**

Ano. V rodičích jsem měl obrovskou podporu. I když oni sami biologové nebyli. Můj tatínek učil ekonomické obory na střední zemědělské škole a má maminka má chemickou průmyslovku a dělala výstupní kontrolu v potravinářském podniku. Ale oba měli rádi přírodu.

**Platí pro vás rovnice „má práce = má radost“?**

Netvrdím, že každý den, který strávím v práci, jsem nadšený a že mne má práce naprosto naplňuje. Jsou samozřejmě dny, kdy jsem zoufalý, že se nedaří, jak by mělo, a že nejde vše tak, jak bychom si to představovali. Ale určitě mne má práce jako taková baví velice.

**Pojďme zpět ke škole a studentům. Kolik vedete v současné době studentů?**

Včetně doktorandů asi osm.

**Jaký si myslíte, že jste školitel?**

To je otázka na tělo. Určitě nejsem ideální, to si uvědomuji. Ale na druhou stranu si myslím, že nejsem zase tak úplně špatný...

**Kdo je to dle vás „ideální školitel“?**

To je osoba, která vymyslí perfektní téma, napíše bezvadný zadávací protokol, doporučí metody, zajistí literaturu... a hlavně studenta průběžně sleduje, má na něj dostatek času a snaží se mu poradit. Také jde o to, aby si školitel sám dokázal s tématem dobře poradit.

Ale abych se vrátil k tomu, jaký jsem školitel. Myslím, že jsem asi školitel hodný – lidi do práce nenutím, nepronásleduji je (což bych někdy asi měl, když ke své práci přistupuji laxně). To je právě takové dilema:

uvědomuji si, že za své studenty nesu odpovědnost. Když už jsem se jednou rozhodl takového studenta školit, tak zodpovídám za to, aby zde odvedl slušnou práci. Co ale dělat, když nemá chuť tuto práci odvést? Nutit ho nebo ho nechat být s tím, že je přeci dospělý člověk zodpovědný sám za sebe?

**Jak naopak vypadá „ideální student“? Co požadujete po studentovi, který k vám přijde a chce u vás dělat svou diplomovou práci?**

To je další problém. Zcela otevřeně řeknu, že já si dnes snažím vybírat dobré studenty, protože ti mohou odvést v mé laboratoři velmi dobrou práci a významně přispět k posunu kupředu. Uvědomuji si ale zároveň, že každý student má právo dělat diplomovou práci a zároveň by měl mít právo vybrat si svého školitele. A to je to dilema, které neustále řeším.

**Nemyslíte ale, že stejné právo, jako má student (tedy možnost volby, možnost výběru), by měl mít i školitel?**

Tak snad ano – ale tak jednoduché to většinou nebývá...

Když za mnou tedy student přijde, nejdříve si s ním popovídám, abych zjistil jeho zájem o danou věc. No a pak se ho většinou také ptám na jeho studijní výsledky.

**To je, myslím, pochopitelné a správné. Ale odběhneme na chvíli od školy k odpočinku. Co vám říká volný čas?**

No když se rozhledneš po mé pracovně, tak pochopíš, co je hlavní náplní mého volného času... Fotografuji od svého studia na vysoké škole. Fotím hlavně přírodu a hrozně mne to baví, naplňuje a uklidňuje. I když jsem v tom nikdy nevynikal (v tom smyslu, že bych publikoval či dělal velké výstavy), tak přesto z toho mám velkou radost.

**Dobrá fotka – to chce jistě dostatek času. Máte ho?**

Času je samozřejmě poskrovnu. Někdy si říkám, k čemu to mé focení vlastně je, když z toho nemám nic, než jen ten dobrý pocit, a když vím, že bych třeba tento svůj volný čas mohl věnovat spíše třeba rodině. Na druhou

stranu je to můj způsob relaxace a člověk ten odpočinek potřebuje.

#### **V čem se skrývá to „kouzlo“?**

Nejhezčí je fotit brzo ráno při východu slunce, když jsou na stěblech ještě kapičky rosy rozzářené paprsky a všechen hmyz je ještě ztuhlý chladem, to pak jde samo.

Focení mne stálo hodiny čekání a plazení po kolenou... ale když se ta fotka pak povede, to je něco nádherného! To je malé vítězství.

#### **Takže také škola trpělivosti. Promítá se ta trpělivost i do jiných vašich činností?**

Já myslím, že ano.

#### **Takže teď víme, jak byste viděl ideálně strávenou dovolenou. Jak byste si naopak dovolenou nepředstavoval?**

Nemám rád velká města a veškerý mumraj v nich. Mne již deprimuje i samotná Praha. Ani by mne dlouho nikdo neudržel u nějakých památek. Miluji pokud možno panenskou přírodu, hory, čistou vodu...

I když letos jsem právě strávil dovolenou v Chorvatsku u moře s manželkou a dcerou... Ale naštěstí jsem tolik netrpěl, protože jsem se nemusel válet na pláži na sluníčku. Trochu jsme šnorchovali a objevovali krásy podmořského života. A také jsem doštěval „opušťáky“ na fotografování ☺.

Takže jsem byl nakonec velmi spokojený.

#### **Vydáme se nyní na chvíli do vašeho dětství. Vzpomenete si na nejhorší trest, který vám rodiče hrozili, když jste tropil nepolechu?**

To bude asi problém. Myslím si, že jsem byl docela hodné dítě – až toho trochu lituji, protože jsem si nevyčerpal všechno to zlobení, které jsem si vyčerpat mohl... Velmi záhy jsem se začal sám toulat po lesích, s foťákem či bez něj, takže o mně nikdo ani nevěděl.

Vzpomínám si spíše na jinou věc. Nevím, kolik mi tenkrát přesně bylo let, ale pamatuji si na okamžik, kdy jsem dospěl natolik, že jsem se rozhodl, že už mne rodiče trestat nebudou (tehdy jsem zlomil rákosku o koleno, a tím skončily mé občasné fyzické tresty).

#### **Máte sourozence?**

Mám o tři roky mladší sestru, která pracuje v pojišťovně (vystudovala Vysokou školu zemědělskou). Jak to tak bývá – když jsme byli malí, tak byly doby, kdy má sestra měla ode mne zákaz přibližovat se bliž než na dva metry... ani už nevím proč. A teď se máme moc rádi.

#### **Jakou výmluvu jste jako malý kluk používal v případech, kdy se vám do něčeho opravdu nechtělo?**

U mě v rodině to bylo tak, že má maminka po mně ani moc věcí nechtěla, co se týká třeba pomoci v domácnosti. Což potom má manželka shledala pochopitelně jako chybu ☹. Moji rodiče se mi snažili vytvořit maximální podmínky pro studium. Takže jsem ani žádné výmluvy nepotřeboval...

#### **Co výmluvy a současnost?**

Musím říci, že má žena mi rovněž vytváří pro mou práci maximálně příznivé podmínky. Pravda je ale také, že se jí mě podařilo po tom 26-ti letém úsilí přece jen „zdokonalit“. Alespoň co se týče pomoci s pracemi v domácnosti – tam jsem asi lepší, než jsem býval ☺.

Takže místo výmluv se snažím pomoci, i když si uvědomuji, že úplně ideální dělba práce to zase není.

#### **V čem jste se sebou spokojený a co vám na vás trochu vadí?**

A já, je – to je otázka! Člověk by neměl chválit sám sebe... Snad jsem spokojený s tím, že mohu učit, a také s tím, jak učím své studenty. Baví mne to a jsem přesvědčen, že když se mi podaří naučit studenty pár věcí, které si mohou odnést dále do života, tak je to cennější než má vědecká práce. Mé články budou za několik let třeba dávno překonané a zapadnou v zapomnění, ale když u někoho vzbudím zájem o svůj obor, o imunologii, tak si to ponese třeba dále – a to má pro mne velký význam.

Špatných vlastností mám určitě řadu: nerozhodnost, nedůslednost a také nerad jdu do konfliktů...

#### **Co ostatní lidé – jaké tři hlavní vlastnosti dovedete ocenit u člověka?**

Tak na toto jsem se měl připravit doma včera večer... To jsou otázky, které vyžadují delší přemýšlení.

Hrozně rád vidím, když někdo něco opravdu umí, a může to být jak vědec, tak i řemeslník, malíř či fotograf. Pak si také velmi vážím skromných lidí. No a samozřejmě mám rád



lidí, kteří jsou „rovni“, kteří se nesnaží hledat postranní kličky a jsou schopni bavit se na rovinu a upřímně. Tak to jsou asi ty tři hlavní vlastnosti, které oceňuji.

#### **Něco z jiného soudku. Co vám říká „zdravý životní styl“? Snažíte se jej dodržovat?**

Ani ne. Nechci říci, že žiji ze dne na den, ale kupříkladu svůj jídelníček nijak zvlášť nesleduji, i když bych měl.

Když je nejhůř, piji slivovici, a to mně pomáhá ☺. Myslím si, že lidský organismus má své vlastní mechanismy, které člověka v rámci možnosti zachraňují. Stačí jen trochu to své tělo poslouchat.

Poslední dobou se snažím alespoň trochu sportovat – ale to je dáno tím, že mne můj kamarád dotáhnul na volejbal, který jsem dříve hrával závodně. A já jsem nakonec rád, že se trochu hýbu.

#### **Ve kterém sportu byste chtěl vynikat, kdybyste si mohl vybrat?**

Asi v tom volejbalu. To je typ sportu, který je krásný tím, že málo ničí či deformuje člověka (pomineme-li „volejbalové rameno“ a problémy s páteří). Zároveň nerozvíjí pouze fyzis, ale také to psyché – jako každý kolektivní sport. Takže pokud v něčem vynikat, pak v tomto.

#### **Jak jste na tom s vařením? Jste kuchař nebo byste nepřežil?**

Asi bych přežil, ale kuchař určitě nejsem. Párkrát v životě se mi stalo, že jsem se musel postarat o děti se všim všudy – a to tedy byla malá tragédie. Do dneška mi připomínají mou betonovou kaši a kuře na pórku bez pórku... ☹. Ale přežili jsme to ve zdraví.

#### **Zavítáme do světa kultury. Literatura, hudba a vy...**

Musím s pravdou ven: hrozně málo čtu. Když tak sáhnu po novínách a snažím se být in v politicko-společenské situaci.

Odebírám fotografické časopisy...

V poslední době jsem ale přečetl jednu knihu, která mně udělala velkou radost a která přímo pohladila po duši. Jmenuje se *Drobečky z půjčovny duší* a je od pana Brodského. Našel jsem v ní lidskou moudrost a životní nadhled stáří.

#### **A hudba?**

To je docela zajímavý příběh. Má maminka mě vždy zrazovala od zpěvu s tím, že nemám hudební sluch. Takže jsem nezpíval ani nehrál na žádný hudební nástroj. Styděl jsem se. Pak mě ale jednou má žena nějak přinutila zpívat a řekla mi, že mi to jde a že zpívat umím. Nakonec se ukázalo, že hudební sluch nemá asi má maminka. No a od té doby s radostí zpívám – hlavně tedy koledy o vánocích, v kruhu rodinném. Z hudby mám rád k poslechu třeba folk (Čechomor).

**Blížíme se k závěru. Jaké jiné povolání než to, které zrovna vykonáváte, by vás těšilo?**

To vím přesně. Na toto se mě ptal můj syn, když jsme byli spolu naposledy na procházce venku. Já mu na to tenkrát řekl, že bych chtěl být fotografem přírody na volné noze. Ale to už nikdy nebudu.

**A je zde tradiční závěr a vzkaz pro studenty.**

© Učte se! Takhle nějak...?

## Rubrika: VY SE PTÁTE A NĚKDO ODPOVÍ...

Ahoj všem,

před pár měsíci jsem pro Pavučnu napsal rozhořčený článek o bakalářských diplomkách. Pak jsem ale zjistil, že hledané informace vyvěšeny jsou a počet odevzdávaných kopií mě přestal trápit. Během prázdnin jsem chtěl daný článek stornovat, ale když už na to pan děkan reagoval, alespoň vejde ve známost, kde co hledat. I to je, myslím, k užítku.

Pavel

Měl bych dva dotazy týkající se odevzdávání bakalářských prací. Snad na ně někdo z povoláných osob zareaguje a odpoví.

Student odevzdává celkem čtyři výtisky bakalářské práce. Bylo mi sděleno, že jeden zůstane na studijním oddělení, jeden dostane oponent, jeden je pro katedrový archiv a jeden pro knihovnu.

Nejsem sám, koho zajímá, co se s pracemi děje na studijním a v jakýchsi katedro-



Nechtěl bych, aby náš rozhovor skončil nějakou frází. Mám moc rád mladé lidi, jsem rád, když jsou okolo mne, a úplně nejraději jsem, když cítím, že je práce, kterou si vybrali, baví. Tak snad bych jim (a sobě) přál, aby je ta jejich práce opravdu těšila a těšit nepřestala.

Takže k tomu vzkazu studentům: nebojte se, přijďte sem a ptejte se na to, co vás zajímá...

**Děkuji za příjemný a uvolněný rozhovor**

Věra Cihlářová

vých archívech. Pravděpodobně tam léta leží nepovšimnuty, protože každý, kdo některou z nich potřebuje, navštíví knihovnu a o existenci katedrového archívu nemá tušení. Nehledě na to, že obsah většiny prací kromě autora samého nikoho nezajímá.

Zbytečně požadované kopie pro studenta představují jednak přidělování práce a ztrátu času, jednak finanční zátěž. Připomínám, že v počítačových učebnách platí nedávno vyhlášený zákaz většího množství tisku, ze kterého bakalářské a magisterské práce nejsou vyjmuty a student může být rád, podaří-li se mu práci vytisknout jednou a zbytek okopírovat. O případné barevné příloze se už vůbec nezmiňuji.

Neznám žádnou vysokou školu u nás, která by od studentů požadovala takové množství kopií, běžná praxe jsou dvě – pro oponenta a do knihovny. Tento počet se mi zdá naprosto dostatečný. V knihovně je práce veřejně přístupná, a pokud se o ní někdo zajímá, nikdo mu nebrání si ji půjčit a okopírovat, ať už pro sebe, nebo do nějakého archívu.

Druhá otázka se týká podoby bakalářských prací. Možná jsem to jen špatně hledal, a v tom případě se zodpovědným osobám omlouvám, ale kde je předepsána podoba práce a vyjmenovány její nezbytné součásti, například příložená anotace v angličtině?

Pavel Pech

## K odevzdávání bakalářských prací

Dotaz kolegy Pecha má několik částí. Nejprve k počtu výtisků a cíli jejich určení. Prvý výtisk je uložen v archívu fakulty („zůstane na studijním oddělení“) – student za něco dostane diplom bakaláře a to něco musí být fakulta schopna kdykoliv předvést

(další studenti téhož školitele) nikdy nebudou citovat nebo jinak používat. Samozřejmě by menší počet výtisků tu počáteční akci před obhajobou zvládl (třeba od školitele k oponentovi a zpět na katedru), ale to bychom to museli dělat jako na jiných školách, totiž trvat na odevzdání prací dva měsíce před obhajobou a nikoliv tolerovat odevzdání (po tajné předchozí dohodě se školitelem) třeba deset dní po termínu (který třeba teď v zimě je 24 dní před obhajobami).

Pokud si student myslí, že obsah většiny prací nikoho kromě autora nezajímá, pak buď ví, že práci dělal mizerně a nikoho opravdu nebude zajímat (pak ale ve vědě – a potažmo u nás na fakultě – nemá co pohledávat), nebo přijal či dokonce sám navrhl „nesmyslné“ zadání, což neměl dělat, měl hledat jiného školitele, žádat jiné zadání a pod. Ani bakalářská práce nemá být prázdným „tělocvikem“ na nějaké téma,

ale kusem poctivě udělané práce s nějakým přínosem. Není-li tomu tak, je to chyba – buď zadání, nebo zpracování.

Konečně je v první otázce skryt protest proti výdajům. Musím znovu opakovat, že studenti na naší fakultě dostávají ze státních prostředků (= peněz daňových poplatníků) velmi podstatně více než kdekoli jinde. Navíc se u nás všechny diplomky velmi levně vážou – jinde jsou (zbytečným) zvykem drahé knihařské vazby a zlacené nápisly. Takže jde jen o rozsah tisku a provedení. A jsme u staré bolesti: nejen studenti, ale i školitelé leckdy neznají míru (školitel: „když už se ta Mařena tu metodiku naučila, tak ať těch měření nadělá co nejvíce“ a Mařenka „Andula už toho má naměřeno, musím ji trhnout, abych nebyla horší“). Navíc větší rozsah získaných dat přece neznamená popsat více papíru textem Výsledků. Proto by 10 až 15 stran textu mělo



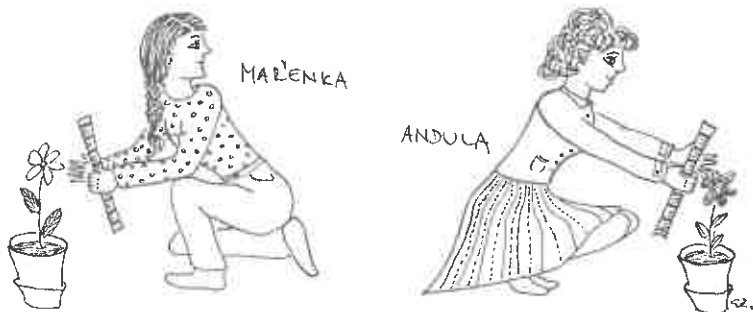
a po deseti letech uložit ve Státním archívu spolu s kopiemi diplomů (na to jsou zákonem o archivnictví stanovené normy). Tento výtisk nelze nahradit „vypůjčovacím“ výtiskem knihovny, který může kdykoliv vzít za své (už mnoho diplomek z knihovny zmizelo). Druhý výtisk je tedy knihovní – ten musí být vystaven v knihovně již před obhajobou, a tedy ho nelze nahradit výtiskem třetím, který potřebuje oponent. Až ho oponent vrátí, může ho dostat zpět student (některý oponent si výtisk ponechá za odměnu). A konečně je tu katedra, kde školitel musí sepsat své hodnocení a vedoucí katedry připravit obhajobu, to jest například reagovat na posudek oponenta rozporný s hodnocením školitele apod. Soudit, že katedrový výtisk bude navždy ležet na katedře nepovšimnut, může jen student, který je o svých výsledcích předem přesvědčen, že jsou k ničemu a že je jeho školitel nebo další lidé z katedry

stačit. A barevné přílohy kromě fotografií jsou zlozvyk: téměř žádný mezinárodní časopis vám je stejně nevezme, nejvýš za drahý příplatek k page charge, takže učte se dělat grafy s použitím černobílé grafiky.

K druhé otázce: Podobu bakalářské práce kdysi definoval text, který před změnou univerzitních norem býval součástí dřívějších řádů a pak zmizel z jednotných úředních textů, ale neztratil nic ze svého významu. Připojuji ho na konci a bude zase na www. Tam se už dnes můžete podívat v části STUDIUM na odkaz na pravidla pro bakalářské práce vydaná katedrou ekologie (hledejte zhruba proti předním nožkám jezevce v této části www naší fakulty) – jsou ještě podrob-

nější. Ostatní katedry si buď časem zařadí podobné vlastní texty, nebo budou trvat na doporučení doc. Zrzavého (volně cituji: „Af studenti chodí na obhajoby a budou vidět, jak má bakalářská práce vypadat.“). Ve stejné části www STUDIUM najdete také text Opatření děkana ze dne 20.12.1999, které i příkladem uvádí podobu anotace práce – tu potřebuje fakulta zaslat do celostátní evidence šedé literatury (to jsou právě ty nepublikované diplomky, disertace, habilitace apod., které se evidují mimo jiné i jako položka do hodnocení fakult pro výpočet státní dotace). Pozor, tehdy se odevzdávaly jen tři výtisky – to už neplatí.

Brondl



### Bakalářská závěrečná práce předkládaná na Biologické fakultě Jihočeské univerzity

Bakalářskou prací student prokazuje schopnost samostatně pracovat a samostatně vyřešit určitý zadaný problém, a to na základě experimentálních nebo terénních dat. Část datového materiálu může student obdržet jako součást zadání, ale čistě rešeršní práce nejsou přípustné. S vypracováním práce se počítá v průběhu pátého a šestého semestru (u sezónních terénních prací s potřebným předstihem), kdy student současně absolvuje stále ještě značný počet kursů. Tím je dán možný rozsah experimentální nebo terénní práce.

V práci musí být jasně definovaný cíl (tj. jasně formulované otázky nebo hypotézy, které budou ověřovány). Řešený problém musí být zasazen do kontextu oboru přehledem problematiky. Jinak práce dodržuje obvyklou stavbu vědeckého sdělení s řádně vymezenými kapitolami (Materiál, Metody, Výsledky, Diskuse, Souhrn nebo Závěr) a příslušným aparátém (seznam citované literatury s plnými nezkrácenými citacemi, přílohy – obrázky a tabulky buď v textu nebo na konci jako u rukopisu připraveného do tisku).

Doporučený rozsah textu práce je 10 až 15 standardních stran. Celkový rozsah by neměl překročit 30 stran včetně příloh, obrázků a tabulek. Pokud během práce vznikla rozsáhlá dokumentace, kterou nebylo možno zařadit do práce, je třeba v práci uvést způsob a místo jejího uložení.

## Would you like a cup of English?

Katedra Fyziologie a anatomie rostlin zavedla pro své studenty magisterského studia zajímavé zpestření katedrových seminářů. Představte si, že před zvědavým publikem pohovoříte o svých postupech v diplomové práci a místo češtiny budete „spikovat“. Pro některé noční můra, pro jiné příjemné procvičení.

Zajímalo nás, co vedlo vedoucího katedry, ing. Jiřího Šantrůčka, CSc. k tomuto opatření, a on byl tak laskav, že Pavučině poskytl svůj e-mailový rozhovor s jedním ze studentů, jehož jméno kvůli zachování anonymity úmyslně pozměnil.

-rEDA-

Petr.Vondruska@tix.bf.jcu.cz wrote:

> Dobrý den,

> i já bych se chtěl omluvit z neúčasti na mé prezentaci 29.4., protože budu na Slovensku, na začátku května bych se měl vrátit.

> Ještě mám dotaz, zda je opravdu nutné ty výsledky prezentovat v angličtině? Já osobně bych raději česky, popřípadě německy. Myslím si, že by to mělo spíše záležet na nás, na studentech, jestli chceme česky nebo anglicky. Já jsem trémista, už se vidím, jak koktám. Jinak prezentaci se nevyhýbám, vzorky už jsou všechny projety chromatografem, teď udělám statistiku, poté mi teprve bude sděleno, jaké ze to elicitory při pěstování Echinaceí byly použity, poté se rád pochlubím s výsledky.

> Děkuji, Petr Vondruška

jsan@umbr.cas.cz replied:

Milý Petře,

děkuji Vám za sdělení. Váš motiv chápu, i když s ním nesouhlasím a v následujícím uvádím, proč.

Vždy, když mám jet na konferenci s nějakým příspěvkem, tak mi chybí 0,5–12 měsíců na to, abych byl spokojen, ale přesto vždy musím příspěvek udělat, protože organizátoři zatím nikdy nechtěli kvůli mně konferenci odložit na dobu, až budu mít doměřeno a spočteno. Zde to není konference, je to jen seminář, který má pokud možno pomoci studentovi; ne ho „ztrapnit“ nebo ponížit před ostatními.

Co se týká jazyka, k tomu mám následující delší komentář. Nikdo Vás z právního hlediska nemůže nutit mluvit jinak než rodným jazykem, pokud je tento jazyk oficiální úřední řečí daného státu. To jest v ČR češtinou (a doufejme že „na věčné časy“). Ani studijní řád JU Vás, pokud vím, nenutí prezentovat v angličtině ani Vám to nezakazuje. ALE: z celé své duše a z vlastní zkušenosti jsem přesvědčen, že pro studenta (potenciálně vědce) biologa není nic důležitějšího kromě nadšení a zvědavosti než ANGLIČTINA. Proč, to Vám, který studujete na BF, jistě nemusím zdůvodňovat. Není to efemérní politická úchylka současné doby; platilo to dokonce i v éře socialismu a myslím, že to bude platit spíš víc a víc. Mimochodem před dvěma dny v této budově ve stejném duchu mluvil Prof. R. Zahradník. Jeho názor o naprosté nezbytnosti druhé, případně i třetí „gramotnosti“ sdílím. Navíc mám osobní zkušenost s pobyty v cizině. Víím, že bych dokázal – a pravděpodobně i mnoho mých kolegů a učitelů, kteří to veřejně nepřipustí – profitovat





daleko více z pobytu v cizině, kdybych se už VE ŠKOLE naučil solidně angličtinu a nezačal s ní až ve 22-25 letech. Navíc pasivně a jako samouk; pak v nepříliš intenzivních kurzech. Když pak člověk přijde pracovat ve 40 i na delší dobu do anglicky mluvící země, má neúplnou aktivní znalost jazyka a nemá už možnost zapsat se do elementární a střední školy (o školce nemluvě), je většinou pozdě. Jeho „výkon + image.“ bude vždy řádově menší než totéž u člověka, který třeba odborně a pracovním za mnoho nestojí, ale umí jazyk a umí komunikovat. V podvědomí mnoha Angličanů i většiny z nás je: „kdo špatně mluví, také špatně myslí“. Je to nesmysl, ale chováme se podle toho. Šaty otevírají dveře salónů pro podvodníky; Vy půjdete spíš na přednášku brilantního řečníka než nějakého kuňky, přestože obsah a závažnost jejich proslavu by si žádaly spíš opak.

Myslím, že tak 90 % studentů si pro sebe najde důvod, proč zůstat při prezentaci

## Zamyšlení nad geobotanickou exkurzí (Úvahy a vzpomínky účastníka české i moravské větve)

Milí čtenáři, pokud se vám bude zdát následující text mírně nesouvislý, prosím, budte k jeho autorovi shovívaví. Vzpomínky jsou vzpomínky a vynořují se odkudsi z myslí ne sice úplně náhodně, ale rozhodně také ne podle nějaké osnovy. Na druhou stranu ale od doby, kdy autor putoval po vlastech českých byv účasten nejprve české a rok nato moravské větve čtyřdenní geobotanické exkurze (dále jen „geobotána“), už nějaký čas uplynul – a čas vzpomínky třídí. Takže i pisatelí tohoto zamyšlení byl dopřán nepatrný nadhled, podstatné vzpomínky zůstaly a urovnaly se do souvislejšího poznání, leckteré se výrazně promítly do botanické zkušenosti. A proto mám potřebu se o tyto své úvahy podělit.

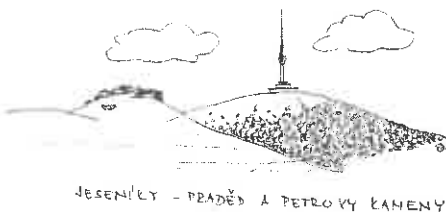
Už krátce po výjezdu na první exkurzi mi došlo, že zdaleka nejde jen o těch 11 míst, která máme v plánu navštívit. Jak jsem to poznal? Inu, sotva autobus opustil Budějovice, chopil se Prof. RNDr. Karel Prach, CSc. (dále jen „Eros“) mikrofonu a začal povídat. Tu za-

u češtiny. Řekne si třeba „Já si vystačím s angličtinou redukovanou na základní výrazy, abych se domluvil(a)“; „stejně nebudu vědcem“... Pro to vysoké procento je podle mého potřeba vás NUTIT do prezentací v cizím jazyce – v biologii k anglickým prezentacím. Nesouhlasím tedy s Vaším: „... mělo by spíše záležet na nás, na studentech, jestli chceme česky nebo anglicky...“. To platí jen pro dvacetiletého studenta s 60-ti letou životní zkušeností, a takových moc není.

Závěrem: pokud do toho budu mít co mluvit, budu Vás a Vaše kolegyně a kolegy magisterského a doktorského studia PŘESVĚDČOVAT, TLAČIT I NUTIT k anglickým prezentacím do té doby, dokud mne nezažalujete z porušování lidských práv u mezinárodního soudu – tam ale budete asi také muset prezentovat anglicky.

Přeji Vám pěkný víkend a těším se na viděnou.

Jiří Šantrůček



brousil do historie kraje, kterým jsme projížděli, jindy zas do geologie některých míst viditelných přímo z autobusu, vždy po návratu z nějaké lokality shrnul, co jsme viděli, a přidal k tomu něco navíc o ekologii atd. atd. Informací bylo tak akorát a celá exkurze tím získala úplně nový rozměr – jízda autobusem není jen přesun z místa na místo, je to samostatná exkurze do krajiny v poněkud větším měřítku a rychlosti. Zatím neznám lepší způsob, jak získávat vhled do širších krajinně-ekologických vztahů.



Myslel jsem si, že kytky znám poměrně dobře, že je mám prostě „nakoukané“. Ale třeba zrovna na jižních svazích Lovoše, ve skalních stepích, je zatraceně málo těch důvěrně známých druhů a naopak spoustu z nich jsem viděl úplně poprvé. A stejně tak na Božídarském rašeliništi rostou druhy úplně jiné než ve Středohoří na Lovoši a předtím na Kokořínsku jsme viděli také jiné druhy, nejinak tomu bylo v Polabí v lužním lese u Mělníka... mám pokračovat? A druhy byly jiné proto, že téměř chutná víc vápenec a tamtém zase silikát, tenhle svízel bydlí v Karpatiku a do Čech se nedostane, někdo má rád stín, vlhko a hlubokou půdu a někdo jiný zase suché stanoviště na skále v půdě hrubozrnné. Vegetační typy se samozřejmě lišily i formačně, prostorově, druhy rostou řídko i nahusto, odlišný je podíl dřevin a výšková členitost... Skoro bych řekl, zkuste si vzpomenout na jakoukoli obecnou poučku či pravidlo z nějaké učebnice vegetační ekologie a já si troufnu tvrdit, že na „geobotáně“ tuto poučku s nejvyšší pravděpodobností (limitně se blížíci 100 %) uvidíte ve skutečnosti, ba přímo v akci.

Nemusím být ani příliš zkušený botanik, abych dokázal vysledovat v programu exkurze několik zřetelných gradientů resp. faktorů. Posuďte sami:

1) gradient výškový – viděli jsme všechno od nízkých poloh (lužní lesy, údolí Berounky...) přes pahorkatiny (Středohoří, Český les, podhůří Jeseníků...) až po nejvyšší pohoří Sudet (Božídarské rašeliniště, karalpínské louky v Jeseníkách)

2) gradient teplotní – ohřáli jsme se v xerothermní vegetaci jižní Moravy a Českého krasu a pokračovali přes různé oblasti mezofytika až do zmiňovaných Jeseníků

3) gradient trofický a různé typy podloží – od kyselých a chudých hornin Českého masivu a pískovců Kokořínska stoupá tento gradient až ke krasovým vápencům, čedičům i hadcím, ale stejně tak můžeme mluvit o gradientu od mělkých, skeletovitých půd skalních výchozů směrem k hlubokým humózním půdám v nížinách řek

4) gradient vlivu člověka – graduje od zachovalých stanovišť (nacházejících se zejména ve významných rezervacích) přes louky až k výsypkám po těžbě uhlí na Mostecku

5) různé druhy primárního i sekundárního bezlesí, lesní typy

No, možná jsem to mohl popsat trochu jednodušeji: viděli jsme snad všechny důležité typy vegetace u nás, chybělo jen několik málo obskurnosti jako obnažené dno rybníka nebo písečná duna...

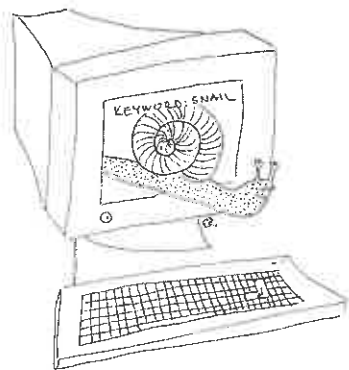
Můj názor je tedy zřejmý: je to na naší fakultě s exkurzemi dobře vymyšleno – tedy alespoň pro mne je toho geobotána velmi dobrým příkladem. A má to jistě svoje opodstatnění. Fyziolog nebo molekularník se taky přece nemůže učit jen samé teorie o enzymech nebo vodním potenciálu, aniž by to na vlastní oči viděl v laborce. S botanikem je to úplně totéž, akorát on nemá laborku v laborce, ale v terénu. Jistěže je nutné znát syntaxonomický systém, učit se o nikách, optimu, biogeografii a sukcesních řadách, ale kdyby zůstalo jen u toho, bylo by skutečného botanického vzdělání dosaženo sotva z poloviny...

Martin Střelec

## Co najdete na adrese <http://wos.cesnet.cz/>

(Věnováno studentům prvního ročníku - a těm starším, kteří snad ještě tuto adresu nikdy neotevřeli.)

Mezi mnoha databázemi, v nichž lze dnes hledat informace o vědeckých publikacích, je asi nejpodstatnější The Web of Science. Tato databáze, která je produktem ISI - Institute for Scientific Information se sídlem ve Philadelphii, Pennsylvania, USA, je v současné době přístupná všem účastníkům české sítě Cesnet sdružující vysoké školy, Akademii věd ČR a některé Státní knihovny na základě velkoplošné multilicence. Jejím technickým podkladem je zrcadlová databáze - kopie amerického originálu, která běží na serveru Univerzity Karlovy s každodenní aktualizací. To umožňuje současné připojení neomezenému počtu českých uživatelů.



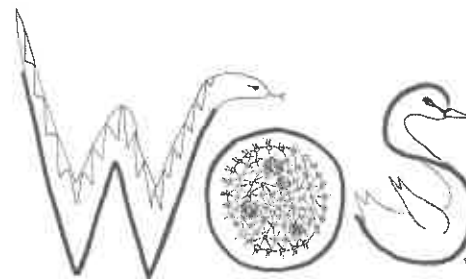
Databáze zahrnuje články publikované od roku 1980 ve více než osmi a půl tisících vybraných významnějších vědeckých časopisech, z nichž 5 700 je titulů přírodovědných a technických. To znamená do dnešní doby přes dvacet dva miliony článků (sedmáct a půl milionu přírodovědných). Týdně přibývá kolem dvaceti pět tisíc článků a s nimi na 440 000 odkazů na prameny v nich citované. Zejména tento poslední vklad informace vytváří onu vlastní „pavučinu vědy“ vzájemným propojením tisíců titulů na základě citování starších prací v publikacích novějších a vyhodnocením starších titulů, které daná nová práce cituje stejně jako některá z prací předěšlých.

U každé práce jsou uvedeny v plném rozsahu všechny její bibliografické údaje včetně klíčových slov a u každé práce je připojen celý seznam prací v ní citovaných (uvedených zkrácenými citacemi). U prací vydaných po roce 1990 je připojen i text autorem sestaveného abstraktu. Ty z prací citovaných v seznamu literatury dané práce, které už jsou zahrnuté v databázi, jsou připojeny linkem a lze se na ně přímo dostat, stejně jako na práce, které vyšly později a danou práci citovaly. Další možnost „sítě“ nabízí tlačítko „Related Records“: to uživateli nabídne obsáhlý seznam všech publikací, které mají s danou publikací společnou alespoň jednu práci obsaženou v seznamu citované literatury. Tento poslední seznam je seřazen počínaje prací, která se s danou prací shoduje v největším počtu stejných citovaných pramenů.

K čemu je to všechno dobré a jak to funguje? Po přihlášení k databázi se nabízí volba dvou tlačítek, Full Search nebo Easy Search. Zvolíme-li prvé, pak v další nabídce můžeme omezit prohledávání jen na část období let 1980–současnost (třeba jen nejčerstvější články z posledních týdnů). Lze také omezit prohledávání na část databáze Science Citation Index Expanded, neboť časopisy z kruhu Social Science nebo Arts + Humanities nás obvykle nezajímají. I tak to bude oněch sedmáct milionů titulů. Pak se ještě rozhodneme buď pro General Search nebo Cited Ref(erence) Search. Použijeme prvou volbu a v následujícím panelu upřesníme něco z identifikátorů: předmět našeho zájmu v řádce Topic, příjmení autora a iniciály (bez teček), název časopisu Source Title a případně Address(u) autora – cokoliv z toho.

Tak třeba Topic: VLTAVA RIVER. Tato dvě slova budou nyní cílem hledání v titulech a abstraktech třeba až oněch dvaceti dvou milionů článků. Pokud neuvedeme nic více, „vypadne“ nám 18 titulů publikací. Přidáme-li autora BLAZKA P, dostaneme už jen jedi-

nou z nich, práci Procházkové, Blažky a Kopáčka z roku 1996. Kliknutí na její titul nám dodá bibliografické údaje včetně abstraktu a nabídne seznam citovaných prací (osm, z nich na čtyři obsažené v databázi se lze dostat) a pěti dalších prací, které vyšly později a práci Procházkové a kol. citovaly.



Tlačítko Related Records nabídne seznam 401 publikací, které citovaly alespoň jednu z oněch osmi zde citovaných prací. – No, a teď už si můžete hrát podle libosti. Jen si, prosím, aspoň malinko uvědomte, jak obrovsky užitečný nástroj máte v rukou – a pamětníkovi „starých časů“ dovolte pár historických údajů: až do roku 2000 jsme nic takového neměli a teprve od roku 2001 je v Praze zrcadlová databáze a tedy přístup po

neomezený počet účastníků (v roce 2000 se mohlo napojit současně jen 15 lidí z ČR přímo do Filadelfie). Co bylo před rokem 2000? Kdysi vůbec nic, jen ruční výpisky citací z již vydaných článků, když jste je dostali do rukou, a pak někdy od osmdesátých let tištěné sešitky Current Contents, z nichž jsme po nocích vypisovali citace „čerstvých“ titulů, ale pochopitelně bez toho „sesífování“!

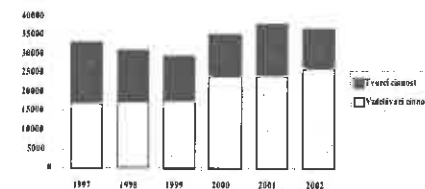
Není tu dost místa na popis všech dalších možností. Připomenu jen možnost najít si práce kteréhokoliv autora od roku 1980 (pozor na ty nešťastné J. Novaky a podobná běžná jména), možnost kombinovat předmětová slova (... and ..., ... or ..., viz Návod), možnost najít novější adresu autora starší publikace, ale zejména se podívat, kolik pozdějších prací citovalo vybranou publikaci, nebo třeba všechny publikace daného autora, atd. K tomu poslednímu slouží hlavně Cited Ref Search. Vyzkoušejte si i hledání v Easy Search: i tam lze zadat věcné heslo (zkuste si tu VLTAVA RIVER). A ještě doporučím přečíst si nad vstupním nadpisem položku Návod a v ni zvláště odstavce následující od Pravidel pro vyhledávací termíny počínaje. A teď už vám jen přeji mnoho vzrušujících chvil nad objevováním nekonečného světa informací.

-zBr-

## Financování na BF aneb Absence zpětných vazeb

V současné situaci, kdy fakulta stále hledá peníze na svou činnost a nemůže se dopočítat, je možná dobré se podívat na to, jak byly finance využívány v minulosti. Dotace (v tis. Kč) BF od MŠMT vypadaly jako na obrázku vpravo. Skládají se z dotace na vzdělávací činnost, odvozené z počtu studentů, a z dotace na činnost tvůrčí, odvozené z fakultou získaných grantových prostředků. Dotace na vzdělávací činnost od roku 1999 stabilně roste, což je zřejmě především následkem růstu dotace na jednoho studenta. Dotace na činnost tvůrčí klesala do roku 1999, pak rostla až do roku 2001 a v roce 2002 opět klesla – protože tento pokles je následkem odchodu skupiny kolem Dr. Šetlika, která měla velké granty, a

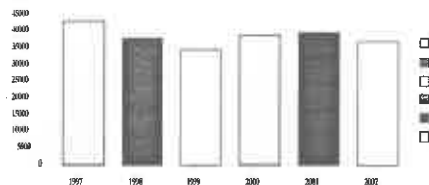
protože tato položka se počítá z dvouletých hodnot, bude tento pokles pokračovat ještě



příští rok. Celková absolutní velikost dotace klesala až do roku 1999, od té doby rostla, v roce 2002 došlo k poklesu, avšak dotace v roce 2002 stále nominálně převyšuje „bohatý“ rok 1997. Navíc má u BF – na rozdíl od jiných fakult JU – dotace na tvůrčí činnost

poměrně značný podíl na celkových příjmech fakulty, čili na jednoho přepočteného studenta (tím „přepočtením“ se zohledňují rozdílné náklady na bakalářské, magisterské a doktorské studium) dostává mnohem víc peněz než fakulty ostatní. Z těchto dvou důvodů je proto překvapivější fakt, že BF má potíže s pokrytím svých základních potřeb. Kdysi jsme se pyšnili tím, že činnost kateder je financována podle jejich výkonu (75 % podle množství odučených kurzů, 25 % podle publikací vyučujících katedry, jejich ohlasů ve vědeckém světě a jimi získaných grantů). V důsledku problémů s tvorbou rozpočtu však objem těchto financí klesl v uvedeném období z původních 2 300 tis. Kč na 25 % této částky. Podívejme se na možné důvody vzniku této situace.

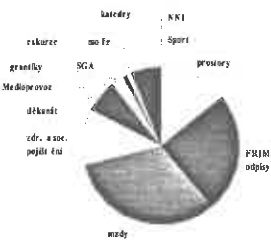
Nasnadě je argument, že nárůst dotace nepokrývá její znehodnocení inflací a nárůst počtu studentů. Nárůst počtu studentů je však podle směrnic MŠMT menší než 5 % (při překročení 5 % bychom studenty nad tento limit učili zadarmo). Obrázek dole ukazuje



„present value“ dotací z minulých let za předpokladu stálé 5% inflace či nárůstu studentů (nominální hodnota dotace je zpětně „zúročena“ 5 %). I nadále zde vidíme pokles v letech 1997–9 následovaný zhruba konstantní hodnotou. Uvažovaná hodnota součtu inflace a nárůstu počtu studentů 5 % je – domnívám se – poměrně realistická a ani jeho navýšení o několik málo dalších procent by výsledný obrázek příliš nezměnilo. Problémy BF je tedy nutné hledat především ve špatné struktuře výdajů, nikoli v poklesu dotace.

Na „koláčovém grafu“ o kousek dále je ukázka relativní váhy jednotlivých položek výdajů BF na příkladu výdajů v roce 1999, tj. ještě před oním dramatickým poklesem položky věnované na činnost kateder. Je vidět, že hlavními položkami výdajů fakulty jsou mzdy a s nimi spojené zdravotní a sociální po-

jištění, náklady na prostory (včetně zabezpečení jejich otopení, vody, elektřiny apod.) a speciální fond, zvaný FRIM (Fond rozvoje investičního majetku). Co je FRIM? Dle zákona musíme každoročně odvést do FRIMu jistá procenta z ceny nákladných přístrojů, které vlastnime a jejichž pořizovací cena přesahuje 40 tis. Kč (např. 1/70 z ceny nové budovy, asi 25 % z ceny každého počítače dražšího než 40 tis. Kč atd.). Tato procenta se počítají z předpokládané doby životnosti přístroje (včetně „morálního“ zastarání) tak, aby po jejím uplynutí „nasporená“ částka činila 100 %. Z FRIMu se pak mohou nakoupit další nákladné přístroje. Smyslem FRIMu je tedy to, že si fakulta na drahé přístroje šetří a poté, co stávající doslouží, může si nakoupit nový. Myšlenka sice pěkná, ale vázající peníze, které bychom mohli využít jinak. Právě FRIM je nyní jednou z největších černých mūr BF.

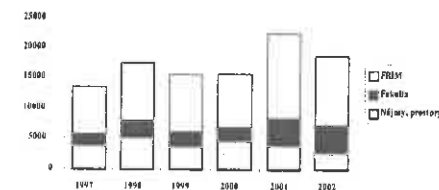


Je jasné, že ušetření můžeme hledat především v položkách velkých: např. ušetřením pouhých 5 % na položce mzdy, která v roce 1999 představovala společně se zdravotním a sociálním pojištěním cca 16 mil. Kč, bychom získali finance větší, než tenkrát činil součet výdajů na veškeré exkurze, kursy mořské biologie a Studentskou grantovou agenturu! Podívejme se tedy na trendy hlavních položek výdajů.

Náklady na prostory jsou na obrázku na další straně. Náklady na prostory patří AV ČR, které obýváme (spodní částí histogramu), poklesly v roce 1999, protože jsem se tenkrát nemohl dopočítat, a tudíž jsem s řediteli ústavů podrobně prošel skutečné prostory BF obývané – ušetřil se asi milion. Pro jejich zpětný nárůst v roce 2000 nemám vysvětlení. Tyto náklady klesaly v letech 2001–2 v důsledku stěhování větší části BF do nové budovy. Náklady na novou budovu se však promítají do jiných položek. Položka rozpočtu v obrázku nazvaná „Fakulta“ obsahuje náklady na energie (topení, vodné a stočné,

elektřina) a mnoho dalších podobných výdajů. Nárůsty v položkách „Fakulta“ a FRIM počínaje rokem 2001 jsou téměř výhradně způsobeny zprovozněním nové budovy. Abychom viděli, co způsobilo zprovoznění nové budovy, musíme tři výše uvedené položky sečíst – proto jsou v obrázku všechny tři uvedeny nad sebou. Celková výška sloupce tedy značí celkové výdaje za nájmy, energie, apod., prostě prostory, které obýváme. Z obrázku je jasné vidět, že v celkovém součtu nám stěhování v roce 2001–2 přineslo značné zvýšení výdajů na prostory.

Nové prostory byly „zabydleny“, a protože u dalších se k těmto schyluje (víla Na Sádkách), můžeme příští rok očekávat další nárůst. Bohužel zde však zcela chybí zpětná vazba mezi tím, kdo kolik prostor obývá, a výkonem. Jak známo, za absence zpětné vazby je jakýkoliv systém neovladatelný a nutně spěje buď k zániku, nebo k neomezenému růstu. Pokud se náklady na prostory, které katedra obývá, nepomítnou do celkových financí, kterými disponuje, není samozřejmě nikdo motivován k tomu, aby se třeba uskrovnil a uvážil, zda skutečně potřebuje všechny prostory, co obývá, zda by třeba někteří členové katedry či diplomanti nemohli sdílet jednu místnost apod. Pokud by se finanční prostředky na činnost kateder navýšily o množství finančních prostředků nutné pro pokrytí nákladů na prostory, celá tato suma by se rozdělovala podle výkonů kateder a z ní by pak každá katedra financovala nejen

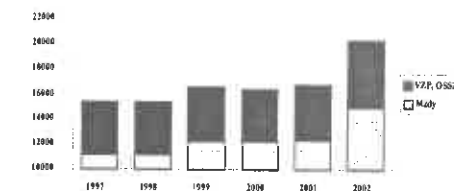


svůj běžný provoz, ale i náklady na prostory, které obývá, vypočtené z průměrné ceny za m<sup>2</sup>, pak by katedry měly možnost si samy uvážit, zda budou obývat velké prostory a šetřit na běžném provozu (tj. třeba nemít na telefony, xerox, a poštovné), či naopak. Je v ekonomice triviálně známým faktem, že taková zpětná vazba by automaticky vedla ke

značnému snížení nákladů a uvolnění mnohých prostor. Mohli bychom se tak sestěhovat více do prostor vlastních, či přebytečné prostory pronajmout, buď ostatním fakultám, nebo jiným subjektům.

Do FRIMu neproudí peníze jen za novou budovu, ale i za drahé přístroje patřící BF a existující jinde. Je velice hezké, pokud někdo získá grant na nákup drahého přístroje, který pak může sloužit i jeho diplomantům. Nemělo by se však zapomínat na to, že z takového přístroje se budou platit i odpisy do FRIMu, a tyto odpisy by měly jít k tíži katedry, která přístroj získala – další zpětná vazba, která bohužel neexistuje.

Třetí položkou, v níž by zřejmě bylo možné ušetřit, jsou mzdy. Obrázek dole ukazuje, že ty nám v období 1997–2001 utěšeně rostly. Vzhledem k tomu, že to nikdo nevidíme



na svých peněženkách (tarifní platy se až do dubna 2002 neměnily) je to zřejmě důsledkem buď zvyšování počtu lidí, nebo stárnutí profesorského sboru a s ním spojeného přesunutí osob do vyšších mzdových tarifních tříd a neadekvátně malým nárůstem počtu mladých pracovníků. Zde je tedy další klíčový bod k ušetření – postupně (ale co nejrychlejší) uvedení úvazků do pořádku. Kdysi platilo, že zhruba jedna semestrovodina odučená v jednom semestru se rovnala cca 5 % úvazku – nebylo by špatné z tohoto hlediska udělat revizi současného stavu a při obnovování smluv postupně výše úvazků upravovat dle skutečné aktivity pracovníka (okamžitě to nejde, neboť pracovník dle Zákoníku práce nemusí se snížením svého úvazku souhlasit). Pozorný čtenář zde jistě odhalil třetí (chybějící) zpětnou vazbu. Druhá možnost – omlazení učitelského sboru – není tak jednoduchá, neboť k akreditaci každého oboru potřebujeme disponovat určitým množstvím docentů a profesorů.

Čtvrtým bodem je delegační fond, který je sice záslužný, nicméně mnohem zbytečnější než zákonem stanovené položky, jako odvody do FRIMu, mzdy apod.

Pátým, posledním, ale velice důležitým bodem, je „Medloprovoz“ (technické zabezpečení a autoprovoz) a především mzdové výdaje s ním spojené. Domnívám se, že právě zde je mnohem větší rezerva na snížení počtu lidí než mezi vyučujícími. Uvědomíme-li si, že člověk s nevysokým hrubým měsíčním příjmem 10 000 Kč (odpovídajícím v platových tabulkách JU technikovi s delší praxí), osobním hodnocením řekněme 3 000 Kč a třináctým platem stojí fakultu ročně téměř 230 000 Kč (plus výdaje za jím obývané prostory a na provoz), docházíme k dost jednoznačnému závěru:

*Pana děkana jsme požádali o jeho reakci na článek Finanční na BF aneb Absence zpětných vazeb. Jelikož neměl dostatek času na zpracování potřebných materiálů a na přepočty jednotlivých položek, vyjádřil se v tomto čísle Pavučiny pouze k několika bodům:*

1) Budovu na Sádkách opouštíme k 31.12. tohoto roku vystěhováním katedry botaniky do jejich nového objektu – proto jsme akceptovali nabídku na dokončení rekonstrukce Zlaté stoky č. 1 (Botanická vila pozn. red.) o rok dříve

*Rovněž pan profesor Blažka přidal krátký komentář:*

Se zájmem jsem si přečetl rozbor podepsaný P. Kindlmannem a nejsem k udržení, abych jej alespoň krátce nekomentoval:

1) Je tam fůra tlučení na otevřená vrata – Pavlovi např. zřejmě uniklo, že poslední pracovníci (s výjimkou několika hydrobiologů s malými vedlejšími úvazky) odejdou z drahých Sádek do 31.12. t.r. Je tedy zbytečné k tomu vyzývat.

2) Zcela pomínuta je stavba třetí fakultní budovy a skutečnost, že k jejímu (o rok) předčasnému ukončení jsme byli jednak dotlačeni a na druhé straně to zřejmě přinese úspory v dalších letech a menší závislost fakulty na hospodaření AV. Tím se ale neruší spolupráce při zadávání a vedení di-

fakultě by vůbec neublížilo celý tento provoz zrušit, nechat zde jednoho člověka (třeba nějakého důchodce) pro základní práce a zbytek řešit formou zakázek. Přímou v areálu jsou podobné a velice kvalitně pracující provozy patřící AV ČR, které by jistě podobnou nabídku přijaly, ku prospěchu obou stran. Bylo by dobře si uvědomit, že takové řešení by umožnilo zvýšit dotace na katedry na cca dvojnásobek.

Bohužel nelze vymyslet kouzelnou formulku, jak naše problémy s rozpočtem vyřešit. Ekonomické zákony jsou neúprosné a nelze je obejít. Pomocí vhodných zpětných vazeb je však možné výdaje výrazně snížit, aniž by se tím citelně snížil „uživatelský komfort“ pracovníků či studentů.

Pavel Kindlmann

2) Tzv. „Medloprovoz“ není dílna ani výrobní přístroj, ale provoz budov. Nabídky na jeho zajištění komerčními firmami jsme museli odmítnout pro mnohonásobně vyšší požadované ceny nebo alternativní doporučení dodavatelů zaměstnat na každé budově inženýra VŠ k řízení provozu techniky v budově (topení, odpadní systém, větrání, atd.). Na to nemáme, a proto to děláme silami „Medloprovozu“.

zŠr

plomek a jiné užitečnosti. Ty součty nájmů, FRIMu a provozu BF jsou samozřejmě realizovány a přenos plateb na obyvatele prostor alespoň částečně také – plně má být uskutečněn v roce 2003.

3) Poněkud vražedná výška FRIMu je důsledkem hypertrofované investiční politiky JU, na které jsme se také podíleli, ale v budoucnu na ní, za současného nastavení trendu a podle mých odhadů v celkové bilanci, velmi doplatíme. Velká většina FRIMu odplývá totiž do centrálního fondu JU.

4) Korunou je poslední výzva – zrušení technického útvaru BF (dnes 2,5 prac. úvazky). Tohle po povodních a prvním provozním roku budovy B může vážně navrhnout jenom člověk, který je zcela „mimo mísu“ a dění na fakultě sledoval z velké dálky.

Pavel K. vychází z představy, že v prosinci 1989 došlo v Č. Budějovicích a celém Jihočesku k masivní restauraci řemeslných živností. V tohle jsme mnozí sice doufali, ale právě v tomto jsme se zklamali ještě více, než v doufání v rozumné politiky a obecné pochopení toho, co to je občanská demokratická společnost. Představa, že ta hanice s nekoordinovanými dodavatel-

skými firmami zvládne důchodce, je na-  
prосто nereálná a navíc strašně nebezpečná.

Pavel Blažka

(FRIM = fond rozvoje investičního majetku. Ze zákona do něj povinně odkládáme cca 2–10 % ceny investičních objektů [budovy a přístroje] každý rok).

## Rozhovor s Vladimírem Medlou



**výška:** 175 cm

**narozen:** 1956

**co je škoda:** Neumím dobře žádnou cizí řeč. Líbilo by se mi ovládat třeba němčinu, ta mi připadá taková přesná, jasná.

**co nemám rád:** Staré věci, nechodím do muzeí, na prohlídky zámků a hradů, ale vážím si velice těchto výtvorů, toho umění povité práce odvedené skoro holýma rukama. Ve své době to mělo svůj účel.

**jak dlouho vydržím bež dechu:** Maximálně minutu.

**oblíbený pracovní nástroj:** Nástroje na zpracování dřeva.

**nejmilejší oděv:** Ten nejobnošenější, nejlépe bavlněný.

**oblíbené barvy:** Zelená a modrá.

**rekord v počtu probdělých nocí:** Asi tři – to bylo během večerního pobytu na vodě.

**největší sportovní výkon:** Pravidelné plavání kolem pobřeží Lipna (tak dvě hodinky).

**oblíbená pochoutka:** Jím vše, hodně rád mám brambory, nesnáším dršťkovou polévku a pajšl.

**Otázka „rozehrívací“ – co vám poslední dny zabírá nejvíce času, s čím máte největší starosti?**

V současné době mi zabírají téměř všechny pracovní čas práce spojené s likvidací škod po třech záplavách na nové budově B. Problém je v tom, že celá budova stojí na pozemku, který je nejnižší položeným bodem na sídlišti Čtyři Dvory – voda, která se nestihne vsáknout do půdy, stéká přímo až k nám. Kanalizace ji nestačí díky příliš úzkému pro-

filu odvádět. Škody jsou miliónové a fakulta dává vlastními silami, finančními (s příspěvním pojišťovny) i lidskými, vše postupně do pořádku. Snadné to však není.

**Na co se po každém pracovním dni doma těšíte?**

Řeknu to jednoduše – bydlím na nábřeží v Havlíčkově kolonii přímo u řeky a byl jsem doma vodou vytopen celkem dvakrát po sobě do dvou metrů výšky hladiny. Takže i doma

suším a suším, i když do zimy se to už nestihne. Proto se těším na zcela základní věci – na to, až se najím a vyspím.

**Když se vyskytnou na fakultě problémy technického rázu, volají se „Medla boys“. Co vše máte na starosti a kdo tvoří zbylé členy vašeho týmu?**

Na starosti máme objekt A (to je budova děkanátu) a také budovu B, veškeré technické zázemí od anténního stožáru až po kanalizaci. Jsme na to celkem tři, kromě mě je tady ještě pan Boušek a na poloviční úvazek pan Smrz. Ideální stav by byli tři technicky založení lidé na plný úvazek.

Na odborné práce, které vyžadují oprávnění k jejich provozování, voláme odborné firmy. Ostatní věci řešíme kvůli finanční stránce vlastními silami.

**Jak a kdy vaše profesní cesta zamířila na BF?**

Jednoduše. Osmnáct let jsem byl zaměstnancem Akademie věd. Pak hledala Biologická fakulta technika – tak jsem oslovil pana profesora Blažku, v té době děkana fakulty, a on mne přijal. To bylo myslím v roce 1996.

**Jaká byla vaše pracovní náplň na Akademii?**

Jednalo se o různé činnosti počínaje technickými pracemi v chemických laboratořích a konče výjezdy do terénu a odběry vzorků na výzkum. Mám za sebou i histologii a elektronovou mikroskopii.

**To je docela pestrá sestava pracovních aktivit. Kam kráčíte dál?**

Vzhledem ke svému věku už žádné další místo nehledám. Co je tady, mi plně postačuje. Mám zde příležitost realizovat se ve všech možných profesích, což mi vyhovuje, protože to nikdy není stereotyp.

**Dovedl byste si představit, že byste si na chvíli vyměnil místo s vedením fakulty, třeba s panem děkanem?**

To je dobrá otázka. Věřím, že bych ledacos zvládl. Ale bylo by to asi na úkor změny některých zaměstnanců. Určitě jsou zde lidé

velmi schopní, ale jsou zde také lidé schopní méně. Na druhou stranu schopnost lidí je úměrná výši fakultou nabízeného platu a ta má své meze...

Takže ano, ale musel bych mít možnost vybrat si všechny své spolupracovníky, kteří by mne v mé práci děkana nikdy nenechali „na holičkách“.



**O čem byste ve spojení s fakultou nechtěl rozhodovat?**

V žádném případě bych se nechtěl účastnit odborných vědeckých prací, na což jednak nemám vůbec vzdělání a jednak mne to ani neláká. V období minulého režimu jsem několik let dělal v laboratořích – tam se mi třeba nelíbilo, že některé časově i finančně náročné pokusy se dělaly „do šuplíku“ a pracovalo se jen proto, aby se práce mohla vykázat... Takovou činnost bych nebyl schopen ani posoudit, natož o ní rozhodovat. Snad bych změnil názor pouze v případě, že by ta věda měla přímé propojení s praxí. To jsem zažil, když jsem pracoval na výzkumu ryb a jejich parazitů v laboratoři, která spolupracovala se státním rybářstvím, ať už s Třeboní nebo s Vodňany. Tam měla, myslím, tato spolupráce vědců a rybářů opravdový efekt.

**Jaké zaměstnání jste si představoval jako malý kluk?**

Na to si vůbec nevzpomínám. Já jsem se ve svém mládí pohyboval v podstatě pouze kolem vody. Prostě ryby a nic víc...

**Uvažoval jste, že byste se svým koníčkem živil? Nechtěl jste vystudovat nějakou rybářskou školu a mít rybolov a starost o sádky jako své zaměstnání?**

I když je rybářská škola ve Vodňanech, já jsem se dostal na Střední zemědělskou školu technickou tady v Budějovicích. Rybaření je spíše mou soukromou záležitostí. Když jsem pracoval v Akademii, tak mi kolegové záviděli a říkali, že to mám skvěle zařízené, když si v pracovní době chytám ryby. Ale mně se to moc nelíbilo: když povinně musíte každý den přijíždět s rybami nachytanými v terénu, tak vás to za chvíli přestane bavit. A hlavně mé zaměření je chytit a pustit, a ne vzít. Takže ryby jen ve volném čase.

**Vaše zaměstnání je tedy spíše mozaikou spousty činností než jedinou převládající specializací. Jak to vzniklo?**

Co si člověk v minulém režimu neudělal sám, na to musel mít spoustu kamarádů a známých na patřičných místech. To jsem neměl, takže když něco nefungovalo, tak jsem si s tím musel poradit. A tak jsem se postupně vzdělával v dalších a dalších věcech... Samozřejmě, že odborník v daném oboru je se svými znalostmi dále než já, ale zvládá pouze tu svou specializaci. Tady na fakultě je přítom tak široké spektrum činností, od použití krumpáče po opravu mikroskopu, že je výhodnější mít někoho, kdo zvládá od každé práce trochu, než zaměstnávat početný tým specialistů.

**Zpět k vašemu dětství: tropil jste jako malý kluk neplechu nebo jste byl učiněný andílek?**

Dle mých rodičů jsem nebyl problémový, to v žádném případě. Jen jsem stále pobíhal kolem řeky – to se mohli zbláznit strachem, že se utopím a podobně. A ryby jsem chytal od svých šesti, sedmi let, hned, jak jsem mohl dostat první povolenku...

**Taková vašeň k chytání ryb – to jste zdědil po někom v rodině?**

Ne. Bylo to dáno tím, že v základní škole jsem měl učitele, se kterým se dodnes kamarádím a který byl několikanásobný mistr re-

publiky v rybaření. Ten mne včas podchytil a přivedl k rybám.

**A vy? Budete předávat své znalosti dalším generacím?**

Nemám komu. Mám dceru, která se o ryby dříve zajímala, ale teď z toho vyrostla. Takže snad vnoučata...

**V čem vás rybaření přitahuje?**

Já u ryb nesedím, musím se pohybovat, aktivně chytat. Takže se brodím vodou, muškařím, maximálně na Lipně jezdím s lodkou. Pak přijdu domů umordovaný z vody a jsem rád, že jdu spát. Na tom všem se mi líbí, že jsem v přírodě, ať je hezky či ošklivě, a že do toho dám všechno. Buď přelstí ryba mne či já ji...

**Co se vám na rybaření naopak třeba nelíbí?**

Ekonomická stránka českého člověka a chtivost vede k tomu, že stávající „rybáři“ vyloví z vody vše, co jde, jen aby se jim vyplatily peníze vložené do rybářského lístku... Dnes je u nás takový koníček: kdo podniká a je majetnější, ten musí chytat ryby, aby se nějak realizoval u vody. A ti „rybáři“ pak neberou ohledy – dravý podnikatel je dravý i u řeky...

**Zažil jste během dětství nějaké „sběratelské období“?**

Ne. To mně připadalo a připadá jako ztráta času.

**Vedli vás vaši rodiče k samostatnosti?**

Ne. Rodiče za mne zařizovali spoustu věcí – až mi to někdo šlo na nervy. A mají tu tendenci dodnes. Málodky si nechají ode mne poradit...

**Když se zeptám na to, jak jste trávil prázdniny, tak bude vaše odpověď opět spojena s rybami?**

© no a ještě Šumava – toulání se v přírodě, pozorování ryb, focení...

**A ideální dovolená dnes?**

To pro mě znamená dovolená v přírodě. Pokud je někde v blízkosti ještě voda, pak je to jasné...

Trávít letní dovolenou na horách a bez vody, to by byl pro mne trest. Zimní dovolenou si naopak na horách rád užiji – hlavně sjezdové lyžování.

### Co moře a mořské ryby?

To by mě lákalo, ale nenacházím žádného kamaráda, který by jel se mnou. Taký je to náročné časově a finančně.

### Zpět do každodenní reality. Co vás dokáže naučit a jak se to pak projevuje?

Nesnáším neorganizovanou práci a neschopnost některých lidí. Z těchto stavů mne vyvádí pan děkan – když vidím, že ani on s něčím nemůže hnout, tak co potom zmůžu já?! Ale přesto jsem ještě nekapituloval. Většinou si zanádvám, pak jdu domů, vyspím se a další den pokračuji – a ono se to nakonec vždy někam pohne... Říkám, že co se jinde dělá den, tak tady to trvá týden, někdy i déle. To je velmi ubíjející, takže to většina lidí dříve či později vzdá, než by to dotáhli do konce. Za tu výplatu jim to nestojí.

Také mne zlobí, že je spousta lidí přesvědčena, že ví, jak se určitá věc dělá, ale nikdo se nepřijde zeptat, zda se opravdu dělá tak, a ne jinak. Tato „chytrost dopředu“ se často nevyplácí...

A v neposlední řadě mi chybí na fakultě komunikace mezi zaměstnanci. Z této absence vznikají někdy zásadní nedorozumění a chaos.

### Myslíte si, že dovedete jako vedoucí určitě skupiny lidí ocenit práci druhých?

Dovedu adekvátně ocenit práci, kterou jsem někdy sám dělal a tedy vím, co obnáší. Bohužel jí nemohu ocenit finančně, to je to zásadní. Když jsem ale s prací spokojen, tak to má kolegové většinou poznají už sami.

### Jako hlavnímu technikovi fakulty vám určitě nedělají problém „mužské práce“. Jak jste na tom s těmi pracemi typicky ženskými?

Na vaření mám babičku a maminku, prání zvládá pračka, žehlení mi problémy nedělá, šít moc nepotřebuji...

### Kdybyste mohl volit místo a čas svého narození, volil byste stejně?

Místo bych neměnil. A čas? Zažít a pamatovat si minulý režim je v lecčems dobrá zkušenost, ale kdybych ho mohl vynechat, tak bych neváhal.

### Cestujete rád?

Ne, to mne moc neláká.

### Co jiné zábavy? Třeba literatura... Máte nějakou knihu, kterou jste přečetl víc-krát?

Spiš odbornější technickou literaturu. Tam se třeba k dané problematice vracím opakovaně, když ji zrovna řeším. Jiné knihy mne moc neoslovují. Snad jen opět ty o rybách, a to záleží velmi na jejich kvalitě. Nemám rád knihy, které mají spoustu zbytečných stran bez informací.

### Jak vybíráte knihy? Podle obalu, názvu, autora, ceny...?

Já se do ní musím na chvíli začíst. Z toho se dá většinou odhadnout, co v sobě má, zda může člověka obohatit.

### Jak se snášíte s hudbou?

Nevadí mi. Vybírám si dle toho, jak mi ta hudba zní, ne přímo podle skupiny či zpěváka. Mám rád hudbu pohodovou, rytmickou...

### Snažil jste se ovládnout nějaký hudební nástroj?

Nesnažil. Ale obdivuji všechny lidi, co to umí.

### A televize?

Tam koukám na zpravodajství a v poslední době také na počasí a stav vody na řekách. Pak se občas podívám na filmy o vztazích mezi lidmi či vztazích člověka k přírodě...

### Je tady závěr a tradiční otázka týkající se vzkazu vašemu okolí. Měl byste nějaký?

Jsem takový, jaký jsem. Nesnažte se mne změnit.

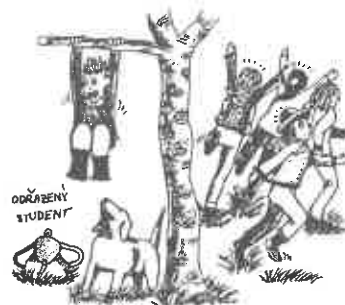
### Děkuji za rozhovor

Věra Cihlářová

## Pouze práce v terénu zažene tvou migrénu (Výňatek z Provozního řádu Bf pro práci v terénu; Doplněn o komentář)

Pro vedoucí terénních kurzů (hlavní vedoucí běhů) – Pro vedoucí praktika ta nejlepší taktika:

1. Během kurzu i při hromadné přepravě do místa kurzu a zpět zodpovídáte za bezpečnost a úplnost skupiny studentů. – *Zavřeš oči na chvíli, skupina se rozptýlí...*
2. Dbejte proto o trvalý přehled o početním stavu skupiny, veďte si deník (list s denními záznamy) připojený ke jmennému seznamu účastníků. Seznam mějte vždy při sobě. – *Nezbedností studentů zaznamenej do Deníku*
3. Na počátku pobytu, nebo po přesunu do nového ubytovacího prostoru, stanovte a vyhláste jednoduchá a jasná pravidla pro pohyb v době osobního volna. Upozorněte na případné nebezpečné objekty a prostory v okolí (skály, jeskyně, lomy, vody). – *Jeskyně a lomy v lese? Skupina už raduje se...*



4. Stanovte pravidla pro koupání v přírodě (kde, kdy apod.). – *Nevědoucí vedoucí nezachrání tonoucí.*

5. Pokud je třeba někde zanechat „odřazeného“ studenta (nemocného či jinak neschopného účasti na normálním programu), nikdy ho nezanechávejte bez dalšího doprovodu. Podle povahy důvodu „odřazení“ přidejte doprovod – při nutnosti vyřadit z pokračování v činnosti pro fyzickou neschopnost raději dva zdatné průvodce než jednoho. – *Stále platí beze změny: drobné ztráty povoleny...*

Pro všechny – *Pro terénní biology dalších pár rad do zásoby:*

6. Bezpečnostní rizika práce v terénu jsou stejně rozmanitá jako charakter této činnosti i místa, kde se koná. Podstatné je, že ve většině případů se práce v terénu koná ve velmi malých skupinách, nebo dokonce osaměle (většina diplomantů). – *Osaměl jsi v přírodě? Hned zamíř k blízké hospodě!*
7. První zásadou proto je spolehlivé zanechání informace o místě pobytu a výskytu i předpokládaném čase návratu na základnu. – *Dej vědět, protivo, kam jsi šel na pivo!*
8. Plán terénní akce projednejte s vedoucím (školitelem) ještě před odjezdem a také ho informujte, u koho v místě práce budete každý den zanechávat informaci o svých denních plánech... Kontaktní osobu volte uvážlivě s ohledem na její mentální schopnosti i přiměřenou ochotu a zodpovědnost alespoň organizačně spustit záchrannou akci, pokud se v pořádku nevrátíte. – *Logistická podpora: ne do rukou magora!*
9. V zahraničí (zejména západním směrem) také věřte zákazovým tabulkám více, než je obvyklé u nás: bývají vesměs důvodně umístěné... – *Zákazové značení zakáže ti zlobení.*
10. Do terénu s sebou berte jen věci potřebné, ale mějte při sobě pomůcky pro osobní ošetření drobných zranění, pro včasné odstranění klíštěte a pod. Pamatujte na zásobu tekutin (pitné vody) a nezbytné množství trvanlivého jídla; hypoglykemie z hladu je při terénní práci krajně nevhodná. – *Kalná voda z pramene určitě tě prožene; Hlavní výstroj průzkumníka pořídíš si u řezníka.*
11. Seznamte se s průběhem počasí v oblasti vaší práce a známkami prudké změny počasí. I v tuzemských podmínkách může náhlá letní bouřka přinést nebezpečné situace, a to nejen v podobě úderu blesku do stromů a jiných vyvýšených objektů (předměty z vaší krosny, vyčnívající vysoko nad hlavu) – *Když běháš v bouři splašeně, blesk kulový tě dožene.*

## Počítače a video

Dávno pryč je doba, kdy počítače sloužily pouze pro zpracování matematických výpočtů několika šťastných (?) jedinců. V současnosti od počítače požadujeme, aby byl nástrojem pro práci, ale i pro výuku a pobavení. A právě proto musí být počítače schopny přehrávat i video.

Díky vývoji máme spoustu různých kompresních formátů, snažících se o co nejlepší obraz při co nejmenším objemu dat (prostě – aby se to do toho počítače vůbec vešlo. Ona totiž jedna vteřina nekomprimovaného digitálního videa v normě PAL zabere asi 30MB<sup>1</sup>. Na CD se tedy vejde „celých“ 25 vteřin videa).

Úplně prvními pokusy o provozování animace na PC byly FLIC soubory, které vyvinul Autodesk (FLI, FLC,....). Jejich nástupcem pak byly animované GIFy, se kterými se často setkáváme na Internetu. Ani jeden z formátů se nepoužívá pro klasické video, ale spíš pro počítači generované sekvence.

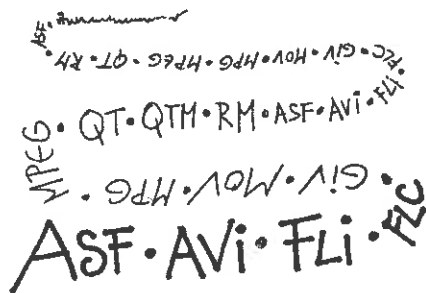
V souvislosti s rozvojem Internetu se objevilo několik formátů vyvíjených pro přehrávání videa přímo z www. Nejznámějšími jsou Real Movie (RM) a Advanced Streaming Format (ASF). Pro účel svého použití jsou ve velmi nízké kvalitě.

Než přejdeme k nejpoužívanějšímu formátu, nutno ještě zmínit soubory QT a MOV – což jsou Quick Time Movies původně používané na počítačích Apple. Jejich použití ve windowsové řadě však nedošlo většího rozšíření.

Posledním v řadě je MPEG (Moving Picture Experts Group) – již název naznačuje, že nejde o typ souboru, ale o definici formátu. I MPEG prošel vývojem, takže v současnosti rozlišujeme MPEG-1 až MPEG-4. Každý z nich je definován pro trochu jiné použití při rozdílné kvalitě obrazu a různém objemu dat. Koncovka takto kódovaných souborů je většinou MPG (MPEG) a

nemusíte si dělat hlavu s typem kódování – přehrávač to zvládne sám.

Na základě MPEG-4 kodeku od Microsoftu (umožňoval enkodování do ASF a ve velmi omezené míře do AVI) vznikl kodek DivX, který v současnosti poskytuje nejkvalitnější obraz a zvuk při rozumné velikosti souboru. Filmy v tomto formátu mají většinou příponu AVI (Audio Video Interleaved).



K přehrávání DivX AVI souborů je třeba mít k filmu ten správný kodek. Pokud ho nemáte, zkuste se podívat na <http://www.divx.com/divx/>, kde naleznete nejnovější verzi. A správný přehrávač vám také ušetří čas a hlavně nervy – doporučuji Micro DVD Player, který je ke stažení na adrese <http://www.tiasoft.de/>.

| soubor    | přehrávač  |
|-----------|--|
| ASF       | Media Player   |
| AVI       | Media Player   |
| FLI, FLC  | QuickTime  |
| GIF       | obrázkové prohlížeče (ACDSee) nebo prohlížeče www (IE, Netscape) |
| MOV       | Quick Time   |
| MPG, MPEG | Media Player (s příslušným kodekem)                              |
| QT, QTM   | Quick Time   |
| RM        | Real Player  |

-Dworkin-

<sup>1</sup> to se spočte jako rozlišení obrazovky v bodech (720x 576) krát 25 snímků do vteřiny krát tři bajty (3 základní barvy v 256 úrovních na barvu – což dá 16,7 miliónu barev) se rovná 31 104 000 B/s

## Nebojte se tučnáka aneb Co jste chtěli vědět o Linuxu a báli jste se zeptat

**Co je skryto pod magickým názvem Linux, familiérně rovněž „tučnák“?**

Linux je operační systém typu UNIX.

**Kdy, kde a jak tento nápad vznikl?**

Základ k operačnímu systému Linux položil finský student Linus Torvalds v roce 1991, který k jeho vývoji využil Internet. Zdrojové kódy zpřístupnil na Internetu všem nadšeným, kteří se chtěli podílet na jeho vývoji. Do vývoje Linuxu se pustili programátoři na celém světě. Linux je vlastně jen jádro operačního systému. Za dobu od vzniku Linuxu vznikla spousta Linuxových distribucí jako například Mandrake, RedHat, Debian nebo Suse. Taková Linuxová distribuce obsahuje vše, co můžete potřebovat k práci na počítači – instalační program Linuxu a programové vybavení jako kancelářské balíky, přehrávače hudby atd. To je rozdíl oproti Windows, kde dostanete jen samotný operační systém.



**V čem je zásadní rozdíl mezi Linuxem a Windows?**

Především v licenci. Windows je velmi drahý a dostanete jen samotný operační systém bez programového vybavení. Když si přečtete licenční smlouvu, budou se vám ježít hrůzou vlasy na hlavě. Nechvalně známé jsou také obchodní praktiky Microsoftu. Linux je distribuován za podmínek licence GPL (GNU Public Licence Agreement). Podmínky GPL vám umožňují kopírovat, modifikovat a dále distribuovat kód chráněný podmínkami GPL, avšak za předpokladu, že jej budete dále distribuovat za stejných podmínek a že nikdy kód od těchto podmínek neodědíte. To znamená, že Linux můžete nainstalovat na kolik počítačů chcete a také jej můžete někomu zkopírovat, aniž byste porušili zá-

kon. Většina programového vybavení dodávaného s Linuxem je také pod licenci GPL. Existují však i komerční programy pro Linux. Linux si můžete zdarma stáhnout z Internetu, nechat vypálit od kamaráda nebo zakoupit u někoho, kdo se zabývá distribucí Linuxu. Existují i krabicové verze Linuxu, kde dostanete navíc tištěné manuály a instalační podporu. Tyto krabicové verze se dají pouze zakoupit.

**V čem si myslíš, že jsou hlavní výhody „tučnáka“ oproti Windows a v čem jsou naopak lepší „okna“?**

Windows jsou o něco víc „user friendly“ pro neznalého uživatele. Existuje pro něj více komerčních her a má větší podporu výrobců hardware. Linux je bezkonkurenčně levný, stabilní a spolehlivý. Jakmile jej nakonfigurujete, můžete klidně pracovat bez obav, že jej za pár měsíců budete muset přeinstalovávat. Linux také obsahuje nástroje na zajištění bezpečnosti vašeho počítače na Internetu. Jejich konfiguraci ale raději svěřte odborníkovi.

**Může Linux „spadnout“?**

Ano, i to se může výjimečně stát. Stalo se mi to však jen tehdy, když jsem experimentoval s hardwarem nebo grafikou. Při normální práci se mi to nikdy nestalo. Navíc pokud se něco takového stane, má zkušený uživatel více možností chybu napravit než ve Windows. Nováček si s tím neporadí ani ve Windows.

**Může být Linux napaden virem?**

Teoreticky to možné je. V praxi jsem to ale dosud nikde neviděl. Viry pro Linux zkrátka nejsou. Nemusíte mít tedy strach, že byste si počítač s Linuxem nakazili virem. Viry pro Windows v Linuxu nefungují.

**Je zvládnutí Linuxu z hlediska běžného uživatele v něčem složitější než u Windows? Dnešní uživatelé jsou**

**možná trochu zhýčkaní a spousta klávesových zkratk a příkazů je nejspíš hned od počátku odradí.**

Otázkou je, co myslíš běžným uživatelem. Instalace Linuxu se hodně zjednodušila. Například instalace Mandrake Linux není o nic těžší než instalace Windows. Ovšem běžný uživatel si sám nebude instalovat ani Windows. Takže pokud takový uživatel bude mít před sebou počítač s Linuxem, nebude mít problém. Linux má stejně jako Windows grafické uživatelské rozhraní. Na rozdíl od Windows si však můžete vybrat. V Linuxu existuje spousta takových rozhraní, nejznámějšími jsou Gnome a KDE. Především pak KDE je velmi podobné tomu z Windows. Pokud jste hráčkové a máte rádi pěkný desktop, může si svůj počítač nastavit tak, že bude vypadat velmi pěkně a futuristicky.

Navíc si ho můžete přizpůsobit tak, aby vám plně vyhovoval. Klávesové zkratky doporučuji používat. Velmi urychlí práci. Je to jako rozdíl mezi písáčkou píšící deseti prsty a dvěma. Linuxové distribuce mají různou úroveň počestění. Já vám mohu doporučit Mandrake Linux, který je velmi dobře lokalizovaný.



**Jak je to s jednotlivými programy – lze některé windowsové programy spustit i v Linuxu či naopak, nebo má Linux vlastní programy, více či méně odpovídající těm z Windows? Mám na mysli zejména klasické programy typu Word, Excel, programy na grafiku, přehrávání médií, na brouzdání po Internetu...**

K Linuxu existuje bohatá programová výbava. Značná část z ní je pod licencí GPL. Tudiž si je můžete stáhnout zdarma. Většinou ale bude vše potřebné v linuxové distribuci, kterou si zvolíte. Existují multiplatformní aplikace. To znamená, že existují verze pro Linux, Windows nebo i jiné operační systémy. Mohu doporučit OpenOffice, skvělý kancelářský balík zdarma. Je lokali-

zovaný do češtiny. Internetový browser Mozilla je opět v češtině a ve verzi pro Linux i Windows. Samozřejmě existuje spousta čistě Linuxových aplikací. Existují také emulátory Windows, které vám umožní spouštět windowsové aplikace v Linuxu. Nebude to ale vždy fungovat. Můžete ale použít komerční alternativu. Existuje například aplikace



pro Linux Win4lin, která vám umožní nainstalovat do Linuxu Windows 98, 95 nebo Millenium. Pak si můžete tyto Windows spouštět v okýnku jako Linuxový program bez obav, že by vám spadly. Zkrátka pro Linux existuje dostatek kvalitních programů. Jen notorické pařany her asi zklamou. Linux je hlavně na práci a her pro něj neexistuje tolik jako pro Windows. U nás nemáte šanci koupit žádnou čistě Linuxovou komerční hru.

**Kde lze sehnat informace o Linuxu – je v knihkupectví dostatek odborné literatury i příruček pro běžné uživatele, nebo je lepší hledat na Internetu?**

V poslední době se situace zlepšila a v knihkupectví najdete dostatek knížek pro seznámení s Linuxem. Bohužel zdaleka ne tolik jako v zahraničí. Linux je dítětem Internetu a informací o něm tu najdete spoustu. Zvlášť pokud umíte anglicky, dozvíte se na Internetu vše, co potřebujete. Ale i u nás je dostatek kvalitních serverů zabývajících se Linuxem, mám dobré zkušenosti s [www.mandrake.cz](http://www.mandrake.cz), [www.root.cz](http://www.root.cz), [www.linuxzone.cz](http://www.linuxzone.cz), [www.linux.cz](http://www.linux.cz), [www.linux.sk](http://www.linux.sk).

Z knih mohu doporučit „Linux – dokumentační projekt“. Můžete si buď v knihkupectví koupit její tištěnou verzi nebo si ji stáhnout z Internetu zdarma v pdf formátu – <http://www.cpress.cz/knihy/ldp2/>. Je pod licencí GPL. Na Internetu existují také emailové nebo news konference, kde vám zkušenější uživatelé poradí.

**A konečně – myslíš si, že má Linux v dohledné době šanci stát se rovnocenným**

**konkurentem Microsoftu a jeho produktů, nebo spíš směřuje k tomu stát se operačním systémem hrstky „osvěcných“ a do širšího povědomí se bude probíjovat jen těžce?**

Linux už rovnocenným konkurentem je. Na poli serverů získává převahu pro svou spolehlivost a nízké náklady. Pro jeho otevřený zdrojový kód jej začínají používat i státní orgány v zahraničí, například německá armáda. Na poli desktopů se začíná teprve pomalu prosazovat. Je to způsobeno čistě obchodní politikou. Například v Číně Microsoft toleruje tamní softwarové piráty, aby nepřešli na Linux. Čínská vláda totiž za-

čala prosazovat Linux. V poslední době má Microsoft z Linuxu strach a zahájil proti němu kampaň. Přirovnává jej ke komunismu apod. U nás je situace podobná. Lidi nejsou zvyklí za software platit. Taková slušná softwarová výbava pro Windows vás bude stát tolik, co samotný počítač. To si může jen málokdo dovolit.

Myslím si, že do budoucna se Linux prosadí i na desktopech. Bude to jen dobře a ku prospěchu obyčejných uživatelů, protože jakýkoliv monopol, jako ten v podání Microsoftu, je škodlivý.

-Blade & Mara-

## SOUTĚŽ!!!

Pojďte si zasoutěžit a vyhrát operační systém MandrakeLinux! Pravidla jsou jednoduchá: Na žluté části záložky vložené v Pavučině zakroužkujte správné odpovědi k soutěžním otázkám (u každé otázky pouze jedna správná odpověď). Tuto část s odpověďmi a číslem odstříhnete a odevzdejte do konce listopadu 2002 do Spider bedny (u nástěnky Pavučiny) nebo osobně na Attavenu o.p.s. (budova děkanátu, 4. patro). Druhé číslo napsané na záložce na tučňákově pečlivě uschovejte pro případ, že by se na vás usmálo štěstí a vyhráli jste ☺.



Ti z vás, kdož odpoví správně na všechny tři otázky, se dostanou do slosování, a čísla šťastných budou v prvním prosincovém týdnu vyvěšena na nástěnce Pavučiny. A jaké jsou tedy ceny?

1. místo: PowerPack Edition 8.2 – Linux for Workstations (plná verze operačního systému MandrakeLinux na CD včetně instalace, manuálu atd. věnovaná firmou Blade's Computers)

2. místo: roční předplatné Pavučiny (5 čísel)
3. místo: půlroční předplatné Pavučiny (3 čísla)

Hodně štěstí!

## SOUTĚŽNÍ OTÁZKY:

**1. Co je Python?**

- a) krajta královská
- b) programovací jazyk nejen pro Linux
- c) létající cirkus

**2. Co je to Samba?**

- a) africký tanec
- b) server umožňující počítačům s Windows sdílet adresáře v Linuxu.
- c) linuxový grafický program nahrazující grafické programy z Windows typu Photoshop či Corell

**3. V které zemi vznikl „tučňák“ ?**

- a) Norsko
- b) Finsko
- c) Švédsko



## Exkurze Španělsko a Portugalsko 2002

Letošní tradiční letní exkurze byla už druhá, která vedla do Španělska. Zatímco ta první před šesti lety vedla na jih (teplo, sucho, sluníčko, prostě přesně to Španělsko z katalogů cestovních kanceláří), letošní vedla na sever. A to je velký rozdíl. Celý sever Iberského poloostrova je totiž dost výjimečný a stojí za vidění i pro ty, co už v teplé jižní Evropě byli mockrát a normální mediterán už je nebaví (jestli teda někdo takový je).

Severní Španělsko a Portugalsko je totiž „divné“ klimaticky. Oblast mezi pobřežím a prvním pásem hor má totiž značně odlišné podnebí než zbytek Iberského poloostrova. Je tam sice teplo, ale ne tak moc, protože oceán letní extrémy poněkud tlumí. Stejně tak tlumí extrémy zimní, takže zima je celkem mírná. A hlavně je celá oblast na rozdíl od zbytku poloostrova velmi vlhká. Průměrné roční srážky se ve většině oblasti pohybují někde mezi 1200–1600 mm, extrémy v horách jsou 3200 mm. (Pro srovnání – Budějovice mají někde mezi 600–700 mm a zmíněných 1600 mm je u nás maximum a trochu ho přesahují jen Krkonoše). Tedy prší opravdu hodně. Ovšem s výjimkou letních měsíců, kdy je poměrně sucho, jak jsme se nakonec přesvědčili i my. Celkově je tedy podnebí mnohem podobnější severněji ležícímu pobřeží Francie než sousednímu španělskému vnitrozemí.

To se samozřejmě odráží i ve flóře a fauně. (Zoologové prominou, ale vzhledem k tomu, že jsou mi nějak bližší ty kytky, to bude hlavně o nich. Ale obecnosti o biogeografii jsou u zvířat dost podobné.) Celý Iberský poloostrov s výjimkou severu patří do mediteránní oblasti, která se pak táhne celkem úzkým pásem přes jižní Francii do Itálie a dál. Sever ale patří do oblasti temperátní evropské, tvoří její nejjižnější výběžek. Do stejné oblasti patří i ČR. Prostě podivnost – středoevropské kytky tam, kde by podle zeměpisné šířky měl být mediterán. V jemnějším členění už se samozřejmě nějaký rozdíl oproti naší domovině objeví – ale kupodivu

ty hranice nejsou rovnoběžkové, ale poledníkové. Doma jsme v podoblasti středoevropské, západ Evropy tvoří podoblast atlantická; která sahá od toho severu Iberského poloostrova přes západní Francii, Belgii, Holandsko a Dánsko až do nejjižnějšího Norska (!) a samozřejmě k ní patří i Irsko a Británie s výjimkou nejsevernějšího Skotska.

Severní Španělsko má obrovský význam pro historii vegetace. Je to totiž jedna z oblastí, kde dnes hlavně středoevropská vegetace přežila dobu ledovou a odkud se pak šířila na sever. Proto je na kytky nesmírně bohatá. Co nepřežilo a není tam, tak prostě vymřelo.

Z výše uvedeného plyne, že by vegetace měla být skoro jako u nás. Kdyby nebyl člověk, byly by, s výjimkou hor a extrémností jako pobřeží, všude lesy. Níž doubravy (s dubem letním, jasanem ztepilým, javorem mléčím, atd.), výše bučiny (našeho buku lesního). Jedinou větší výjimkou jsou jižní (sušší) strany hor, kde se objevují dub šípák a podivnosti jako dub *Quercus pyrenaica*. Ještě víc v teple (ve vnitrozemí a v nížině na pobřeží) se pak objevují i celkem mediteránní prvky jako dub cesmínovitý (zde v poddruhu *Q. ilex* subsp. *rotundifolia*), *Arbutus unedo* (česky planika), vřesovec *Erica arborea* nebo cesmína. Jenže u mnohých z nich je to s tou teplomilností takové podivné. Ono jim totiž ani tak nejde o teplo v létě jako spíš o to, aby jim nebyla zima v zimě – takže cesmína si klidně vedle středomoří roste v celé západní Evropě až do jižního Norska, *Arbutus* jde až do Irska, *Erica arborea* do Francie. Jen v nejjižnějším bodě exkurze jsme měli vidět už víceméně typické mediteránní lesy s dubem korkovým. Leč neviděli.

To by bylo, kdyby nebyl člověk. Jenže on je. A španělskou krajinu přeměnil k nepoznání. Když už jsme byli v lese, většinou to nebyla doubrava (ať normální nebo korková), ale porost vysázených borovic *Pinus*

*pinaster* a nebo eukalyptů v podrostu s havívkou orličí a ostružinami, a jen tu a tam nějakou kytkou. Kde nebyly lesy, byly křoviny. Na pobřeží, charakterem trochu podobnému mediteránní makchii (husté a trnité), ale přece jen s jinými druhy – vedle typických makchiových jako *Arbutus* nebo *Phillyrea latifolia* nebo trnitá liána *Smilax aspera*, byly časté vřesovce, hlodáš evropský, aj. Víc v horách byly křoviny úplně jiné, dominovaly třeba různé janovce (viděli jsme celkem čtyři druhy) nebo keřovité kručinky. O některých dalších se ještě zmíním.



Pro byliny a keře v podrostu platí totiž co pro stromy – spousta našich běžných a taky dost západoevropských druhů, které k nám už nedosahují nebo jsou u nás na okraji areálu a příšerně vzácné (až vymřelé) – z nich jmenujme aspoň velkou kapradinu podezřelou královskou, vřesovec čtyřřadý nebo žlutou kytku z čeledi kýchavicovitých jménem liliovec kostilomka, z těch, které k nám nedosahují, např. velmi bohatě zastoupené vřesovce (viděli jsme deset druhů), hlodáš evropský, už zmíněná cesmína, apod. Taky jsme viděli pár druhů, které doma známe jako zplanělé až invazní, zatímco v západní Evropě jsou doma – např. náprst-

ník červený nebo janovec metlatý. Ale protože je to přece jen teplý kraj, objevují se vedle těch středoevropských i mediteránní prvky ve velmi zajímavé směsce. Samozřejmě, čím víc Portugalskem na jih, tím těch mediteránních druhů bylo víc. Tolik obecnosti na úvod.

Nyní k vlastní cestě. Ve čtvrtek 27. 6. večer jsme napěchovali autobus a vyrazili směrem k rakouské hranici. Žádná demonstrace proti Temelínu zrovna nebyla, takže jsme projeli celkem hladce. Temelín se připomněl jen cedulemi u silnice, kde jsme si zopakovali několik důležitých německých vět (cedule se opakují česky i německy, takže po jedné cestě do Lince nelze neumět např. „Temelín ist gefährlich“, tj. „Temelín je nebezpečný“). Zlatí Rakušáci – varují před strašlivým nebezpečím a ještě vás naučí německy...

Ráno jsme se probudili už ve Švýcarsku a za chvíli jsme byli ve Francii. Osmihodinovou zastávku jsme strávili v pohoří Jura v průlomu řeky Rhôny. Tady nastalo první botanizování. Jak to bývá, výprava se záhy rozpadla na několik skupin, zejména na družstvo botanické a vrcholové. Botanické družstvo si užívalo místních lesů s docela hezkými kytkami (bylo poznat, že jsme jednak přece jen už v mírně teplejším a ovlivněnějším kraji než doma a jednak že jsme kousek od Alp) a pak stěpi na svazích kolem pevnosti Fort de l'Ecluse. Vrcholové družstvo si chvíli taky užívalo kyttek, a pak se začalo škrábat nekonečnou sutí v úzkém skalnatém údolí nahoru na hřeben. Nakonec se to podařilo, i když to chvílemi vypadalo, že se z botaniků stanou horolezci. Odměnou nám byl krásný výhled. Následoval prudký sestup po nezřetelné ces-

tíče. Času jsme měli tak akorát, ale vypadalo to, že stihneme přijít včas. Ale jen do chvíle, než se cestička ztratila a my se museli po čtyřech plížit hustým porostem zimostřázu (*Buxus sempervirens*), který tady tvořil keřové patro bučin. Nakonec jsme šťastně dorazili na stěpi u pevnosti a pak mírným poklusem a s mírným zpožděním k autobusu. A hned za chvíli jsme vyjeli dál.

Další den ráno jsme přešli do Španělska. Po klikatých silničkách na pobřeží jsme dojeli do městečka Ondarroa a kousek za ním na dohled od moře byla první exkurze. Vycházka po svazích nad mořem byla zcela ideálním úvodem do španělské vegetace – viděli jsme v podstatě všechno mimo přirozených lesů. Tedy pichlavé křoviny i lesy *Pinus pinaster* a eukalyptů. A první druhy vřesovců a jim příbuznou typickou kytku tohoto kraje *Daboecia cantabrica* s fialovými květy. A kapradinu podezřel. A tak.

Část výpravy se dostala i k moři. Pobřeží tu bylo velmi strmé a spíše kamenité, ale našla se i malá písčiná pláž s příjezdovou silničkou pro turisty. Na břehu by se výborně dala dělat cvičení z algologie – viděli jsme řasy všech barev (tj. červené, hnědé i zelené) a o mnohých z nich jsme se i učili („mořský salát“ *Ulva lactuca*, *Sargassum*, a tak). Nad pláží byly drobné skalky, a na vlhkém místě u malého vodopádu nás uvítal další typický jihoevropský druh – kapradina netík a také pár slanomilných přímořských druhů. Večer jsme ještě popojeli k rezervaci s písčnými dunami a zakotvili v nedalekém kempu.

Nedělní dopoledne jsme strávili na písčinych dunách, což je v severním Španělsku docela vzácný typ pobřeží. Kytky byly takové typické, jako jinde na pobřeží Evropy – trávy *Ammophila arenaria* a *Elymus farctus*,

fialově kvetoucí máčka *Eryngium maritimum*, a spousta drobných hezkých věcí (dosud neurčené lnice, hvozdík *Dianthus gallicus* a nebo droboučká, u nás i na Slovensku vyhynulá, orchidej švihlík letní). Na vlastním pobřeží písčité pláže sice kytky nerostly, ale i oko botanika potěší krab nebo mořská sanka na kameni. Za pláží začínaly na pobřeží asi 3 m vysoké skály, doslova rozežrané na úzké ostré hřebínky a hluboké pukliny mezi nimi. Nad nimi rostlo leccos, např. mírně sukulentní řepa *Beta vulgaris* subsp.



*maritima*, předchůdce všech kulturních odrůd. Někteří z nás se stihli i vykoupat. Bylo to sice studené, ale snesitelné.

Odpoledne jsme s krátkou zastávkou v kaňonu řeky Deva dojeli do kempu pod horami Picos de Europa. Večer pak většina účastníků navštívila nedaleké městečko Potes s docela hezkou místní architekturou. Víceméně poprvé byla možnost utratit nějaké to euro. Evropská měna je skvělá věc, ale jak se ukázalo, má jednu zradu. Jedno euro je totiž docela dost peněz, ale zase se dobře utrácí, když je na cenovce jen „koruna třicet“ nebo dokonce „padesátník“.

Ráno jsme vyrazili do hor. Autobus nás vyvezl do výšky 1100 m do místa zvaného Fuente Dē. Odtud jsme se škrábali strmou

cestičkou do sedla o nějakých 800 m výš. Někdo rychleji, někdo pomaleji, podle intenzity pozorování kytek, kamzíků a supů. Za sedlem následovala náhorní planina obklopená o něco vyššími skalnatými vrcholy (v téhle části asi 2200–2300 m, nejvyšší hora celého pohoří má 2646 m). Celkově mi to připomínalo srovnatelně vysoké vápencové Alpy. I kytkami – alespoň co se životních forem týče, druhy byly samozřejmě jiné. Zejména plně rozkvetlé nízké koberce s dominující fialovou a žlutou nahoře na planině jsou asi nezapomenutelné. Stejně tak malá kotlinka, jejíž dno zdobily bílé koberce kvetoucího lakušníkku v jezírkách, růžové všivce *Pedicularis mixta* v bažině mezi nimi a modré koberce pavince na sušších místech. Cestou zpět jsme v sedle překonali nejvyšší bod výpravy (2030 m). Protějščí svahy byly už zdálky nápadně žluté. Když jsme sestoupili blíž, zjistili jsme, že tu žlutou mají od plně rozkvetlých porostů až 3 m vysoké keřovité kručinky *Genista florida*. Závěr se odehrával tradičně – v mírném poklusu přes první víceméně přirozené lesy (bučiny, misty s duby – naším d. letním a *Quercus pyrenaica*) a s mírným zpožděním.

Přespali jsme opět v kempu a ráno vyjeli dál na západ. Krátce jsme zastavili v kaňonu řeky Reina v přírodní rezervaci Riano. Hlavní dojem: oblé slepencové skály a strmé svahy žluté od nám známé kručinky. A pak jsme ujížděli dál směrem na León, kde nás čekala prohlídka historického jádra města v čele s gotickou katedrálou. Pozdě večer jsme pak dojeli do pohoří Sierra de Courel.

Tam měly být k vidění lesy s duby a kaštanovníkem. Ale nedojeli jsme k nim, protože silnička byla úzká a klikatá, takže jsme jeli pomaleji, než by bylo potřeba. Zastavili jsme se aspoň na chvíli v údolí potoka, kde u silnice nějaké lesy opravdu byly (i s tím kaštanovníkem). Ale botanizování na silnici není nijak moc zábavné, takže jsme se poměrně brzo a v začínajícím dešti naskládali do autobusu a ujížděli dál.

Odpoledne nás čekaly další památky, tentokrát velevýznamné – poutní místo Santiago de Compostela s románskou ka-

tedrálou, spoustou dalších cenných staveb i pěknými úzkými uličkami v historickém jádru města. I počasí se víceméně umoudřilo, takže procházka městem byla opravdu příjemná. Večer jsme pak opět nasedli do autobusu a k půlnoci dorazili do obce Senhora da Peneda v národním parku Peneda-Geres, už těsně za hranicí v Portugalsku. Tam na nás čekala velmi pohodlná terénní stanice, kde jsme pak strávili ještě dvě noci.

Ráno jsme si prohlídli vesnici, za zmínku stojí zejména křížová cesta ke kostelu v podobě kamenného schodiště lemovaného kapličkami a sochami. Chvilu jsme čekali na průvodce ze správy národního parku, a když nešel (ukázalo se, že je někde úplně jinde a že přijede až za dvě hodiny), vydali jsme se na krátkou procházku po okolí. Došli jsme ale jen k potoku, v jehož kamenitém korytě nás zdržely porosty podezřelě královské a v úvodu zmiňovaný liliovec kostilomka (pro české botaniky zvlášť památný druh – roste v úzkém pásu podél atlantického pobřeží od severního Norska po střední Portugalsko, pak je pár izolovaných lokalit ve střední Francii a pak byla jedna zvlášť odlehlá – Slatiňany u Chrudimi, snad původní, ale už koncem 19. století zaniklá).

Na kopci nad vesnicí se tyčila obrovská oblá žulová skála. K ní jsme vyrazili už s průvodcem. Původně tam prý rostly dubové lesy, ale z těch už díky pastvě a vypalování nic nezbylo. Místo nich jsme viděli les invazní akácie a hlavně křoviny, kde dominovaly janovec s chlupatými lusky *Sarothamnus striatus*, vřesovce, hlodáš *Ulex minor* a pozoruhodný keř s křídlatými lodyhami z čeledi bobovitých, *Chamaespartium tridentatum*. Bylo vedro a tak sucho, že se skoro ani nechálo věřit, že jsme v nejděštějším kraji exkurze, kde naprší až 3000 mm ročně. Náš průvodce ale potvrdil, že opravdu prší – ovšem s výjimkou léta. Nahoře na hřebeni byl docela pěkný pohled na okolní krajinu – kopce s obými žulovými skalami a mezi nimi křoví. A na skalách misty velké trsy trávy, která měla až 2,5 metru vysoká stébla s velkou, celkem volnou latou nahoře.

Jak se později ukázalo, byl to kavyl *Stipa gigantea* (jen neměl ty pérovité osiny, jaké má většina našich druhů). Taky jsme viděli jednu plochu poměrně čerstvě vypálenou místními pastevci – prý jeden z největších problémů, s jakými se správa národního parku potýká.

Druhý den jsme popojeli do jiné části národního parku, kde jsme konečně viděli přirozené dubové lesy. Cesta k nim vedla po staré silnici z doby římské, tu a tam byly k vidění zbytky zdí a pár sloupů. Lesy byly opravdu pěkné, ta směs druhů byla neskutečná. Ve stromovém patře dub letní, jako dominanta keřového patra vřesovce *Erica arborea*, k tomu pár dalších našich druhů (vřes, rozrazil lékařský, hasivka orličí aj.), pak třeba kapradina žebrovice různolistá, která u nás roste hlavně v horách (je tam víc srážek), kde ale neroste ten dub, a další atlantské druhy (podezřeň, janovec metlatý, aj.) a pár druhů mediteránních a různé místní speciality (vždyzelená střemcha *Prunus lusitanica*, štíhlá máčka *Eryngium duriaei* a nebo bílé kvetoucí *Simethis planifolia*). I když někomu ta diverzita asi přišla malá – a tak byly na jednom místě k vidění vysázené exoty jako třeba sekvoje nebo cypřišek. Vedle lesů byly moc hezké i porosty na kamenech a náplavech v korytech řeky a potoků, místy žluté od kvetoucího lilivce. Řeky byly krásné i jinak – hlubokými tůňmi s akorát studenou vodou.

Další den, v sobotu 6. 7., jsme načili druhou půlku exkurze. Nejprve jsme chtěli jet do jihozápadní části parku, kde měly být lesy dubu korkového. Ale dopadlo to jako v Sierra de Courel – silničky tu byly ještě užší a klikatější. Tak jsme se zastavili aspoň

ve vsi Soajo podívat se na chráněné staré sýpky (jsou na nožičkách, aby do nich nemohly myši).

A jelo se dál na jih. Se zastávkou v městě Braga jsme dojeli až na mořské pobřeží u města Aveiro, kde je rezervace Dunas de Sao Jacinto. Opět písečné duny podobného charakteru jako ty první ve Španělsku. Samozřejmě leží víc na jih, takže s troškou jinými kytkami (vliv mediteránu byl o něco



silnější). Ale hlavní dojem – šílené postižení invazními druhy. Na velké části rezervace dominovala jakási keřovitá akácie a dužnatá plazivá kytka *Carpobrotus edulis* z jihoafrické čeledi kosmaticovitých.

Nedělní ráno jsme strávili na slanisku na břehu mořské zátoky a užili si typické slanomilné vegetace přímořských mokřadů – např. sitina *Juncus maritimus*, nejrůznější sukulentní merlikovité nebo jedny z mála cévnatých rostoucích přímo v moři – tráva rodu *Spartina* a rdestům příbuzná *Zostera*.

Odpoledne jsme pak po menším bloudění dorazili k botanické rezervaci Cambarinho. Přivítaly nás už známé lesy eukalyptů a borovice. A na okraji vsi před nimi taky první (a téměř poslední) korkový dub exkurze. Hlavní atrakcí jsou zde ovšem ro-

dodendrony (pěníšníky) *Rhododendron ponticum* subsp. *baeticum*, rostoucí kolem potůčků mezi obvyklým vřesovco-janovco-hasivkovým křovím. Bohužel už byly odkvetlé. Zdejší populace jsou považovány za třetíhorni relikty, čemuž nakonec dobře odpovídá celkové rozšíření druhu – jeden malý ostrůvek ve Španělsku a Portugalsku a další (jiného poddruhu) až v Bulharsku a Turecku (tam jsme ho nakonec před dvěma lety taky viděli). Večer jsme pak ještě navštívili malé hezké městečko Guarda a přešli pod pohoří Serra da Estrella. Mnozí z nás navštívili nějakou tu hospůdku ve vsi nedaleko kempu, kde jsme ochutnali portugalské víno, tu lepší, tu horší.

Následující exkurzi jsme začali v „Ďábolově studni“ (Poço do Inferno) – soutěsce s vodopádem a hlubokou tůň pod ním. Odtud se pak většina výpravy („vrcholové



družstvo“) vydala pěšky (mírným klusem) po hřebeni směrem k nejvyšší části pohoří Serra da Estrella, zbytek přešel autobusem. Krajíně na hřebeni dominoval borovicový les a nebo různé křovité porosty, nejvýznamnějším druhem byl nádherně pichlavý žluto (od květů)-bílý (od chlupů) druh *Echinospartum lusitanicum* (bobovitě), tvořící kompaktní trnité polštáře. Protože tyhle hory byly nejjíz-

nější zastávkou naší cesty, opět přibýlo něco mediteránních druhů, např. levandule *Lavandula stoechas*. K večeru i vrcholové družstvo dorazilo do závěru údolí řeky Zezere pod nejvyššími vrcholy, které jsou z téhle strany skalnaté a strmé spadají dolů do údolí (připomínalo mi to tak Ďumbier v Nízkých Tatrách při pohledu od severu). Údolí samo bylo ukázkovým příkladem ledovcového údolí tvaru U, který by se neztratil v žádné učebnici.

Večer pak byla opět navštívena hospoda, většinou i s večerí v podobě pečených kuřat. Pravděpodobně společenský vrchol celé akce. Další den pak nastal vrchol botanický (spolu s dubovými lesy v Serra do Geres). Prošli jsme kus údolí řeky Loriga (stále v pohoří Serra da Estrella). Měly tam být zbytky původních vždyzelených lesů, ale k těm jsme se dostali až večer. Jinak jsme

celý den šli fantastickou kulturní krajinou. Na poměrně prudkých svazích údolí byla všude úzká terasovitá políčka a mezi nimi systém horizontálních zavlažovacích kanálů, které se odpojovaly z řeky a pak běžely kilometry téměř vodorovně svahe. Jen v místech vzdálenějších od vesnic byla pole opuštěná a spolu s rozpadajícími se zbytky osamělých domů zarostlá křovím (hlavně janovce a vřesovce) nebo lesíky borovice *Pinus pinaster*. I vesnice stály za to – kamenné domy a úzké uličky, prostě (as-

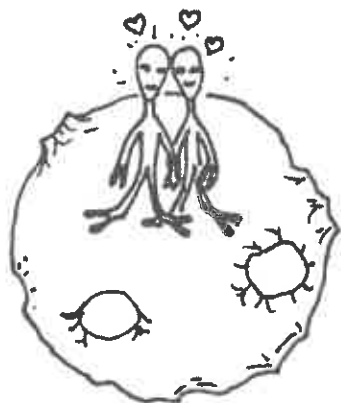
poň zvenku) stále středověk. Stejně jako krajina, zjevně obdělávaná ručně, protože v tomhle terénu se traktorem jezdit nedá (ani malým). Nic původního, a přesto opravdu pěkné. I přes mizerné počasí (pršelo nebo aspoň byla mlha a vlhko) to mělo svůj půvab.

K večeru jsme došli až ke zbytku těch lesů. Měl asi hektar. Tvořily jej hlavně vždy-



## Virtuální teleskop

Mezinárodní spolupráce astronomů pracujících s radioteleskopy začíná přinášet první ovoce. Radioteleskopy postavené v Arizoně, Španělsku, Finsku a Chile byly propojeny do jedné sítě a začaly pomrkat do kosmu. Vesmír pozorují na vlnové délce 2 mm a jejich poměrně pravidelné rozmístění po povrchu zemském zaručuje dostatečnou rozlišovací schopnost. Pozorujeme-li jedním teleskopem nějaký objekt ve vesmíru, můžeme od sebe rozlišit dva blízké objekty jen pokud jsou „vidět“ pod jistým minimálním úhlem, který je zase ovlivněn délkou vln použitých na pozorování. Máme-li však k dispozici údaje z dalšího vzdáleného přístroje, který stejný objekt zaměřil ve stejnou chvíli, můžeme na základě známé vzdálenosti mezi těmito dvěma teleskopy a naměřených dat sestavit „obraz“ podstatně detailnější. V podstatě se chováme tak, jako bychom měli jediný obří teleskop, jehož průměr se rovná právě vzdálenosti mezi oněmi dvěma teleskopy. Síť, sestavená nyní astronomy, se tedy tváří jako teleskop o velikosti Země.



Pro přesná pozorování je však nutno zacílení jednotlivých teleskopů dobře synchronizovat. To se dělá tak, že pozorování z každé jednotlivé stanice se zaznamená na pásku, společně s přesným časem. Výkonný počítač pak tato data zpracuje a my se už jen můžeme kochat pohledem na vesmír (tedy alespoň v pásmu radiových vln ☉). Takto byl například získán radiový signál z galaxií vzdálených více než 3 miliardy světelných let.

Astronomové plánují využít tento virtuální teleskop ke zkoumání jader galaxií a hledání potenciálně se zde vyskytujících černých děr. Jedna z prvních zkoumaných galaxií by měla být i ta naše\*.

-Ole-

zdroj: <http://ali.opi.arizona.edu/cgi-bin/WebObjects/UANews>

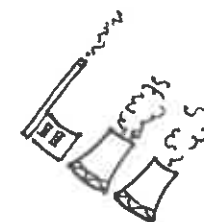
\* podle článku publikovaném v posledním čísle časopisu Nature (Nature, 419) je existence černé díry o hmotnosti 3,7 milionů Slunci v jádře naší galaxií téměř jistá (i když důkaz nebyl získán virtuálním teleskopem)

## Může být Země napájena energií vyzařovanou z Měsíce?

Možná je to trochu šílená představa – vyzařovat sluneční energii na Zemi prostřednictvím Měsíce. Necht' milý čtenář uváží skutečnost, že bychom si takto mohli opatřit neomezený zdroj čisté energie bez vedlejších emisí. Podle slov Davida Criswella, fyzika a ředitele Institute for Space Systems Operations na universitě v Houstonu, by tento způsob mohl uspokojit všechny nároky na energii ve 21. století i potom.

Criswell dále uvádí, že vyzařování energie z Měsíce zní pro mnohé exoticky, nicméně toto se provádí již nejméně 15 let. Jedná se vlastně jen o použití velkého radaru. Criswell uvažuje o tzv. Lunar Solar Power System (LSP), což je projekt, kdy se vybudují základny na Měsíci za použití tamních dostupných materiálů. Tyto konstrukce by měly hromadit sluneční energii, měnit ji na mikrovlny, jež by byly vyzařovány do několika tisíc přijímačů na povrchu Země. Mikrovlny by se po té přeměnily na

„Principiálně je to perfektně proveditelné, ale problémem je cena.“, říká Paul Lowman, geolog z NASA's Goddard Space Flight Center. Dále uvádí, že takovýto projekt bude potřebovat mnoho lidí pracujících na Měsíci, což bude velmi drahé. John Glenn, bývalý senátor a astronaut, říká, že v současné době je velmi obtížné financovat Mezinárodní vesmírnou stanici (ISS) spolu se souvisejícími projekty. Vrátit se na Měsíc, zřídit a udržet životaschopné základny pro



generování energie bude velmi, velmi drahá záležitost. „Raději bych uvítal více financí pro provoz ISS.“, říká Glenn.

Plánovaný LSP systém počítá s počtem 20 až 40 energetických základen umístěných na východním a západním okraji Měsíce (viděno ze Země). Criswell předpokládá, že v roce 2050 bude populace 10 miliard lidí potřebovat zhruba 20 terawatt energie. Měsíc přijímá více než 13 000 terawatt sluneční energie. Využití pouze 1 % takového množství by mohlo uspokojit nároky Země na energii. Criswell začal uvažovat o energetických systémech na Měsíci před více než dvaceti lety, v období desetiletí trvajících útlumu a škrťů na Lunar Science Institute, dnes Lunar and Planetary Institute, založeného v roce 1967.

Poté, kdy Criswell obdržel skromný grant z NASA's Langley Research Center na výzkum přeměny měsíční hmoty na materiály pro strojírenství, jako je přeměna bauxitu na hliník, se ujistil, že máme jako svět schopnosti využít zdrojů na Měsíci. Dále upozorňuje na to, že měsíční kameny nejsou jen tak obyčejné suvenýry. V sedmdesátých a osmdesátých letech byla vynalozena částka asi miliardy dolarů na analýzu hornin posbíraných během šesti přistání



elektrickou energii k napájení lokálních rozvodných sítí. Také podle článku v The Industrial Physicist se energetické zářiče Země-Měsíc již s úspěchem používají. Radioteleskop fungující na Arecibo Observatory v Puerto Ricu pravidelně užívá paprsek mikrovln pro výrobu obrazů Měsíce.

projektu Apollo na Měsíci. Tyto analýzy ukázaly hojnost křemíku, hořčíku, hliníku a titanu – základního materiálu potřebného k budování solárních buněk. Criswell také říká, že stroje pro budování takovýchto buněk, by mohly být vyrobeny z materiálů na Měsíci nebo přepraveny ze Země. Jednalo by se o stroje přibližně 10x až 20x větší než měsíční vozidlo. Pohybovaly by se po povrchu, extrahovaly železo z půdy a produkovaly a pokládaly tenké skleněné solární buňky. Takovýto projekt by ovšem vyžadoval návrat na Měsíc. „Pro takové mise v současné době neexistují aktivní plány,“ říká Glenn Lowman dodává, že Měsíc byl odesán v důsledku zvýšeného zájmu vědců o astrobiologii a o život na Marsu. „Pokud se ukáže, že

oxid uhličitý způsobuje globální oteplování, bude vyvíjen tlak na produkci energie na Měsíci,“ říká.

Další komplikací je fakt, že 30 až 40 procent lidí na planetě nejsou připojeni k rozvodným sítím. Problém s alternativními zdroji energie, jako jsou vítr a sluneční energie, je ten, že je možno je snadno zastavit či přerušit a je obtížné dopravit energii na místa spotřeby v pravém čase.

Vyzařování energie ze satelitů nebo z Měsíce by mohlo pomoci národům v rozvojových zemích v překonání počátečních problémů s distribucí energie.

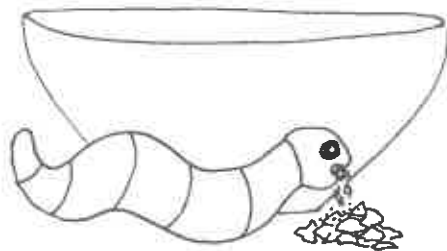
-frod-

Zdroj: National Geographic

## Červ s měděnými zuby

Hned na začátku musím poopravit onen jemně zavádějící titulek. Řeč bude o organismu *Glycera dibranchiata*, kroužkovci třídy mnohoštětináčů, respektive jeho čtyřech čelistech ohraničujících ústní otvor. Ty mu slouží k lovu kořisti a nebylo by na nich snad ani nic divného, kdyby nebyly podrobeny důkladnější analýze. Ta ukázala, že obsahují měď, a to v koncentracích, které by měly být normálně pro organismus toxické. Měď je zde přítomna jednak v kovové formě, a jednak ve formě minerálu atakamitu  $[Cu_2(OH)_3Cl]$ . Jedná se o vůbec první objevený případ, kdy organismus využívá měď obsahující minerály pro stavbu své kostry.

Obě formy mědi jsou soustředěny v povrchové vrstvě čelistí. Atakamit je zformován do 50 nanometrů silných vláken spojených s proteinovou matrix a uložených souběžně s obrysem čelistí. Zajímavé je, že ač v tomto bio-minerálu převažují proteiny (poměr asi 10:1 ve prospěch proteinů), vykazuje přesto značnou pevnost a tuhost. Autoři studie se domnívají, že to může způsobovat nemineralizovaná forma mědi, vytvářející agregáty v proteinové matrix a spo-



jující jednotlivé proteinové řetězce. Ke stabilizaci celého útvaru tak přispívají obě formy mědi.

Podle autorů může měď sloužit dokonce jako aktivátor jedu, vylučovaného do kořisti dutinou v čelisti. Jed by tak mohl být skladován v netoxické formě a za pomoci mědi katalyticky aktivován až při průchodu dutinou.

-Ole-

Helga C. Lichtenegger, Thomas Schöberl, Michael H. Bartl, Herbert Waite, Galen D. Stucky. High Abrasion Resistance with Sparse Mineralization: Copper Biomineral in Worm Jaws, Science 2002, 11

## Cassia fasciculata/Chamaecrista fasciculata

|                    |   |
|--------------------|---|
| <b>Třída:</b>      | Dicotyledenae   |
| <b>Řád:</b>        | Rosales   |
| <b>Čeleď:</b>      | Caesalpinaceae  |
| <b>Kořeny:</b>     | primární  |
| <b>Stonek:</b>     | ochlupený   |
| <b>Listy:</b>      | střídavé, zpeřené, podlouhlé<br>mladé listy jsou citlivé na dotyk |
| <b>Květenství:</b> | hroznovité  |
| <b>Květy:</b>      | pětčetné, žluté, kvete od začátku července do konce září          |
| <b>Plod:</b>       | lusk  |



**Výskyt:** Severoamerická rostlina vyhledávající suché a písčité stanoviště jako jsou savany, světlé písčivky i pole. Často se vyskytuje tam, kde probíhá obnova ekosystému, ať už na opuštěných zemědělských plochách či prérích. Nevadí jí disturbance, proto se často nachází kolem cest a na náspech.



Tato jednoletka je v Americe i pěstována, neboť patří mezi fixátory dusíku (no nějak to v těch chudých půdách musí přežít). Rovněž se používá jako krmivo v horských oblastech. Má velký potenciál co se týče využití při kontrole eroze. Dobře klíčí, roste rychle a má velkou schopnost regenerace. Všechny tyto vlastnosti způsobují, že se její zemědělské využití zvyšuje.

Zdroj:

[http://www.inhs.uiuc.edu/cwe/illinois\\_plants/ThePlants/CGenera/CasFas/CasFas.html](http://www.inhs.uiuc.edu/cwe/illinois_plants/ThePlants/CGenera/CasFas/CasFas.html)

## Věda vážně-nevážně

## Revoluce v informačních technologiích!

Rádi bychom vám představili zařízení Komplexní Nezávislý Informační Heterogenní Akvizitor, známé jako KNIHA.

Tento nástroj znamená opravdový průlom v informačních technologiích: žádné dráty, žádné elektrické obvody, žádné baterie, nemusí být k ničemu připojen a nemusí se zapínat. Použití je tak prosté, že to zvládne i malé děcko – stačí prostě otevřít desku. Je malý a snadno přenosný, lze jej používat prostě kdekoli – třeba i v křesle u krbu – a přitom je schopen nést obrovské množství informací, objemem srovnatelné s kapacitou CD-ROMu.



Princip je vpravdě důmyslný: každá KNIHA je zkonstruována ze sady listů papíru (recyklovatelného), kde každému listu je přiřazen unikátní numerický index; takový list je schopen nést tisíce bitů informací. Tyto listy jsou tzv. double-density, to jest informace lze zapisovat na obě strany listu (tzv. stránky), tím je ještě zdvojnásobena kapacita. Všechny listy jsou speciální technologií

spojeny do souvislé řady dle indexu tak, že tvoří jeden celek, ale přesto s nimi lze manipulovat (otáčet je) dle potřeby.

Každá stránka je opticky snímána a informace jsou registrovány přímo ve vašem mozku. Pohyb obsahem KNIHY je řízen pohybem ruky držící list. Funkce „Prohlížení“ umožňuje dosáhnout okamžitě jakékoli stránky, ať už směrem dopředu či dozadu, bez nutnosti sekvenčního načítání. Největší výhodou je primární index – tzv. „Obsah“, který umožňuje instantně vyhledat libovolnou informaci, která je zahrnuta do indexu. Díky unikátní technologii „Kapitolování“ lze dokonce hledat skupiny informací podle přibližného popisu, aniž by příslušné listy musely být nutně všechny zahrnuty do primárního indexu.

Volitelné příslušenství „Záložka“ dovoluje navíc přesně označit místo, kde jste skončili při minulém použití, aniž by došlo k jakékoli modifikaci KNIHY! A pozor – „Záložka“ funguje, i když je KNIHA zavřená! Přijaté standardy dovolují téměř neomezenou portabilitu Záložek, takže drtivou většinu z nich lze bez obav použít do jakékoli KNIHY bez ohledu na to, kdo KNIHU vyrobil.

Přenosná, trvanlivá a komfortní, to je KNIHA – revoluční vlna nové generace zábavy i poučení. Ve výrobě je řada nových titulů, mimo jiné díky vynikající vývojové podpoře – speciálním nástrojem zvaným Translinguální Uhlíkový Širokopásmový Kompaktní Anotátor, slangově TUŠKA, lze vyvíjet jakoukoli KNIHU bez ohledu na typ informací, jaké má obsahovat. Hledme vpřed – lidstvu přibyl nový společník, KNIHA.

-fudge-

Kompas plus:  
Knihkupectví Zlatý klas

Dnes navštívíme jedno z nejvyhlášenějších knihkupectví v Českých Budějovicích. Jmenuje se Zlatý Klas a lze ho nalézt poměrně snadno – nachází se na Lannově třídě, vlevo pro ty, co jdou od nádraží do centra. Jeho široké výklady lze minout poměrně těžko...

Jedná se o knihkupectví průměrně velké, které neprodává tak úplně kdeco. Naprostou většinu knih totiž tvoří díla, která bychom bez váhání zařadili mezi hodnotná...

Prodejna je rozdělena na dvě části. V zadní se, mimo jiné, nachází oddělení, kde se prodávají plyšové hračky, přáníčka (se zřetelným zaměřením na mladší zákazníky), dále obrazy a obrázky (nemnoho a už trochu vyšší třídy), kalendáře (hodně kalendářů všech typů) a samozřejmě knihy: na-

chází se tam oddělení jazykových učebnic (pokud mohu posoudit, tak dobře zásobené), oddělení týkající se účetnictví (to posuzovat nebudu, páč o tom nic nevím), oddělení historie (to je velmi dobře zásobené), oddělení s počítačovou literaturou, oddělení s knihami pojednávajícími o umění, koutek pro kutily a zejména rozsáhlé a skvěle zásobené oddělení medicínské literatury, které by mohlo zaujmout naše kolegy orientované směrem na biomedicínu...

Tak to bylo to nejdůležitější ze zadní místnosti. V přední nalezneme oddělení, které obsahuje literaturu o přírodě (vpravo ode dveří, lze zde najít jak takové ty základní a popularizující tituly určené laikům, tak i knihy, které se hodí pro studenty vysokých škol či skutečně odborníky – například Dostálova Květena, Fyziologie rostlin...), oddělení beletrie (fantasy literatura, detektivky, ...) a další oblíbené žánry – například válečná literatura (která je též v již popisované zadní místnosti v oddílu historie, zdá se mi, že v přední části se nacházejí spíše takové ty barevnější a obecnější knihy, zatímco vzadu už spíše ty možná nudnější, ale z hlediska odbornosti kvalitnější), politologické knihy a knihy o tajných službách a ještě leccos dalšího...

Kulturu prodeje a prostředí bych vyhodnotil jako dobrou, až na to, že pokud přijdete v nevhodnou dobu, tak je tam narváno (takže +1, dle zaběhlého hodnocení SHP ©). Nabídku samozřejmě nelze ohodnotit jinak než jako +2.

Takže vám přeji příjemné nakupování...

-Cinik-

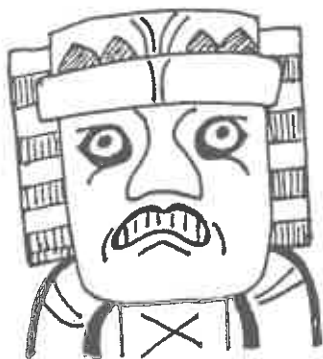
Tak nějak bokem bych si pak dovoil oznámit, že jsme konečně vytvořili stránky Kompassu. Nacházejí se na adrese [www.attavena.cz/kompas](http://www.attavena.cz/kompas). Zatím tam jsou všechny letošní fakultní přílohy (pro BF, ZF a TF) a rubrika Hospody ve verzích 2000, 2001 a 2002. Nicméně počítáme s pozdějším rozšířením. Připomínky a nápady ohledně Kompassu a jeho stránek pošlete buďto na adresu Pavučiny ([pavucina@tix.bf.jcu.cz](mailto:pavucina@tix.bf.jcu.cz)) nebo na moji adresu ([ignac.pospisil@email.cz](mailto:ignac.pospisil@email.cz)).



## Po stopách...

## Olmékové

Jméno Olmékové pochází z aztéckého slova, které znamená „lidé ze země kaučuku“. Byli jim označeni Indiáni, kteří žili na březích Mexického zálivu, kde roste kaučukovník. Aztékové, kteří ovládali Mexiko v letech 1325 až 1521, považovali potomky Olméků, jež si podrobili, za velmi vyspělé. Olmécká kultura zanikla již před stovkami let, ale její dědictví bylo v té době stále živé. Objevila se asi v 10. století př.n.l. a zmizela někdy kolem roku 300 n.l. Příčiny náhlého zániku se nepodařilo doposud zjistit. Olmékové hospodařili v nížině při pobřeží Mexického zálivu, která byla výjimečně úrodná. Vesnice se soustřeďovaly kolem San Lorenza a La Venty, které už nebyly pouhými obřadními středisky, ale staly se v pravém slova smyslu městy, opravdovými centry náboženského i politického života. Byly tu vybudovány stupňovité pyramidy, které sloužily jako základna pro svatyni, a rozlehlé okrouhlé paláce s mnoha sály a dvory. Výstavba takového rozsahu vyžadovala množství pracovních sil. Olmécká společnost byla řízena vrstvou kněží podporovaných šlechtou. Kněží zprostředkovávali lidem pozhánání božstev jako odměnu za těžkou dřinu při dopravování kamene nebo obdělávání polí. Tři z božstev ovládala celý život Olméků – jaguáří bůh, bůh kukuřice a bůh smrti. Olmécká civilizace zanechala sousedním Mayům, dříve než se ztratila v tichu pralesa, sluneční kalendář, číselnou soustavu a systém symbolických znaků tvořících hieroglyfické písmo.



Olmécká civilizace položila základy nejen Máyské, Zapotécké a Aztécké říši, ale měla vliv i na další civilizace ve střední a Jižní Americe. Po obchodních cestách se šířilo i náboženství. Například kult jaguára, neboli nahualismus, je velmi rozšířen i v Jižní Americe. Šaman se přeměňoval v jaguára (dělo se tak pomocí halucinogenů) a v tomto extatickém stavu se spojoval s božstvem. Tento obřad byl často doprovázen obětováním nebo sebeobětováním.

V hustě osídlených místech na území dnešních států Tabasco a Veracruz začaly později vznikat pyramidové plošiny pro obřadní účely. Náboženství bylo i nadále na stupni šamanství, ale začínal se uctívat kult mrtvých. Dokazují to četné pohřební poklady – tzv. dětské tváře – figurky s dětským vzhledem, množství šperků a ryté postavy z obsidiánu a jadeitu. Pyramidové plošiny se řadí mezi nejstarší architektonické tvory Mezoameriky. Na rozdíl od kultury pozdějších dob, během nichž stála v popředí

architektura, je zde vše založeno na sochařství. Ve všech střediscích olméckého umění nacházíme převážně hlavy a figurky z hlíny, nefritu a jadeitu. Sošky zhotovované Olméky znázorňovaly nejčastěji spojení člověka a jaguára. Často jsou to dětské obličej s vyceněnými jaguářími zuby, někdy mají jaguáří tlapy. Řada objevených mužských figur má ženské rysy, a proto se mnozí badatelé domnívají, že jde o eunuchy. Dvě charakteristiky se stále vracejí: jaguároidní rysy a znak ve tvaru „u“, jenž buď znázorňuje ústa nebo se objevuje na jiném místě skulptury. Nejdůležitější architektonické památky byly vykopány v nížinách, v oblasti dnešního státu Veracruz, v lokalitách La Venta a Tres Zapotes. Zde se také



zřejmě nacházelo hlavní kulturní středisko Olméků.

K rozhodujícímu obratu ve výzkumu olmécké kultury došlo až v r. 1938, kdy se severoamerický archeolog Stirling začal provádět rozsáhlé vykopávky v jedné oblasti, nedaleko od mořského pobřeží v tropické části státu Veracruz. V blízkosti dnešní lokality La Venta byly odhaleny velké pyramidoidní umělé pahorky, nepochybní předchůdci oněch pyramidových staveb, jež se později staly tak příznačné pro mezoamerické vysoké kultury. Ještě působivější než tyto stavby jsou obrovité skulptury, jež byly nalezeny v téže oblasti. Jsou to gigantické, v kameni tesané lidské hlavy s realistickými rysy, vážící až 20 tun. Všechny obličej mají široké ploché nosy a silné odulé rty. Všechny hlavy jsou pokryty nízkou přilbou. Určitou dobu se soudilo, že jde o hlavy oddělené od trupu. Protože však nebyl nalezen jediný trup a hlava, jež by k sobě náležely, předpokládá se nyní, že existovaly výlučně jen skulptury hlav a obličejů. Pro tyto skulptury je příznačná relativní jednoduchost znázornění, realismus výrazu obličej, jenž kontrastuje s pozdějším, symbolikou přetížným zobrazováním z mayské oblasti nebo ze středního Mexika. Na těchto skulpturách lze spatřit určité jaguáří symboly. Objevují se jaguáří drápy – ať už na přilbě nebo na uších –, nejdůležitější jaguáří zuby. U drobných sošek olméckého stylu se setkáváme se zobrazením celého člověka.



Olmécký styl je považován obecně za jeden z nejvrcholnějších uměleckých projevů staré Ameriky. Na základě radiokarbonové metody byla La Venta vymezena lety 880 až 400 př.n.l. Z toho lze vyvodit, že přinejmenším v následující fázi vývoje olmécké kultury, možná však již v jejich dřívějších fázích, bylo známo písmo a kalendář, jež se později rozvinuly u Mayů.

Se vznikem olmécké kultury je úzce spjat počátek vyhraněné sociální diferenciaci. Mluví pro to řada rozličných příznaků a jevů: pompézní pohřebiště obsahující bohaté dary, nebo znázornění z Chalcatzinga, na němž lze spatřit muže klečícího před jiným, bohatě oděným. Jde

v tomto případě zjevně o pána a jeho poddaného. Stejně výmluvný je i nález nefritové skupinky mužů v Tlatilcu. Uprostřed stojí nádherně oděná figura, kolem níž stojí nebo leží asi 15 dalších, hůře oděných mužů. Ještě jednoznačněji mluví skutečnost, že v kulturních centrech zjevně existovala nezbytná, zcela profesionální vrstva kněží, pečujících o tato velká střediska. Kromě toho dosáhlo olmécké umění tak vysokého stupně rozvoje, že je mohli vytvořit pouze profesionální řemeslníci.

Další informace naleznete na stránkách <http://www.crystalinks.com/olmec.html>

nebo na <http://www.rose-hulman.edu/~delacova/olmecs.htm> (zde jsou uvedeny i další odkazy)



## Až naprší a uschne

Čechami se v srpnu prohnala velká voda... Kdeco vzala a odnesla, napáchala škody za 90 miliard. Vzala s sebou několik set domů (některé ovšem spadnou či budou demolovány až v zimě), silnice, železnice i zemědělskou úrodu.

Voda zničila 29 velkých čistíren. Jarní akce „koupání v Labi“, ukazující výrazné zvýšení čistoty této řeky, tak vzala za své... Znečištění se dostalo na úroveň počátku 90. let. Ještě na konci září odtékala veškerá voda z Prahy bez jakéhokoliv čištění. Čistírna v Budějovicích bude plně zprovozněna až 31. března příštího roku.

Voda utopila milióny knih včetně mnohých vzácných svazků a výtvarných děl. Ve vědecké knihovně v Českých Budějovicích se nenávratně utopilo asi 120 000 svazků.

Z neratovické Spolany utekl chlor, z městských ulic se spláchla špina (která se často uložila jen o pár kilometrů níže), popadaly stromy, odstřeleno bylo 12 lodí.

Voda ale také nabourala několik iluzí. Ta hlavní a základní je: „nám se to nemůže stát“. Slyšíme-li o katastrofách v jiných částech světa, často je vnímáme jako něco vzdáleného, něco, co nám ani v nejmenším nehrozí. Ano, žijeme stranou seizmicky aktivních oblastí, nehrozí tu hurikány, tajfuny ani jiné větrné smrště, ale právě pro naši polohu ve středu Evropy jsou největším nebezpečím povodně.

Snad v roce 1997, kdy povodně zachvátily Moravu, jsme částečně procitli z ležtargie. Přesto i to jsme si dokázali až podivuhodně odůvodnit – Morava je rovina, tam se všechno snadno rozleje do šírky. Navíc my máme v Čechách Vltavskou kaskádu, máme metro sloužící jako protiatomový kryt a vůbec... v Praze už nikdo žádnou větší povodeň nepamatuje.

Podobně jako Američani (a s nimi velká část světa) museli trochu přehodnotit svůj náhled na svět po září 2001, kdy padl mýtus všeobecné bezpečnosti pod vlajkou



USA, i nás donutily povodně vzdát se těchto mýtů. Povodeň může zasáhnout i Prahu, Vltavská kaskáda je stavěna maximálně na dvacetiletou vodu, protiatomový kryt není stavěn na větší tlak a navíc nejdou zavřít dveře. Česká společnost ostříkala bahno, vezla zničený nábytek a pustila se do pátrání, kdo nám uhradí škody. A samozřejmě do hledání viníků, ať už těchto škod, či přímo povodní jako takových. Od dobrovolných sbírek (veskrze pozitivní aktivita) až po nedobrovolné a zřejmě často i neúčelné zvyšování daní, kvůli kterému se i hlasování poslanců podle volebního programu stane předmětem zuřivé diskuse. Viníkem se tak stává Hana Marvanová, protože přeče hlasuje proti lidskosti. Viníkem povodní je také Václav Havel, protože nepřijel do Čech včas. Viníkem jsou hrázní přehrad vltavské kaskády, kteří špatně pouštěli vodu. Povodí Vltavy, které včas neinformovalo městská a obecní zastupitelstva. Inženýři pražského metra, Špidla, Klaus, Rusové, komunisté... no, jak se zrovna komu hodí do krámu.

Hlavní viníkem však je (zcela kupodivu) příroda. Tu člověk zkrotit nedokáže, ačkoliv se o to samozřejmě v mnohém snaží. Navíc... povodním leckdy nahrává svým nevyváženým využíváním krajiny. Málo se třeba ví, že k povodním přispívá nejen odlesňování a meliorace, ale velmi významně i zastavování území. Že výstavba přehrad někdy dokonce riziko povodní zvyšuje (díky zvýšení rychlosti povodňové vlny). Že škody na zemědělských a lesních kulturách jsou při do-

držování specifík nivního prostoru jen nepatrné ve srovnání se škodami na lidských sídlech. Mezi vědci existuje řada názorů na ovlivňování vodního režimu člověkem, které se často sice shodují jen částečně, ale alespoň přispívají k vytvoření určitých rámcových představ. Představ, které znají vědci, ovšem výrazně méně je znají lidé ve státní správě, tedy lidé, kteří o využívání krajiny rozhodují. Tohle je potřeba rychle změnit a toto by měl být jeden z hlavních odkazů povodní.

Napršelo nám v srpnu. Od té doby mezi kolejemi a Sádkami stojí voda... ještě neuschlo. Snad do té doby, než opravdu uschne, dokážeme změnit svůj postoj ke krajině...

### Odkazy:

<http://hydro.chmi.cz/inetps/main.php> – povodňová služba ČHMÚ, aktualizováno denně

[http://www.chmi.cz/hydro/pov02/pred\\_zpr.htm](http://www.chmi.cz/hydro/pov02/pred_zpr.htm) – zpráva o hydrologické situaci při letošní povodni (třeba „kolikaletá voda“ to kde byla)

-Kotec

## Strípky z Ekofilmu 2002

Ekofilm, to je filmový festival věnovaný našemu přírodnímu a kulturnímu dědictví. Od roku 1974 se dlouhá léta odehrával v Ostravě a teprve nedávno, v roce 1997, se přestěhoval do Českého Krumlova, kde je mu vždy první říjnový týden vyhrazena část zámeckých prostor. Malebné prostředí, přátelští lidé, nelehké rozhodování čemu dát přednost a co ozelet a zástupy asijských turistů – i to patří k Ekofilmu.

Každý příchozí má možnost se akreditovat, čímž získá hned několik výhod: může se účastnit závěrečného vyhlášení vítězných filmů, za rok obdrží pozvánku na další Ekofilm a ještě pak doma na dně papírové tašky s informačními materiály objeví pozornost od jednoho z tradičních sponzorů, jímž je Becherovka. Pravda, malé balení není příliš šetrné k životnímu prostředí, ale budiž. A potom nezbyvá než se vrhnout do víru festivalového dění.

Příznivci filmového umění si přijdou na své: po tři dny probíhá promítání soutěžních filmů, současně se koná přehlídka studentských filmů vzniklých na půdě Soukromé vyšší odborné školy filmové v Písku a pak jsou po celou dobu k dispozici tři sály pro individuální projekci na přání. Letošní 28. ročník přinesl opět bohatší a kvalitnější kolekci snímků z 26 zemí. Celkem bylo na výběr ze 47 českých a 88 zahraničních snímků, a to

už je nad síly jednoho člověka shlédnout byt jen ty vybrané.

Velký zájem byl o semináře, které patří k nejzajímavějším částem programu. První se soustředil na problém odpadů, padla také zmínka o připravovaném Plánu odpadového hospodářství ČR, ve kterém MŽP říká jasné ne spalovnám jako nejdražší alternativě nakládání s odpadem. O hospodářských zvířatech diskutoval etolog Marek Špinka, který vylíčil podmínky v současných i budoucích chovech. Předpisy EU pomalu směřují k zvyšování welfare, tedy životní pohody zvířat, zatímco Mezinárodní obchodní organizace WTO odstraňováním celních a tržních bariér podporuje například dovoz živých zvířat přes celé kontinenty. Dva semináře byly věnovány povodním. Přítomní se neshodli na přínosu vysazování lesů jednak z hlediska snížení obsahu CO<sub>2</sub>, jednak jako ochrany před velkou vodou. Kritiku si vysloužily protipovodňová opatření, která urychlí odtok a vodu pošlou na něho dalšího po proudu. Podle zkušenosti Josefa Hláška ze Správy CHKO Třeboňsko voda téměř neškodila na horním toku Lužnice, ale až tam, kde jí člověk postavil do cesty příčné překážky, třeba násypy silnic. Tématu Natura 2000 se v roli moderátora výtečně zhostil Jiří Guth. Přesné cílenými otázkami na spolutvůrce této soustavy chráněných území mohl i zcela nezasvěcený člověk získat ucelený přehled o ak-

tuálním stavu. Již ve stadiu návrhu je 41 oblastí ochrany ptáků. Poslední seminář patřil summitu v Johannesburgu a jeho účastníkům. Ivan Rynda jej označil jako konferenci o kšeftě a přidal informaci z kuloárů: chudé státy, dostávající rozvojovou pomoc z USA, jsou Spojenými státy vydírány, aby halasně mluvily o nemožnosti změnit zemědělské postupy, zlepšit životní prostředí a podobně. Miloše Kužvarta zaujaly „iluzivní malby“ v Zrcadlovém sále a Libor Ambrozek uzavřel slovy o každodenním jednání každého z nás, které může příští summit posunout někam dál.

Vyhlášením a závěrečným promítnutím oceněných filmů skončí festival, ale jeho poslání se teprve začne naplňovat. Filmy zůstávají v archivu Ministerstva životního prostředí a jsou volně k dispozici pro neko-

## Jak jsem přežil zubaře

Seděl jsem v čekárně a tiše trpěl. Přišel jsem dřív a byl jsem tam sám. Času bylo dost, ale ubíhal velmi rychle. Mnohý čtenář jistě ví, jaký je to pocit, čekat na smrt. Položil jsem hlavu do dlaní a přemýšlel, jak by se dala k čelistím přimontovat nějaká mříž. Musela by být dost jemná, aby se mi tam zubařka nedostala ani takovým tím hákem... to už by možná bylo lepší rovnou sešít! Nebo místo vchodu nastavit zadní vrátka... to by nepoznala, ale dostal bych vynadáno, že jsem před vstupem do ordinace jedl, a dostal bych tam protězu... Než jsem stačil domyslet všechny hrůzy, vešla do čekárny sestřička. A přišla si pro mě! Och ne!!!

Doplzil jsem se ke křeslu, „Tak se posadte, bolí vás něco?“ ptala se mě šéfka dívčího gangu. Snažil jsem se získat ještě trošičku času, tak jsem začal vysvětlovat, že mě nic nebolí, že jdu jen na kontrolu, ...a doktorka mi skočila do řeči s tím, abych otevřel „pusinu“. Hned jsem poslechl. Ona nakoukla, a pak mě roztomile poprosila, abych si vypláchl tu velkou sítnu. Odložil jsem

měření přehlídky a promítání. Nejbližší takovou akcí je festival *Týká se to také tebe*, v Uherském Hradišti od 22. do 24. 11.

Jednotlivé filmy jsem nehodnotila záměrně, protože ty je lepší vidět. (Přehled těch oceněných najdete na [www.env.cz](http://www.env.cz).) Také jsem se nezmínila o zahajovacím koncertu Nezmarů, o promítání pro školy, ani o večerních besedách s filmovými tvůrci, jejichž letošními hosty byli reportéři České televize při povodních a autor filmů o bílých žralocích Steve Lichtag. Ale přesvědčte se příští rok sami.

Martina Filipová

Vzkaz pro netrpělivé fandy ekofilmového promítání: vydržte, brzy bude pokračovat.

kemra, vypláchl a znovu otevřel. Doktorka pak do mě skoro celá vlezla, a začala tý své kámošce diktovat údaje o mých zubech. Snažil jsem se být co nejhodnější, jenže ona mi tam přesto našla kaz. Tak jsem se pokusil smlouvat, jestli by se to nedalo udělat jinak, než brutálně, ale sadistka mě ubezpečila, že to bude v pohodě. Připravovala si vrtáčku a já jsem jí teda moc nevěřil.

Za pár okamžiků jsem měl zase zubařky plný zuby a vrtání začalo. Cítil jsem, jak střepy z mého zubu odletují někam pryč, ale kupodivu to nebolelo! Sám jsem nemohl uvěřit tomu, že mě nejímají smrtelné křeče, jako obvykle, a tak jsem se trošku uklidnil. Koneckonců, ať má holka taky radost. Celý den tam ošetřuje nějaké malé vřešticí caparty, tak teď má před sebou alespoň pořádného chlapa, ha! Pak jsem musel trochu zakňourat, protože to v mém zubu trochu cuklo a píchlo. Ona mi na to odvětila, že už to bude, a oslovila mě „Princi“. Pochopitelně se vrtalo furt dál. To my pacienti známe! Teprve po pěti vteřinách bylo opravdu ho-

tovo. Zbývalo už jen napravit škody na torzu mého zubu.

Když mi paní doktorka dostavovala bílý tesák, ptala se mě, jak se mám, co škola, a tak. Sestřička jí odpovídala, protože já jsem nebyl schopen dost dobře artikulovat. Ženský mě teď obskakovaly a já jsem jen ležel, svítilo na mě sluníčko (lampa) – no prostě pohodička, jak někde na pláži.

Když jsme byli hotovi, pěkně jsem poděkoval a zeptal se: „A to je všechno?“ Myslel

jsem tím, jestli nebudu třeba něco platit. Paní doktorka to ale asi špatně pochopila a začala na mě hulákat: „No počkej, za půl roku přijď na kontrolu a uvidíme!“ V tu chvíli mě to docela zmátlo, a tak jsem radši vyběhl z ordinace, dokud byl čas. Jak za- klaply dveře, nahmatal jsem v kapse dvacetikorunu. Že by na čokoládu? No jo!

-Majkl-  
majkluvdopis@atlas.cz

## Z MÉHO NOTESU



Tak nám naši politickou scénou hýbe přímá volba prezidenta. Přesněji řečeno docela zábavný veletoč ODS, která najednou strašně touží po přímé demokracii. Samozřejmě ne proto, že by jí nějak přímá volba zajímala. Jde o to, že ODS touží po tom, aby její dlouholetý předseda spočinul na Hradě. Její poslanci to ani nezastírají a přímo přiznávají, že jediným důvodem jimi navrhované přímé volby, je její účelovost. Naše země podle nich potřebuje, aby jí vládla výrazná a schopná osobnost a tou je právě a jen Klaus. Tudíž je třeba uspořádat takové volby, aby mu vyhovovaly.

Nevím, zda by systém, který ODS navrhuje, skutečně pomohl Václavu Klausovi do vy- touzeného křesla. Poslední zveřejněné průzkumy ukazují, že ani omylem – Klaus by i v prvním kole nejspíše skončil třetí, za Motejlem a Pithartem. Nevím ani, je-li systém ODS navrhovaný raritou jen ve střední Evropě, nebo i v Evropě celé... Jen vím, že opravdu není ve světě obvyklá volba přímá jednokolová, která nezaručuje, že některý z kandidátů získá alespoň 50 % hlasů zúčastněných voličů. Ještě více mě však děsí bohorovnost, s kterou poslanci a vedení ODS prohlašují, že není důležité, jak se bude volit, ale kdo bude se- dět na Hradě.

Pomineme-li země skutečně extravaganční (jako například Bělorusko), tak nikde v Evropě není zvykem měnit pravidla voleb tak, aby vyhovovala jedinému kandidátovi. Kandidátovi, který je pro většinu voličů neakceptovatelný. A to vše za cenu toho, že by prezidentský úřad zůstal cca 6 měsíců neobsazený...

Aby nedošlo k omylu, já si přeji přímou volbu – stejně jako zbylé cca 4/5 obyvatel to- hoto státu. Nicméně se mi zdá jasné, že nový způsob volby již nelze zavčas schválit. A ne- chat prezidentské křeslo 3–6 měsíců prázdné jen proto, aby mohl být narychlo a účelově schválen a zařízen nový způsob volby, to je něco až příliš směšného, než aby bylo vhodné to před tváří světa praktikovat... Rád bych se přímé volby dočkal ve volbách příštích. Jenže kdo ví, to už třeba ODS získá ve sněmovně většinu a bude toužit po volbě v Parlamentu. Třeba též jednokolově...

-Činik-



## Počtení

Některé knihy člověk jednou otevře a už se k nim nikdy nevrátí. Ale jsou i takové, které dokáží vzbudit zájem. Některé z těch, co podle mého názoru opravdu stojí za přečtení, bych vám chtěla přiblížit. Až budete mít čas a náladu, zkuste nalistovat tyto stránky.

*Motto: Umělecké dílo není filosofický traktát ani encyklopedie: předkládá určitý koncept života názraný z určitého úhlu. Je na čtenáři, aby jeho platnost posoudil, poměřil ho svým životním názorem. Může ho přijmout nebo odmítnout. Ale zejména by měl s ním vstoupit do dialogu.*

### Jaromíra Kolářová: Dívka

Uvedl se trapně. Zakopl o čísi nataženou nohu, zakdel a teprve potom si všiml berlí, postavených do kouta.

„Promiňte laskavě, promiňte, nechtěl jsem...“

„Nic se nestalo,“ zabručel postížený a opět zavřel oči.

„Nevšiml jsem si,“ pokračoval nový cestující, „je tu šero, promiňte, já nerad.“

Odmlčel se, sám cítil, že se hloupě zaplétá, a dodal jen stručně: „Promiňte.“

Starý pán již neodpověděl, jen si schoval obličej pod plášť. Zpod protějšního kabátu se vynořila rozčuchaná hlava na dlouhém krku, prohlédla si ho ospalým okem a opět zmizela.

Dívka u okna se nenadále zasmála.

Vetřelec zrudl, zkontroloval místenku a sedl si proti ní.

„Promiňte, že jsem vás poprskal,“ řekla přeřvaně a opět propadla smíchu.

„Prosím?“

Ztišila se. Teprve teď na ni zpřímá pohlédl. Uvědomil si, že je to první dívka, kterou kdy v životě spatřil, že nikdy před ní žádná dívka na tomto světě nežila.

„Jak poprskal toho generála. V Čechovovi. Vy jste se právě tak omlouval.“

Neznal povídku o popraskaném generálově, ale neodvážil se to přiznat.

„Podobný příběh má Hašek, ovšem ten je poněkud vulgárnější, je to téměř parafráze.“

Dosud nikdy neviděl takové vlasy. Nelítaly, nečechrály se ani necuchaly, tmavým medem stékaly po obou stranách obličejě až na ramena.

„Ostatně Hašek má stejný námět i v jiných případech, zmocňuje se ovšem látky jinak, je robustnější, krevnatější.“

„Ano.“

Sametové oči byly zvýrazněny hustým našikmeným obočím, neposkvřněná pleť měla zvláštní naoranžovělý nádech, v místech, kde obyčejní lidé mají licní kosti, lehce ztmavěly. Nejkrásnější byl tvar obličejě, podivuhodná okrouhlost a oblost všech křivek a ploch.

„Studujete literaturu?“

„Ano. Ale hlavně jazyky. Vy nejste student?“

„Ne, mně se na vysokou nechtělo, dělám sortimentáře.“

„Co je to?“

„Jezdím nakupovat po firmách, po závodech.“

„Ale to je zajímavé, ne? To by se mi strašně líbilo, pořád jezdit. Já věčně sedím doma, bydlím na Malé Straně, máme za vysokou zdí takovou zahradu, ani byste ji tam nehledal, spíš jen dvůr, pár stromů a ticho. Ani byste nevěřil, že vprostřed města může být takové ticho.“

Usmál se. Dovedl si ji docela přesně představit mezi starými, zvětřalými zdmi, na lavičce pod stromem, kam se slétají ptáci a včely.

Vyzařovala klid a vyrovnanost, zdálo se, že přišla do vlaku z jiného času, pomalejšího a rovnoměrně plynoucího.

„Závidím vám, zažijete různá setkání, poznáte spoustu nových lidí.“

„Vlastně ani ne.“

Podvědomě při svých jízdách čekal na zážitek. Když k němu teď došlo, byl zmaten a bál se, že ho nedokáže využít. Vlak ujížděl příliš rychle. Děsil se chvíle, kdy dívka vystoupí a nenávratně zmizí. Trapná příhoda na samém počátku seznámení ho svazovala, tísnila.

Stěží dal dohromady ubohou větu.

„První zajímavý člověk jste vy. Jste moc hezká.“

„Já vím.“

Překvapila ho svrchovaná jistota její odpovědi. Dívka se usmívala, stoupalo z ní ticho a sladkost. Podobala se plodu plnému šťáv, ale dosud nedotčenému ani lidským pohledem. Pochopil, jakým bytostem se v dávných časech říkalo panna.

Představil se. Řekla mu své jméno.

Zpod kabátu se ozvalo zakašláni. Nevrlé tam pohlédl. Přítomnost jiných cestujících se ho dotkla.

„Milada,“ opakoval a přitlumlil hlas. „kdybych vám říkal Lado, zdálo by se vám to moc důvěrné?“

„Spíš blbý.“

Trochu mu to vzalo dech, ale její něžná tvář se neposkvřnila slovem.

Oblečena byla dívka moderně, měla ostré červené kalhoty a svetr z pestrých pruhů. Kulatá řadra se v něm projevovala jen náznakem.

Zachytila jeho pohled.

„To jsem si upletla sama, je to moc divoké, že?“

„Ale ne, sluší vám.“

Objevil, jak jí ostré barvy nesluší, teprve když svetr odložila a zůstala v hráškově zelené halence s čtverhranným výstřihem. Měla hrud ze starých obrazů, nikde ani náznak klíční kosti, i zápěstí a lokty měla oblé a hladké.

Odvrátil oči, ale už nedovedl potlačit vlnu vzrušení, sladkou až k slzám.

Paňi podobná slepici holokřece vystrčila chocholku, vysmrkala se (s nelibostí vnímal zvuky obyčejného světa) a vytáhla chleba s uzeným a kyselou okurkou. Každé chrupnutí znělo jako výstřel.

Slunce svítlo už naplno, Praha se blížila. Dostal strach, že vlastní nerozhodností propase osud, který mu neočekávaně vyšel vstříc.

„Nemůžeme se v Praze sejít?“

„Proč ne?“ odpověděla dívka udiveně jeho naléhavému šepotu. „Proč bychom nemohli? Přijďte třeba k nám, venku je teplo, poseďme na lavičce, ukážu vám sýkorky a pěnkavy, zobou mi z ruky.“

Polekal se, bylo to příliš snadné. Věděl, že zjevem nijak nevyniká a že ani jeho duševní schopnosti nepřevyšují průměr.

„Opravdu smím přijít? Vy si děláte legraci.“

„Nedělám,“ řekla dívka vážně, „to vy si děláte legraci.“

Zpytavě ho pozorovala, oči měla mírné, moudré a usmířené. Sotva znatelně v nich probleskl jemný výsměch.

„Jak bych nepřišel, jen mi řekněte kam.“

Svěřila mu adresu, dokonce mu na dlani naznačila plán okolních ulic.

Dotyk jejího prstu ho mrazil, stále silněji ho svírala úzkost a nevysvětlitelná tíseň jako ve snu.

Pán, o něhož na začátku (někdy před dávnou, dávnou dobou) zakopl, se vymotal z pláště a natáhl se pro kufr.

Rychle mu přispěchal na pomoc, aby zahladil prvotní dojem, úslužně vynesl zavazadlo až na chodbičku. Byla už plná lidí, konec cesty se nezadržitelně přibližoval.

Dívka si opět oblékla svetr. V pestrém oblečení barva její pleti trochu pohasla. Mlčky se na sebe dívali.

Vlak vjel hlučně na nádraží.

„Tak půjdem, Miládko,“ řekl starý pán a podal dívce berle. Chytila se jich a namáhavě vstala. Zavěsila se, ramena se jí zvedla jako ptačí křídla, zvolna sunula své mrtvé nohy v jasné červených kalhotách.

Lekl se, v první chvíli se chtěl dát na bezhlavý útěk; ale nemohl proklouznout uličkou.

„Promiňte, musím ještě chytit spoj,“ chvatně pohlédl na hodinky, „mám jen tři minuty čas.“

„Já vím,“ řekla dívka a naposled mu ukázala svou jasnou, vyrovnanou tvář. V sameto-



vých očích byl lehký, pobavený úsměv. Kývl na pozdrav a dal se na úprk, nazdařbůh vyběhl po schodech na jiné nástupiště. Průhledem mezi vlaky ji opět spatřil, v nápadném obleku připomínala ukřižovaného papouška.

Zapálil si cigaretu a opřel se o zeď kiosku. Prál si s ní splynout, aby nikdo neviděl, jak se mučí studem. Znovu si uvědomil svůj trapný vpád do kupé, své nejapné výmluvy a pitomé banální řeči. Nejtíž nesl své okouzlení, dodatečně ho pokořoval vědoucí pohled dívčích očí.

To vy si děláte legraci, řekla svým nízkým, vyrovnaným hlasem. Nedokázal pochopit její jednání, snad se jen baví, snad opravdu hledá a váží a každého shledá lehkým.

## Slovo o autorovi

Jaromíra Kolářová se narodila v roce 1919, od konce 60. let vznikla pod jejíma rukama řada románů, povídek a filmových scénářů. Ačkoliv píše knihy na různé náměty, základním tématem je život a otázka jeho základních mravních hodnot. Krajní otevřenost, upřímnost a snaha dobrat se jádra problému bez poučování či ukřivdění jsou výraznou hodnotou jejího díla.

V městské knihovně v Českých Budějovicích jsou k zapůjčení další autorčina díla:

Naděje má hluboké dno, Voda!, Můj chlapec a já, Léto s kovbojem, Holky z porcelánu a Dobrou noc, rozumě

Ivana Tomšíková

## Zeptali jsme se na váš kulturní život

Rozhovor na téma oblíbených knížek, hudby, filmů a divadelních her nám pro toto číslo Pavučiny poskytl entomolog **Aleš Bezděk**.

**První otázka bývá směřována na oblíbené knihy a jejich autory – a ani dnes neudělám výjimku...**

To je těžké, protože z beletrie toho moc nečtu. Teď mám rozečtenou knížku, kterou tady asi spousta lidí zná – *Teorii memu* od Susan Blackmoreové. Předtím jsem měl periodu, kdy jsem zrovna moc nečetl...

**Teď se zeptám na hudbu: které žánry jsou ti nejbližší? Máš nějaké oblíbené interprety?**

Nervózně kouřil, chtěl se ztratit a rozplynout v kouři, zahnat jím trpkou pachutí a podivnou, od dnešního dne nepoznanou hrůzu ze života.

I závojem kouře bylo vidět, jak Milada s otcem odchází. Trestal sám sebe a sledoval ji do poslední chvilky. Pocit trapnosti, vlastní malosti, zbabělosti, pokoření i studu vyústil v podráždění proti dívce.

„Ještě se tak výstředně obleče,“ řekl neznámému, který si od něho připaloval. Na jeho tázavý, užaslý pohled ukázal rukou tam, kde ještě před okamžikem ostře svítily barvy. Ale nástupiště bylo šedivé, smutné a nevýslovně pusté.

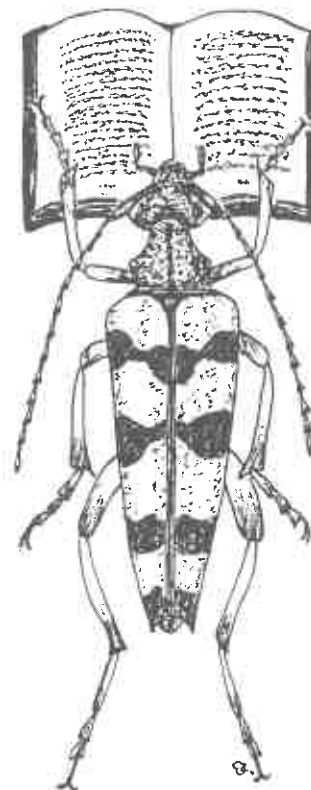
(*Dobrou noc, rozumě*, 1972)

Já jsem nikdy svůj vlastní vyhraněný hudební názor neměl a hrozně jsem podléhal tomu, co právě poslouchal můj bratr. V době, kdy jsem s ním žil u rodičů, byl totiž on tím, kdo dával hudební obrysy celé rodině a vždycky se poslouchalo to, co poslouchal on. A tak jsem prošel folkovým obdobím, kterým procházel on, on pak přeskočil na hodně tvrdou muziku – té já jsem se vyhnul – a k tomu folku jsme se pak vrátili.

Teď poslouchám tento typ hudby, Boba Dylana a spíš tedy tu zahraniční tvorbu. A pak takovou tu hudbu, kterou si pouštím z počítače, když chci psát a moc mi to nejde – třeba Jablkoně a Alanis Morissette. Málokdy to ale

vypadá tak, že bych přišel domů, pustil si hudbu a jenom seděl a poslouchal.

**Následuje otázka divadelní: Jaký je tvůj vztah k divadlu a všemu, co k tomu patří?**



Já jsem k divadlu nikdy moc nepřilnul a sám jsem do něj nikdy moc nechodil. Pamatuji se na taková ta hromadná představení ještě na střední škole, která nebyla mnohdy špatná, ale vždycky hrozně organizovaná. Já jsem ze severní Moravy a tenkrát jsme jezdili do kina do Olomouce.

Na výborném představení jsem byl v Brně a to byla Důrenmatova *Návštěva staré dámy*. Já jsem to pak viděl ještě jednou v televizi. Jednalo se o zpracování této hry nějakým africkým státem, celé to bylo posunuto v čase a prostoru do současně střední Afriky

– a to tedy byl výborný zážitek. Běželo to v televizi na ČT2 asi před dvěma, třemi lety v rámci nějakého festivalu.

**Chodíš do kina, nebo si raději počkáš, až budou dávat film, o který máš zájem, v televizi?**

Do kina chodím podstatně víc než do divadla. Navíc teď, jak postavili to multikino, které mám deset minut od domu, je to s tou návštěvou kina ještě o dost lepší. Dostanu se tam tak jednou za čtrnáct dní, občas i jednou za týden. V posledních třech týdnech jsem byl na dvou pěkných představeních. Jedním z nich byli Monty Pythoni a jejich *Svatý grál*, což je film, který zná spousta lidí. Navíc se pouštěl i při Paříkové promítacím večírku. A týden před tím Svatým grálem jsem byl na francouzském filmu *Planistka*. To je film o zvláštním způsobem psychicky postižené učitelce hudby, která strádá tím, že žije se svojí despotickou matkou. Znetvoří ji to psychicky natolik, že se sama stává agresivní ke svému okolí a hlavně sama k sobě: po nějaké době se dostala až k sebepoškození, jak fyzickému, tak psychickému. Já jsem čekal, že ten film skončí jasným rozuzlením, ale ten závěr byl naopak velmi otevřený.

**A nakonec rozhlas a televize – které z těchto médií u tebe vyhrává?**

Výrazně raději mám televizi. Někdo třeba poslouchá rozhlas v práci. Tohle mě moc nebaví, já si ty zprávy přečtu raději v nějakých těch internetových verzích a z denního tisku.

V televizi preferuji zase spíš zpravodajství – Události a případně jejich ekvivalent na Nově. A filmy – pokud to není věc, kterou bych chtěl přímo vidět a na kterou bych se těšil – používám jako zvukovou kulisu. Zapnu televizi a nějaký film běží. A nebo si čistě pustím něco, u čeho se dá nápadně dobře oddechnout, což je jakýkoli americký film nevalné kvality, čistě jen proto, že chci vypnout. A jinak používám televizi ke zprostředkování sportovních přenosů.

za rozhovor děkuje -EZ-

## Gesto a výraz

### nová stálá expozice Moravské galerie v Brně

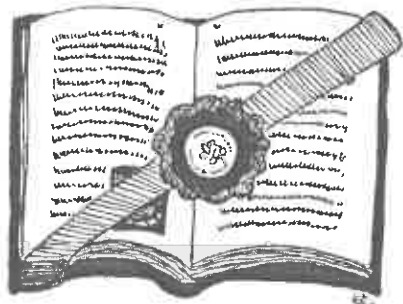
Novou stálou expozici s názvem *Gesto a výraz – České umění druhé poloviny 20. století* otevřeli 10. října v Moravské galerii v Brně. Podle kurátora výstavy navazuje na expozici *Prométheův oheň*, otevřenou v Pražákově paláci v roce 2001. Galerie předpokládá, že *Gesto a výraz* bude vystřídáno zhruba za rok a půl výstavou o konstruktivních tendencích.

Nová expozice je rozdělena do šesti kapitol, které chronologicky provádějí návštěvníka po šedesátileté cestě českého výtvarného umění. Můžeme vidět díla Mikuláše Medka, Karla Nepraše, Naděždy Plíškové, Karla Součka, Toyen a mnoha dalších. Řada děl patří k nejnovějším akvizicím galerie (např. obraz Václava Zykunda *Rachmaninovo preludium*).

-Ez-

## Když se cení knihy

10. října byla ve Stockholmu udělena **Nobelova cena za literaturu**. Jejím laureátem je maďarský spisovatel Imre Kertész (1929). Téma jeho tvorby určil osud židovského dítěte v nacistických koncentračních táborech Osvětim a Buchenwald. Jeho první



román *Člověk bez osudu* vyšel po několikaletých peripetích v roce 1975. Nakladatelství Hynek nedávno znovu vydalo jeho román *Kaddiš za nenarozené dítě*, ten jediný vyšel česky. Kromě prozaických děl vydal Kertész črty a poznámky (1961–1991) ve sbírce *Deník galejíka* (1992), svazek tří studií *Holocaust jako kultura* (1993) a sbírku sebe-reflexivně laděných próz z let 1991–95 *Někdo jiný* (1997). Kertész byl mj. v roce 1992 odměněn Cenou George Sorose za dosavadní životní dílo, v roce 2000 získal Herderovu cenu. Je čtvrtým maďarským laureátem Nobelovy ceny a prvním za literaturu.

Porota prestižní anglické literární ceny **Man Booker Prize** vyhlásila šestici nominovaných: Rohinton Mistryho, Carol Shieldsovou, Williama Trevora, Yanna Martela, Sarah Waltersovou a Tima Wintona. První tři jmenované už měli čeští čtenáři možnost poznat, ostatní na vydání českého překladu některého ze svých děl teprve čekají. O vítězi se rozhodne 22. října (tedy po uzávěrce Pavučiny) a ceremoniál bude živě vysílat BBC.

To česká **Cena Jaroslava Seiferta** udělovaná Nadací Charty 77 svého laureáta už zná. Je jím Jiří Gruša a dostane ji za básnickou sbírku *Grušas Wacht am Rhein*, která už získala v dubnu tohoto roku jednu z cen **Magnesia Litera** – Literu za poezii.

I **Cena Josefa Jungmanna** udělovaná Obcí překladatelů má svého držitele. Za překlad knihy španělského klasika Leopolda Alase *Regentka* ji obdržel hispanista Eduard Hodoušek.

Hlavní **Cenu Egona Ervína Kische** za rok 2001 získala kniha Zory Dvořákové a Jiřího Doležala *O Miladě Horákové a Milada Horáková o sobě*. Cena, která nese jméno „zuřivého reportéra“ se každoročně uděluje českým i slovenským autorům za nejlepší díla z oblasti literatury faktu. Ze slovenských publicistů ji získal historik Roman Holec za knihy *Poslední Habsburgovci a Slovensko* a *Zabudnuté osudy*.

-Ez-

## Kdo je kdo

Čtvrté, aktualizované vydání encyklopedie výrazných osobností naší republiky s názvem *Kdo je kdo – Osobnosti české současnosti* se právě dostává na pulty knihkupectví. Autorský kolektiv zde kromě základních životopisných dat umělců, politiků, sportovců a špičkových odborníků rozličných oborů soustředil i jejich fotografie, údaje o zálibách či oblíbené citáty. U většiny z pěti tisíc portrétů nechybí ani kontaktní adresa, telefon nebo e-mail.

-Ez-



## Monografie o Josipu Plečnikovi

Slovinského architekta Josipa Plečnika připomněla před šesti lety české veřejnosti rozsáhlá výstava, zejména s ohledem na jeho význam pro moderní formování Pražského hradu. U příležitosti této výstavy vyšel i obsáhlý katalog, který se ale věnoval jenom Plečnikovu působení na našem území. Obsáhlá monografie vydaná před nedávnem nakladatelstvím Era je proto v češtině prvním souhrnným pohledem na Plečnikův život a dílo. Její autor Damjan Prelovšek se na-

rodil a žil v domě navrženém Plečnikem. Rovněž není bez zajímavosti, že v letech 1998–2002 působil jako velvyslanec Slovinské republiky v ČR.

-Ez-

## Jako au pair do Ústí nad Temží?

Jméno britského hlavního města je staré více než osmnáct století! Na dosud nejstarší tabuli s latinským názvem britské metropole Londiniensium narazili při stavebních výkopech dělníci v Southwarku jižně od Londýna. Mimořádně zachovalá kamenná deska z doby vlády Severovců kolem roku 150 našeho letopočtu má rozměry třicetkrát čtyřicet centimetrů.

Text na desce říká, že ji dal „k počtě císařů a boha Marta Camula“ vyrobit Tiberinius Celerianus, moritex (obchodník či vyjednaváč) z Londýna. Experti soudí, že zmíněný Tiberinius byl hlavním obchodním prefektem oblasti a že sídlil v Londýně. Božstvo Camulos bylo uctíváno především v oblasti nynější francouzské Champagne, což by mohlo dokazovat, že Tiberinius se zabýval rovněž dovozem zboží z kontinentu na britské ostrovy. Nápis také dokládá, že Londýn tehdejší doby byl významným obchodním střediskem, přestože metropoli římské provincie Britannia bylo Camulodunum, tedy dnešní Colchester.

Ačkoli prý starověký zeměpisec Ptolemaios často zmiňoval dvojměstí Londinium a Tamesa Aestuarium, tedy Ústí nad Temží, je objev zmíněné desky nejstarším faktickým důkazem latinských kořenů jména Londýn, což se dosud jen předpokládalo. Britští vědci se netají nadějí, že místo nálezů ukrývá ještě další překvapení. Zatím se totiž podařilo podrobněji prozkoumat jen zlomek celkové plochy.

-Ez-



## Rychlý běžec: první eskymácký film je na světě

Tisíc let starou legendu o rychlém běžci Atanarjuatovi si vyprávěly při chabém světle z tuleního oleje celé generace Inuitů (Eskymáků) v oblasti severně od Hudsonova zálivu, v Igloodiku. A Inuitové také nyní film Rychlý běžec nyní film Rychlý běžec natočili, ve vlastním jazyce a prostředí.



Ten příběh zná lidstvo odnepaměti: dva muži a jedna žena, láska, žárlivost, smrt. A málo přitom záleží na tom, zda se odehrává ve středoevropské současnosti, pod tropickým sluncem v Africe nebo před tisícovkou let na ledových pláních severní Kanady.

Sám režisér Rychlého běžce Zacharias Kunuk se v drnové chýši v arktické tundře před pětácti lety narodil. Pak se ale jeho rodina vzdala kočovného způsobu života a

mladý Zacharias se stal slavným řezbářem. V Montrealu v roce 1981 prodal tři sochy a přivezl za ně do Arktidy první videokameru. Doma v komunitě prý tehdy ještě nebyla ani televize. Kunuk zkoušel s kamerou točit nejprve krátké filmy a až o dalších dvacet let později natočil svůj první a zároveň i vůbec první inuitský celovečerní hraný film Rychlý běžec. Snímek vzápětí dostal Zlatou kameru za nejlepší debut na filmovém festivalu v Cannes, byl vyhlášen nejlepším kanadským filmem roku 2001 a získal i nominaci na Oscara.

Rychlý běžec je podle kritiků velmi zdařilý film, který snese běžné srovnání s filmy vyspělých světových kinematografií. Prastará legenda v něm ožívá v autentickém prostředí, s autentickými rekvizitami a herci, ale je především strhujícím, shakespearovským dramatem.

-EZ-

## Pozvánka do kina - Ptáčí svět

Do našich kin se po delší odmlce dostal film, který spojuje krásné záběry zvířat s příjemnou muzikou a v neposlední řadě také s působivými přírodními scénériemi. Film má český název Ptáčí svět a podíleli se na jeho vytvoření autoři neméně půvabného filmu Microcosmos (ten zachycoval hlavně svět hmyzu) (bližší informace viz internetovské odkazy). Jsou lidé, kteří jsou schopni sledovat film nezaujatě a kriticky ho poté zhodnotit. Téhož nejsem schopen, nechal jsem se prostě strhnout. Takže čtenář neuslyší kritického slova.

Divák má možnost sledovat migrační putování řady ptáků a dále pak jejich způsob života na cestě či na hnízdišti. Mnohé ptáky máme z dokumentárních filmů nebo knih spojené s určitým typickým prostředím – jde například o hnízdiště. Ale málokdy si plně uvědomíme, že zbytek roku je pták někde na cestách či na zimovištích apod. A tím, jak film popisuje migraci ptáků, vidíme různé ptáky tam, kde bychom je nečekali, respektive na

místech, která s těmito ptáky nemáme ani v nejmenším spojená. Kromě pokochání se krásnými záběry ptáků a krajín, se také dozvídáme zajímavé skutečnosti. Mnohé záběry jsou také delikátní – např. uklouznuvší jeřáb mandžuský na ledě při toku apod. Nemluvě o tom, že ryzí ornitologové mohou na detailních záběrech letících ptáků pozorovat vlastní let, práci letacích svalů, či letecké manévry.

Divák je dále svědkem maření migrační pouti mnohých ptáků (lov, přirozená zranění) a zvláště ve spojení s mařením lidskou činností divák vnitřně zuří. Autorům se tedy podařilo dotknout se částečně i řady ožehavých problémů s ochranou životního prostředí – což je jen ku prospěchu věci. Rád bych všem čtenářům shlednutí tohoto filmu doporučil. Myslím, že nikdo nemůže být zklamán – na své si přijdou jak odborníci, tak naprostí laici.

Více informací lze nalézt na adrese:  
<http://cinema.burda.cz/film.php4?FilmId=PEUPLEMI>  
<http://www.peuplemigrateur.com/>

Honza Robovský

## Pozvánka do dvou muzeí

Jest bezesporu netypické zvát někoho do muzeí a někteří čtenáři by to mohli považovat za vrchol nevkusu. Nicméně jedno z níže uvedených muzeí ani dojmem muzea příliš nepůsobí (Hippologické muzeum) a druhé může nabídnout poučení těm, kteří například uvážnou při cestování několik hodin v České Lípě.

### Okresní vlastivědné muzeum v České Lípě

K tomuto muzeu se lze dostat z nádraží (ať už autobusového či vlakového) velmi snadno. Stačí se držet jediné centrální ulice a po krátké době se dojde až na náměstí, z jehož levé části to je jen pár kroků. Případně se stačí od nádraží ptát na náměstí a na náměstí pak na muzeum, popřípadě bývalý augustiniánský klášter. V prostorách tohoto kláštera, založeného v roce 1627, sídlí právě okresní vlastivědné muzeum. Už sám název tohoto muzea je dosti zavádějící a mohl by vzbudit dojem, že se jedná o instituci s čistě regionálním zaměřením. Část expozic je vskutku věnována právě dotčenému regionu, ale značná část je z více či méně exotických krajů či jiných regionů. A tak se návštěvník může kromě regionální části (přírodovědně-historické) seznámit s relativně bohatými sbírkami minerálů, hmyzu, či obratlovců (od rybovitých obratlovců po savce). Obrátím-li pozornost jen na sbírky obratlovců, pak musím vyzdvihnout několik skutečností. Předně [a to platí pro všechny expozice] jsou expozice kvalitně vedené (opo-

míjím fakt, že některá zvířata nemají popisek, či že jsem při letmé prohlídce objevil jedno špatně určené zvíře\*), výborně udržované a značně reprezentativní. Presentovány jsou i vskutku „perličky“ a celkový dojem z celého muzea je výrazně pozitivní. Za zmínku určitě stojí fakt, že českolipské muzeum je jednou ze tří institucí v republice, která obsahuje materiál z kytovců, a to konkrétně spodní čelisti velryby grónské\*\*. Pokud bude mít některý čtenář při svých toulkách po republice nějaký čas v České Lípě, pak mu vřele doporučuji toto muzeum navštívit – určitě to bude stát za to.

Více informací lze nalézt na adrese:  
<http://www.clnet.cz/stranky/muzeum/>

\* V celkovém dojmu z muzea a ke kvalitám muzea jde o naprosto zanedbatelnou skutečnost. Vedení se ani netají skutečností, že řadu exponátů teprve zpracovává a tedy dodatečně determinuje.

\*\* Další kytovčí materiál je uložen ve sbírkách Národního muzea v Praze a Přírodovědecké fakulty UK taktéž v Praze.

### Hippologické muzeum ve Slatiňanech

Pokud jsem psal v superlativech na adresu českolipského muzea, pak to bylo zvláště pro srovnání vůči jiným obdobným muzeím. V pomyslném měřítku mého hodnocení však i českolipské muzeum zůstává zastíněno hippologickým muzeem ve Slatiňanech.

Opět se k němu lze dostat od vlakového či autobusového nádraží snadno – je to „kousek“ a stačí se ptát na zámek, který toto muzeum hostí.

Historie zámku jde nazpět do 13. století a do dnešních dnů zámek prodělal řadu architektonických změn. Krátce po 2. světové válce (zámek byl zkonfiskován) prof. Bílek navrhuje využití tohoto zámku pro hippologické muzeum. Není tomu náhodou – nedaleko Slatiňan je slavný hřebčín v Kladrubech. A především ve Slatiňanech probíhala na popud prof. Bílka regenerace starokladrubskeho vraníka. A tak byla

v roce 1950 zpřístupněna umělecká sekce a sekce vědecká o dva roky později. Zcestná myšlenka, aby v zámku byly úřednické kanceláře nebo školka, byla naštěstí odvrácena.

Dvakrát byl již zmíněn prof. Bílek a je proto vhodné na tomto místě zmínit na jeho adresu pár vět. Prof. František Bílek (1885–1972) byl vynikajícím hippologem s rozsáhlou vědeckou a pedagogickou činností. Prof. Bílek měl také obrovskou zásluhu na regeneraci starokladubského vraníka a také díky jeho osobě se v tehdejší Československu odstartoval světoznámý chov koní Převalského. Šlo o člověka s blízkým vztahem k umění a kultuře a tento fakt se zřejmě výrazně promítl také do zřízení muzea.

Muzeum je se zámeckými prostorami velmi harmonicky a decentně propojeno. Dále k zámku přiléhá rozsáhlý park v anglickém stylu s menším rybníčkem. A k této části slatiňanského areálu se dále připojují sady, ohrady pro koně a hřebčín (v okolí dále vede naučná stezka). Vzniká tak velmi příjemné spojení a celý tento areál je pro návštěvníka balzám na duši (a případně na nervy). Jediné, co může dojem poněkud zkažit, je špatné počasí.

Bohužel já jsem to špatné počasí vychytal, a tak nemůžu moc popisovat venkovní areál (nehledě na koně, kteří byli pro déšť zavřeni). Takže nyní pár slov k expozičním muzeu. Expozice je rozdělena na dvě základní sekce. První zachycuje koně z pohledu fylogenetického vývoje, anatomie a morfologie. Druhá se pak věnuje koňům v umění. Obě sekce jsou velmi vhodně zakomponované do zámeckých interiérů a řekl bych, že tato skutečnost umocňuje vlastní dojem z návštěvy.

V neposlední řadě lze zmínit i personál muzea. Tito lidé by mohli být vzorem zaměstnancům jiných podobných institucí – jsou vstřícní a pomáhají vytvářet povědomí o kráse koňů a o jejich věrných službách člověku. Myšlenku své instituce v žádném případě nepošlapávají, právě naopak. Jako opačný příklad lze vzpomenout např. neuro-

tické osazenstvo Národního muzea, kde cokoliv žádat, je rovno značné nevraživosti (Abychom si rozuměli, nemyslím tím kurátory a jiné odborné osazenstvo – ti dělají kvalitní a zodpovědnou práci. Mám na mysli právě ty šatnářky, prodavačky lístků apod.). Nezdířka tak návštěvníka otráví a znepríjemní mu návštěvu muzea.

Zpátky k příjemnému hippologickému muzeu. Návštěvník má možnost vidět řady rytin, maleb a sošek koňů, sedla a další předměty, které jsou s koňskou službou člověku spojeny. Ve vědecké sekci, kromě některých patologických exponátů, má možnost seznámit se velmi názorně s morfologií a evolucí, a to na příkladě modelů či skutečných kostí nebo kreseb. Zvláště zajímavé je srovnání skeletu koně a člověka (obě kostry jsou v dynamickém postoji). Jsme učeni v zoologii o rozdílech v končetinách sudokopytníků, o tom, které prsty se na končetinách uplatňují. Jsme zvyklí srovnávat úseky končetin u obratlovců (viz zápěstí je u ptáka tady..., u savce tady...). Nicméně nikde jsem neviděl názornější ukázkou této (oněch učebnicových fakt), jako právě zde v muzeu. S tím si člověk uvědomí netrivialitu přestaveb nohou k běhu (vůbec stojí za povšimnutí, s čím si hráli savci a ptáci v evoluci, aby mohli více běhat).

V neposlední řadě zde také můžete vidět vycpaniny zakladatelů pražského chovu koní Převalského – hřebce Aliho, klisny Minky a hříběte Praha 1.

Zmínil jsem, že celý slatiňanský areál je balzám na duši. Zároveň je také krásným památkem, který ukazuje koňskou krásu, eleganci, půvab. A v neposlední řadě nám připomíná, jak nám koně v celé naší historii vydatně pomáhali – patří jim tedy od nás nemalý dík. Slatiňanský areál je půvabným místem, kam se člověk opět rád vrací.

Mnohem více informací lze nalézt na adrese: <http://www.hippologickemuzeumslatinany.cz/>

Honza Robovský

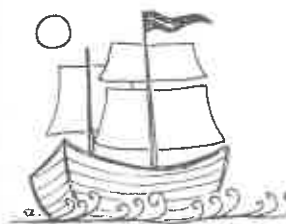
## Víte, že...?

... v říjnu dokončili restaurátoři druhou fázi třídílné rekonstrukce fresek v bazilice svatého Františka v Assisi? Fresky z konce třináctého století, jejichž autorem je velký malíř italské renesance Giotto di Bondone, zničilo téměř zcela zemětřesení v roce 1997.



... v dolní části Václavského náměstí v Praze byla dokončena stavba Paláce Euro? Zlatá nárožní věž je překryta průhledným skleněným pláštěm, který jí poutá ke zbytku budovy. Dům má podle odborníků správné proporce, je elegantní, vzhledem k umístění až nenápadně taktí a Pražané ho prý bez kritiky přijali.

... počínaje 44. týdnem tohoto roku se na obrazovku České televize vrací dvojice detektivů Randall a Hopkirk? Pro milovníky tohoto oblíbeného britského seriálu z konce 60. let ale nutno dodat, že nejde o původní verzi. Představitel duchařsko-detektivní dvojice se tak sice mění, žánr ale zůstává stejný.



... Austrálii objevili nejspíš Portugalci, a to dlouho před britským mořeplavcem kapitánem Jamesem Cookem (1728–1779)? Dokazuje to vrak ozbrojené lodi nalezený na začátku října na Fraserově ostrově v východoaustralského pobřeží. Třicet metrů dlouhé plavidlo mělo na palubě čtyři děla, jejichž detailní snímky nyní zkoumají historikové, aby definitivně určili datum jejich odlití. S určitostí už se ví, že děla nejsou britská.

Moře a ostrovy severně od Austrálie byly navštěvovány celkem pravidelně už od 9. století arabskými kupci a v 15.–18. století se tu plavily nejprve portugalské, později španělské a nakonec i britské lodě. Stopy po Portugalcích a Španělech na australském pobřeží, nalezené již na přelomu 19. a 20. století, jsou proto nepochybně skutečné, i když nebyly z historického pohledu odborně zdokumentovány.

... skalní města Českého ráje jsou první českou přírodní památkou, která se oficiálně uchází o zápis na seznam světového dědictví Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO). O zařazení na seznam se uchází celkem jedenáct skalních útvarů. Nejcennějšími místy přírodní památky jsou Příhrázské, Hruboskalské a Betlémské skalní město, Klokočské a Prachovské skály a také Maloskalsko. Správa CHKO Český ráj si od zápisu slíbila, že vnese kvalitu a systém do organizace cestovního ruchu. Současně by měl zápis zaručit i správnou péči o krajinu. Nominaci nyní formálně posoudí sekretariát UNESCO a v případě potřeby si vyžádá další údaje. Poté bude nominace odborně posouzena.

... archeologové objevili na začátku října u Vícova na Plzeňsku pravěkou vesnici z pozdní doby kamenné (3000 let př. n. l.)? Mezi vzácnými nálezy jsou například pazourkové nástroje, bronzový náramek nebo hliněné přesleny, jež sloužily k navjění přize.

## José de la Urtava

*K večeru bolest ukrádá se  
chtíc trhat zbytky šatů mjích  
na kopytech koni štěstí roznese  
za výkřikem děsu ozývá se smíchy*

*V zoufalém boji padajíc  
jak dromedár co spatřiv blud  
na okamžik jsem viděl však bojím se více  
je čas již odložit ten ubohý stud*

*Co dělat mám ptám se dál  
i nebesa jsou pořád němá  
co bylo by platno abychi život si vzal  
v ruce mi vždy zbude touha má stejná*

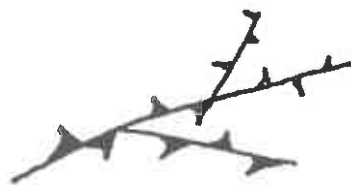


*Pro růži jež měl kvést  
avšak tmovou korunu  
chtěla dlouho  
na svém poupěti nést*



*Zacinkala kopyta  
a v zlatém kočáře postava vznešená  
hodina temnot byla odbita  
a duše zoufající je náhle zchváčena*

*Běži s ní jak o závod stovky míl  
od přistaviště v dál  
kol ní z divných duchů doprovod  
ten kdo miloval náhle propukl v žal*



## Ahoj lidi!

*Tak vás zase vítám po prázdninách, které jste si doufám pořádně užili a nestrávilí jste jejich valnou část na galejích jako já (viz Norsko). Ve chvílích nejvyššího zoufalství mi někdy vyustávala na mysl otázka „za co??“, ale jak by řekl můj přítel, „ženská vždycky ví za co“ a koneckonců každý je svého štěstí strýcem a kdo chce kam, pomozme mu tam. Vy jste byli tyto prázdniny určitě chytřejší. Tak, tolik trocha starých pravd, a nyní již k vašim příspěvkům. S každým číslem Pavučiny jejich počet utěšeně vzrůstá a také vás, přispěvatelů, je stále víc, za což vám patří můj dík a také, myslím, dík čtenářů, pro které jsou vaše postřehy zdrojem pobavení i inspirace. Jen tak dál!*

-Mara-

## Expedice Kamerun 2001, 2. část

Jan Riegert, Saša Přibyllová, Štěpán Janeček, Petra Janečková,  
Ondřej Sedláček a Denisa Vanišová

Severní část země je zaslibena nedohledné savaně, která směrem k jezeru Chad přechází v polopoušť až poušť. V Kamerunu se můžeme setkat se třemi typy savan. První, súdánská, je nejsušší a rozprostírá se přibližně mezi 10° s.š. a Saharou. Druhým typem je tzv. Guinejská savana. Leží na jih od předchozí a je charakteristická více či méně rozvolněnými savanovými lesy. Třetí, „vlhká savana“ tvoří přechod mezi tropickými lesy a Guinejskou savanou. V oblasti, kterou jsme navštívili, převládá guinejský typ savany, avšak díky velké členitosti terénu (jde o území na severním úpatí pohoří Adamoua, vrchol Vokre 2016 m n. m.) zde najdeme i prvky dalších dvou savanových typů.

Z městečka Ngoundere, kde nás vysadil vlak, jsme autobusem dojeli do vesnice Ngouna. Zde končí asfaltová silnice a směrem k městečku Poli, které bylo cílem našeho putování, vede pouze prašná cesta. Místní dopravní prostředky po ní jezdí opravdu závratnou rychlostí, ačkoli po období dešťů jsou všude vymleté hluboké rigoly. Zde také opouštíme pro Evropana běžné radosti civilizace – elektrický proud, chlazené nápoje a další. Ngouna je poslední větší vesnice na trase do Poli (cca 40 km), kde

lze nakoupit základní potraviny a jiné potřebné věci. Velmi příjemné byly pouliční stánky s občerstvením, lahodné špízy, ryby, kukuřičné placičky pokryté výrazně pálivou směsí koření. Všichni jsme se shodli, že mdlá chuť evropských pokrmů nemůže zdejší kuchyni konkurovat.



Savana s rozvolněným porostem dřevin

Lidé zde stále žijí v hliněných chýších. Podle tvaru střech lze určit, ke kterému kmeni jejich obyvatelů náleží. Chýše tvoří shluky, často obklopené rohožemi z travin, které oddělují jednotlivé rodiny. Oficiálním jazykem je francouzština. Anglicky nemluví ani nerozumí prakticky nikdo, na rozdíl od ang-



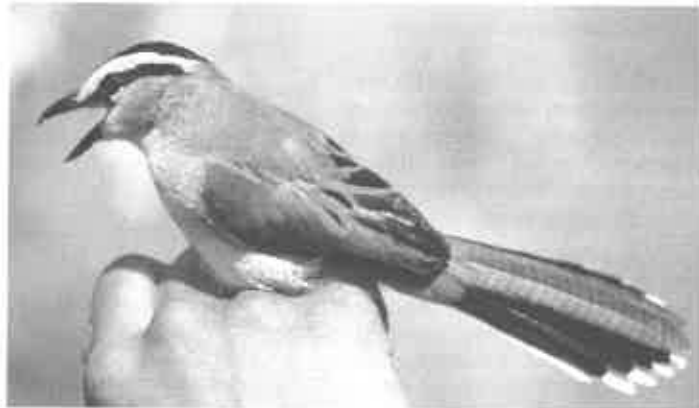
lické části Kamerunu, kde většina obyvatel plynne hovoří nebo alespoň rozumí oběma jazykům. Většina obyvatelstva je muslimského vyznání, což je zřejmé na první pohled podle pokrývek hlavy a volných, dlouhých pytlovitých oděvů. Člověk nesmí být překvapen, když po 15 minutách jízdy následuje pauza a povinné modlení a klanění se předpokládá ným směrem k Mekce. Větší část obyvatelstva se stále hlásí ke starým kmenovým zvykům – tetování na obličeji a krku lze nalézt i u jednoročních dětí. Zajímavý je také místní způsob pohřbívání. Nebožtík je v sedící poloze zabalen do pruhu tkaniny, pomazán masťou a posléze vsunut do úzké jámy ve tvaru džbánu s úzkým hrdlem. Nad tělem zesnulého krouží nejváženější člen kmenu nemluvnětem, aby veškerá duševní síla přešla do nového těla. Za slavnostních příležitostí též není výjimkou nebožtíka vyjmout z hrobky a umožnit mu účast.

Oblast jsme navštívili v pokročilém období sucha. Většina sezónních toků byla úplně vyschlá. Pouze větší říčky si zachovaly zbytky líně plynoucí, často nevábně vyhlížející tekutiny. Místní obyvatelé ji běžně používají k praní a koupeli, my jsme však raději veškerou hygienu omezili na nezbytné minimum. Dokonce i v krytých studnách často nebylo vody nazbyt a domorodé ženy musely nosit vodu (na hlavě) až z několik kilometrů vzdálených studní. Také jsme zjistili, že v den nedělního trhu je studna uzamčena, což živního poutníka s prázdným kanystrm v ruce příliš nepotěší. Netradičním způsobem jsme také oslavili příchod nového roku, kdy voda sotva vyřadila na uvaření jednoho kotlíku čaje.

Stejně jako v horách je oblíbenou činností domorodců vypalování. Důvody k této činnosti mohou být dva. Za prvé, pokud jsou

plochy travin vypalovány v určitém sledu, nemělo by docházet k rozsáhlým samovolným požárům s katastrofickými důsledky. Druhým důvodem je nepochybně čistá radost ze zakládání požáru a sledování jeho ničivé síly z dostatečné vzdálenosti. Požářiště nakonec slouží nejen domorodcům jako plocha pro založení polička, ale přitahuje značný počet ptáčích druhů. Potravu zde s oblibou hledá například velký zoborožec šedý (*Tockus nasutus*), skřivan hnědohřbetý (*Eremopterix leucotis*) nebo čagra senegalský (*Tchagra senegala*). V době, kdy je požár založen, se nezřídka objeví menší sokolovitý dravec, poštolka rezavá (*Falco alopex*), která loví drobné savce a plazy vyplašené ohněm.

Dalším klíčovým faktorem, který ovlivňuje disperzi živočichů na savaně v období sucha, je dostupnost vody. Postupujeme-li od míst, kde jsou vodní zdroje přístupné, až k vyprahlým návrším či skalám, zjistíme, že celkové složení avifauny se postupně mění. V bohaté vegetaci v těsné blízkosti vodních zdrojů jsou tato společenstva zákonitě nejbohatší. Ve vysokých travinných porostech na březích potoků přeletují početná hejna astrildovitých ptáků (*Uareginthus bengala*,



Čagra senegalský (*Tchagra senegala*) je v oblasti Poli nejhojnějším tuňákem

*Lonchura cucullata*, *Lagonostica senegala*) a množství zástupců rodu *Prinia* a *Cisticola*, které jsou nenápadným zbarvením dobře adaptované k životu v tomto biotopu. Ze stromů podél vodních toků se ozývají pa-

poušci senegalští (*Poicephalus senegalus*), nápadní přímým rychlým letem za neustálého pokřikování. Nejen v blízkosti vodních toků se poměrně často setkáme se zástupci řádu tu-

společný chorus za úsvitu a soumraku. Ve stejném prostředí jsme vzácně spatřili turaka fialového (*Musophaga violacea*), poskakujícího v hustých keřích.



Tvar střechy chýše napovídá o kmenové příslušnosti obyvatele

raků (*Musophagiformes*). Nejhojnějším druhem je potulný turako šedý (*Crinifer piscator*), obývající spíše rovinaté savany s hustým travinným podrostem a řídkým zápojem stromového patra. Na rozdíl od ostatních zástupců čeledi je poměrně dobrým letcem a není pestře vybarven. Menší skupinky ptáků se postupně přelévají krajinou podobně jako například myšáci (ř. *Coliiformes*). V hustějších keříčkovitých biotopech na úpatí hor jsme se setkali s vzácnějším turakem bělokorunkatým (*Tauraco leucolophus*). Jeho přítomnost neprozradí ani tak nápadné zbarvení, jako spíše

k vidění jen v národních parcích, v boji s člověkem obstáli jen paviáni anubi (*Papio anubis*), kočkodani husarští (*Erythrocebus patas*), pozemní veverky rodu *Euxerus* a prase savanové (*Phacochoerus africanus*).

Naše povídání o této méně známé rovinové zemi bylo pouhým zlomkem našich zážitků i setkání s nevšední faunou a florou. Z nepřehledného množství sledovaných druhů jsme se mohli zmínit pouze o těch nejzajímavějších. Doufáme, že Kamerun 2001/02 byl pro čtenáře stejně tak příjemný, jako pro nás samotné.

## Norské jahody

### aneb Kdo chce kam, pomozte mu tam

Do Norska na jahody? Chápu, že to spouště z vás může na první pohled připadat jako z pohádky O dvanácti měsíčkách. Zdání ovšem klame. Jahody v Norsku rostou. A zraje. A je jich hodně. Ale pěkně popořadě.

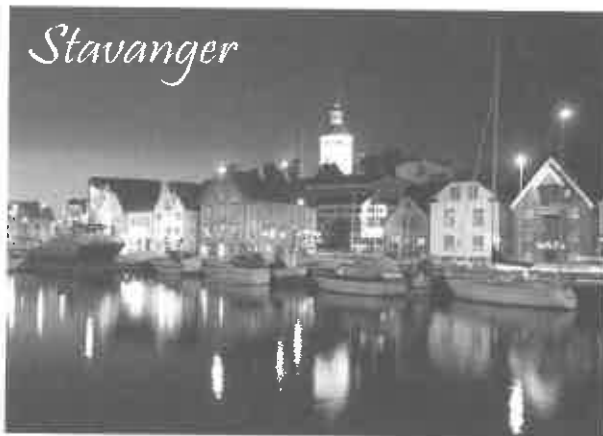
Zdejší Zemědělská fakulta již několik let pořádá v rámci praxe pracovní zájezdy na jih Norska, do městečka Sola poblíž Stavangeru. Na jahodové farmě, jejímž majitelem je pan Geir Joa, si studenti během cca půldruhého měsíce mohou vyzkoušet, co obnáší práce v zemědělství, a ještě si podle výkonu slušně vydělat. Akce je určena přede-

vším studentům ZF a organizuje ji ing. Pavel Ondr. Nedáte-li se jen tak odbýt a máte-li to štěstí, že se někdo ze ZF třeba na poslední chvíli odhlásí, můžete jet taky (upozorňuji ale, že přednost mají osoby mužského pohlaví – neberte to, dámy, výjimečně jako diskriminaci, má to své důvody, viz dále ☺).

Tak se stalo, že jsem vyčerpala konto (cesta stojí cca 8000 Kč) a na konci června stanula spolu s dalšími statečnými na parkovišti před K4, s napěchovanými zavazadly včetně dvou velkých beden od banánů na každého, kde bylo jídlo na dobu pobytu (vět-

šina z nás zvolila tzv. instantní dietu). Nikoho jsem neznala a z papíru s pokyny pro cestu se nedalo příliš vyčíst, do čeho že to vlastně jdu (naštestí; kdyby se něco vyčíst dalo, zůstanu doma ☺). Dál už se toho semlelo tolik, že by to vydalo na román – pokusím se tedy alespoň z fiktivního deníku útržkovitě zaznamenat klíčové okamžiky.

- Přijíždí pro nás Karosa (velké překvapení, ale je klimatizovaná). Po naložení poloviny všech věcí je autobus plný, řidiči však nepropadají panice a metodou drsné komprese do něj nacpou věci i nás.
- Autobus uhání přes Německo, trajektem do Švédska a cca 1000 km Norskem. Máme nohy do paragrafu, neboť téměř každý si pod sebou hýčká obludnou bednu od banánů.
- Po dvou dnech nás vítá nový domov – sychravo, déšť, vítr a klaustrofobní nízký baráček, kam se k našemu zděšení máme všichni vejít. Kupodivu to jde. Jsme napěchovaní v malinkých místnostech většinou po čtyřech a závidíme sardinkám volnost.
- Ani se nevzpamatujeme z cesty a ženou nás na pole. První šok je způsob přepravy. Namačkání jeden na druhého do transitu značky Mercedes, přezdívaného důvěrně Kraken či Krakouš, v naprosté tmě a nemajíc se čeho chytit, napadá nás něco o dobytčácích a židovských transportech. Čekáme na plyn.
- Pole nás vítá vrstvou bláta a deštěm. Už vím, proč psal Pavel Ondr do instrukcí gumový oblek. Ti (mě nevyjímaje), kteří si naivně mysleli, že džíny a pláštěnka budou stačit, splakali nad výdělkem. Během chvíle jsme promočeni na kůži a promrzli na kost.
- První 3 dny jsme „hájení“, tj. nepodléháme takové buzeraci, jako „mazáci“, lidí, co přijeli již před námi. Spolu se třemi Poláky je nás dohromady skoro 50, takový malý gu-



v pasti. Na posteli u nás ~~na~~ pokoji je něčí vyčerpanou rukou napsáno „fuck off, Geir“. Myslím, že je to dost tvrdé.

- Za týden bych se pod to podepsala.
- Když Geir jednoho dne odletěl do Osla, kdosi prohlásil nesmrtelnou větu „Vůl jel do Osla, zítra očekávejte návrat idiota.“ Jsme pro něj pouze stroje na sběr jahod.

lag. Záhy zjišťujeme, že nasbírat šestikilovou bednu kvalitních jahod o správné barvě, průměru a délce stopky je hotová věda. Poláci nás bezkonkurenčně strčí do kapsy.

- Peníze jsou podle počtu beden a iluze většiny z nás o snadném a závatném výdělku se začínají rozplývat v polním bahně. Večer při frontě u sprch, záchodů a vařičů se navíc rozplývají iluze o hygieně a vydatném jídle. Poprvé mi hlavou kmitne myšlenka, že to nebyl dobrý nápad.
- Sebrali nám pasy kvůli pracovnímu povolení. Znovushledání s těmito doklady v nedohlednu. Každý den se vstává v 5, od šestí se maká na poli a návrat třeba před půlnocí, podle toho, kolik jahod Geir potřebuje. V Norsku se stmívá pozdě. Jídlo veškeré žádné, zima a zoufalství. Opravdu to nebyl dobrý nápad.
- Zoufalci začínají shánět parťáky do dvojic na stopa domů. Nemáme však pasy, jsme

Jeho jednání i celá farma jsou přesné opaky toho, čemu se říká user friendly.

- Pavel Ondr nám nabídl všem tykání – v Norsku si přece tykají všichni. Podle „mazáků“ je ovšem důvod prozaičtější –



„Ty vole“ zní líp než „Vy vole“. Buzerace přitvrzuje, doba hájení končí. Kdo má špatné jahody, nemilosrdně přebírá; ty nejhorší jahody (plesnivé apod.), zvané šmelcáky, nám Pavel podle nálady háze na hlavu nebo za oblečení.

- Už vím, jak vypadá otrokářství. Jen místo biče praská nad našimi hlavami Pavlův hlas: „Nestůj tam jak hydrant, nebo tady budem do večera!“ A večer, kdy už myslíme, že ve smradlavém blátě vypustíme duši, Pavel zaburácí: „Jedeme domů, praparchantí! Nástup do Krakena!“
- Geir (důvěrně přezdívaný fucking bastard) má ženu (přezdívkou si netroufám publikovat), pubertální dceru (více přezdívek) a opečovávané králičky. Na poli při trhání plevele se zoufale bavíme tím, že vymýšlíme nejrůznější způsoby týrání králičků. Další dny již nezůstane jen u králičků.

- Získávám od Pavlova zástupce, předáka Oldy, gumový oblek. Učinený poklad (ten oblek ☺). Nabízím za něj Oldovi flašku vodky, ale odmítá. Posléze jsem flašku výhodně prodala za cca trojnásobek původní ceny; jen mě naštvalo, že druhý den byla nabídka ještě dvakrát vyšší. Žízeň, ajajaj...
- Jeden den si kluci vymohli přestávku kvůli finále MS ve fotbale. Než finále skončilo, téměř všichni usnuli. Jsem ráda, že vyhrála Brazílie.
- Kromě jahod pracujeme ještě ve sklenících, vytrháváme plevel (vyplít dohola rozsáhlé pole, to je, lidi, masíčko ☺) a sázíme cabbage. Sazení cabbage by byl báječný materiál do Natoč to! Představte si velké pole rozřádkované traktorem, v každém řádku stojí „nahazovač“ s platem sazenic a klečí „sazeč“ s kolíkem. Na povel začne stojící házet před sazeče sazenice a klečící leze po kolenou (výborná masáž chrupavek) a na vzdálenost kolíku vráží ubohé rostliny do země. Doporučuji v bahnitém terénu.
- Když se trochu adaptujeme a 15 hodin se naučíme považovat za normální pracovní dobu, lze se podívat pěšky do městečka Sola, stopem do přístavního města Stavanger, zarybařit si u moře, případně se v moři i vykoupat (jen pro Šuspu a lední medvědy, voda má 15 °C). Ale když přežijete úvodní šok, je to báječná relaxace pro zničené klouby a páteře. Bacha na medúzy.
- Trápi nás počasí, bolesti, otoky, zažívací problémy, stesk, ponorková nemoc a oezliny od agresivních jahod a neméně agresivních chemických prostředků, kterými jsou „ošetřeny“. Geir v podstatě prodává jedovaté jahody, které by u našich hygienických norem asi neuspěly. Ale Norové jsou po jahodách jako diví, v obchodě je skoro stále plno (asi jako když v Čechách mají na něco slevu), Norové požirají jahody neumyté, sotva je koupí. Dobrou chuť. My je jíme na poli taky, ovšem spíš z hladu a jako jediný zdroj vitaminů. Jen málokdo se z nich dříve nebo později nepo...

- Zásoby docházejí. Dostáváme jen chleba, margarín a občas brambory (strženo z platu, stejně jako ubytování), jinak žijeme z toho, co jsme si přivezli. V Norsku je jídlo drahé. O chleba je boj. Čas od času ze společné lednice něco zmizí – kus salámu, půlka mléka, čokoláda ze skříně. Hladovec nebyl nikdy polapen, ale málem mezi nás zasel nevraživost.
- Hlad pokračuje. Když se chceme na poli opravdu navzájem naštvat, začneme mluvit o maminčiných specialitách. Vzduchem lítají šmelcáky. Někteří se za tu dobu naučili obstojně mříť. Přicházíme s nápadem nalovit v moři škeble a udělat z nich pokrm. Tento nápad je zrealizován, avšak krmí ze škeblí nelze využít jako dlouhodobý zdroj výživy pro nevýhodný poměr škeblí nasbíraných a tělíček skutečně využitelných ke konzumaci. Pro představu – z cca 8 kg škeblí je pouze středně velký hrnec tělíček. Navíc jsem si v moři při sběru škeblí rozřízla nohu.
- Sotva se mi noha zahojila, propíchl jsem si ji v převlíkárně znovu o drátěný košík.
- Dívce, která s námi jela coby zdravotnice, říkají, kdo ví proč, Mengelka, a kdo může, ošetřuje se raději sám.
- Jak čas utíká, najde se někdy chvíle poseďte, popíť, pokecat, nebo zapívat při kytáře. Pobyt se ale stále zdá nekonečný. Částečnou útechu nacházím v četbě originálu trilogie Pán prstenů. Tolkienova angličtina spolehlivě zaměstná zakrňující mozek. Říkám si, že země Mordor možná nebyla tak špatná ve srovnání s tím, co prožíváme. Geir je rodný bratr Saurona. Olda vyprávěl, jak k nim Geir jednou o půlnoci vtrhl na ubytovnu, rozrazil dveře a se slovy: „Fuck, shit, Olda! Soft strawberries! Go to the freezing room, now!“ vyhnal Oldu do „frizáku“ třídít jahody. Náš zaměstnavatel, náš pán. Již nikdy se u nás nebudu krůvě dívat na Ukrajince.
- Pomalu, ale jistě se náš čas chýlí ke konci. Poslední sběr jahod je provázen hurónským řevem a rituálním rozdupáním několika plastových boxíků jahod, které

jsme si pro tuto příležitost nasbírali. Pavel s Oldou shovívavě přihlížejí. Martin křičí: „Mami, zapomněl jsem si na poli mozek!“ Není jediný. Pavel nás napíná s termínem odjezdu domů.

- Posledních několik dní je nádherné počasí, práce je méně a dokonce jedeme jedno odpoledne na výlet na opravdové fjordy. Výstup za plného slunce na Priekestolen, 600 m vysokou skálu čnicí nad mořem, je alespoň malou záplatou na předešlé útrapy.
- Další záplatou je závěrečná párty na náklady zaměstnavatele, kde je pizza (proklatě pikantní), pivo, hudba, tanec, ženy, zpěv... (víno nebylo). Došlo sice k několika tvrdým výměnám názorů, jak pivo uvolnilo potlačované emoce, ale koneckonců bez mrtvých, tak o co šlo, že jo... Před farmou již stojí dobrá česká Karosa. Vítejte řidiče jako hrdiny.
- Konečně nadchází den zúčtování a odjezdu. Někdo je s výdělkem spokojen více, někdo méně, ale vidina cesty domů vše smývá. Pod taktovkou korpulentní a energické Geirovy manželky uklízíme ubytovnu, se sebezapřením máváme „královské rodině“, málem se slzami v očích těm z nás, co ještě zůstávají, a po návštěvě nákupního střediska vyrážíme na téměř třídní anabázi domů. Nikdy mi žádná cesta nepřipadala tak dlouhá.

A takhle nějak to všechno skončilo. Na parkovišti u výstaviště jsme si naposledy zakřičeli „fucking strawberries“ a rozešli se domů (část zamířila do Nezmara, kde jsme to pořádně zapili ☺). Ale zážitky přetrvávají a stále mám někdy před očima úhledné norské baráčky s vlajkami jejich drsné vlasti, Geirova pole, útesy nad mořem, skleničky, farmu, jahody a všechny lidi, které jsem tam poznala. Nejím instantní polévky, někdy mě bolí záda a zásadně nekupuji v obchodě balené jahody. Pokud se chcete někdo dozvědět více, či dokonce to zkusit, můj email je níže, ale varovala jsem vás ☺.

Maro  
edelweiss@email.cz

## O kaktusech a jejich pěstování

„Setkáme-li se s rostlinou, která se tvarem blíží ideální kouli, polokouli, krychli, válci, mnohostěnu nebo pyramidě – nejspíš to bude kaktus. Vidíte-li rostlinu podobnou sloupu, kyji dávných lovců, říšskému jablku, žezlu panovníka, ježkovi, dikobrazu, kartáčku na mytí lahví, chomáči bavlny, polštářku mechu, kousku žuly, nefritové hračky, řádové hvězdy, ananasu, šišce smrku, hlavě starého čaroděje, mořskému ježkovi, láhvi, misce, knoflíku od kabátu, nebo i ničemu se nepodobajícím, rozmarně tvarovaným kouskům živé zelené hmoty – určitě to bude kaktus.“

(N. Nikonov, Souhvězdí kaktusů)

Přibližně třetina povrchu planety Země je pokryta suchými oblastmi. Ty se vyznačují nejen trvalým nedostatkem vody, ale i extrémními hodnotami teplot s výraznými a rychlými změnami – během dne vystupují nad 40 °C (nad povrchem půdy můžeme naměřit i 80–90 °C), v noci mohou klesnout až k bodu mrazu. Avšak některé rostliny se dokázaly přizpůsobit i těmto velmi drsným klimatickým podmínkám. Jedná se zejména o rostliny sukulentní, u nichž přizpůsobení se suchému klimatu bylo docíleno změnami ve fyziologických procesech i v anatomické stavbě. Vlivem vysoké teploty vzduchu během dne rostliny nemohou otvírat průduchy pro příjem oxidu uhličitého, protože by ztratily značné množství vody. K otevření průduchů, a tedy i příjmu CO<sub>2</sub>, dojde až v noci, kdy je již teplota příhodnější, přičemž přijatý CO<sub>2</sub> se „uskladní“ v molekulách C<sub>4</sub> kyselin – a to především kyseliny jablečné. Ve dne se pak CO<sub>2</sub> od molekuly kyseliny odštěpí a je využito při fotosyntetických reakcích. Tento velmi zjednodušeně nastíněný proces se



označuje jako CAM (z angl. Crassulacean Acid Metabolism) a je hlavní fyziologickou adaptací sukulentních rostlin k extrémně suchým podmínkám. Anatomicko-morfologické změny spočívají nejčastěji v modifikaci stonku, kořenu nebo listů, přičemž upravené orgány pak slouží jako zásobárna vody. Modifikace stonku je typická obzvláště pro

jednu skupinu sukulentních rostlin – a to kaktusy. Tělo každého kaktusu je v podstatě ztlustlý stonek, který u různých rodů nabývá rozmanitých tvarů a přebírá asimilační



funkci. Listy (až na výjimky) ztratily svůj význam a daly vzniknout pro kaktusy tak charakteristickému otnění, bránicím před okusem býložravci. Kaktusy však přirozeně nerostly ve všech aridních oblastech světa,

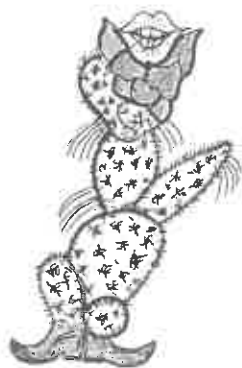
ale vyvinuly se izolovaně jen na americkém kontinentu. Na další kontinenty pak byly přeneseny až činností člověka a to v relativně nedávné době.

Když byly kaktusy v 16. století poprvé dovezeny z Ameriky do Evropy, vzbudily nemalé okouzlení. Byly vystavovány jako kuriózy rostlinné říše a stávaly se ozdobou zimních zahrad šlechtických paláců. Většinou to však byla ozdoba jen krátkodobá, protože s jejich pěstováním si nevěděli rady ani nejzkušenější zahradníci. Až v 19. století byly díky častějším cestám botaniků na americký kontinent definovány základní podmínky pro pěstování těchto nádherných rostlin. Ke konci 19. století se již stalo kaktusaření masovým koníčkem.

V následujícím textu se zaměříme na výčet nejzákladnějších pravidel pěstování

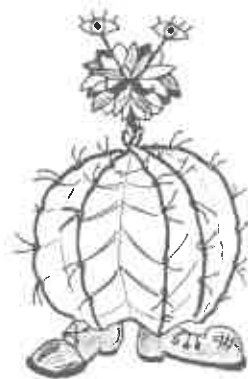
kaktusů. Kaktusy rostou v přírodě v různých klimatických oblastech – můžeme je najít v pouštích, savanách, opadavých lesech, ale i v tropických pralesích. Z toho vyplývá, že podat jednotný návod na jejich pěstování je obtížné. Ale přesto nacházíme společné rysy: obecně kaktusy vyžadují v době vegetace dostatek slunečního světla, tepla a přiměřenou závlahu, kdežto v zimě nižší teplotu a zásadně žádnou vodu.

Podmínky pěstování se mění cyklicky v závislosti na ročním období. V zimě nastává pro kaktusy doba vegetačního klidu, kdy se zastaví růst a přestanou přijímat vodu. Proto již od října musí být substrát zcela vyschlý. Jakákoliv závlaha v klidovém období vede k uhnívání kořínků často s fatálním koncem. Většina druhů kaktusů přezimuje při 5 až 10 °C, přičemž jsou schopny snést i krátkodobé slabé mrazíky. Vyšší teplota nutí kaktusy k růstu – ty si během zimy neodpočinou a pak na jaře nekvetou. Zároveň na rostlinách zimovných při vyšší teplotě vznikají vlivem nedostatku slunečního světla nepěkné deformace. Po probuzení ze zimního spánku nastává období prudkého růstu a kvetení. Začátek jara nám



signalizují objevující se poupátka u severoamerických druhů. Kaktusy mají nádherné květy, jejichž průměr bývá často větší než průměr samotné rostliny. Ve své domovině mají kaktusy obvykle málo opylovačů a proto se je snaží přilákat velikostí květů a pestrými barvami. Kvetení je pro rostliny, které musí šetřit vodou, velkým luxusem. Z toho důvodu bývá květ v některých případech otevřen jen na pár hodin. Koncem dubna pak teprve začínáme s intenzivnější závlahou. Pokud je to možné, doporučuje se k závlaze používat měkkou (např. dešťovou) vodu. Jaro je také nejvhodnějším obdobím

pro přesazování rostlin a výsevy semen. Zde bychom se mohli krátce zmínit o vhodném složení půdní směsi pro přesazování kaktusů. Ke zhotovení základní směsi se obvykle používá hlinitá zemina, rašelina, písek a drť z červených cihel – všechny komponenty rovným dílem.



V květinářství je možno také zakoupit speciální substrát pro pěstování kaktusů, ale doporučili bych k němu přidat v zájmu lepší propustnosti ještě o něco více písku a drtě z cihel. Uprostřed léta mnohé kaktusy zpomalují či dokonce zastaví růst a nastane pro ně období letního klidu – čas největších veder v jejich domovině. Intenzivnější větrání a častější rosení studenou vodou může rostliny donutit opět k růstu. Koncem léta bychom je měli zalévat již jen málo a koncem září závlahu přerušíme úplně. Zároveň začneme postupným snižováním teploty připravovat kaktusy opět na zimu. Tento soupis základních pravidel pěstování si v žádném případě nečiní nárok na úplnost. Měl by jen upozornit na to, že pěstování kaktusů není nikterak náročné. Je to vhodný koníček pro zaneprázdněné osoby, pokud totiž občas zapomenou na zalévání, vůbec nic se nestane.

Závěrem by bylo možná vhodné připomenout, že kaktusy nebyly vždy pěstovány jen pro okrasu či jako záliba, ale měly i své praktické uplatnění. Příslušníkům různých kultur sloužily plody i semena kaktusů jako potravina. Plody mnoha druhů jsou totiž šťavnaté a mají sladkou chuť – např. z plodů opuncí se dodnes připravuje „queso de tuna“, což je jakýsi sladký džem, a nebo se pojídají v syrovém stavu. Některá semena kaktusů se dříve drtila na mouku nebo se používala k přípravě polévek a pečiva. Trny rodů *Ferocactus* a *Mammillaria* sloužily indiánům kmene Papago jako rybářské háčky.

K lovu ryb se používaly i nasekané stonky druhu *Machaerocereus gummosus*, jež se házely do vody, kde díky svému vysokému obsahu triterpenoidů omráčily a ochromily ryby, které pak bylo možno za chvíli sbírat z hladiny. Při náboženských obřadech a slavnostech byl konzumován druh *Lophophora williamsii*, který vlivem obsahu meskalinu (trimethoxyphenylethylamin) vyvolával halucinace. Dnes je tento kaktus na seznamu zakázaných halucino-



genních drog. Nejvyšší obsah meskalinu byl stanoven u jihoamerického cereusu *Trichocereus pachanoi*. Požití odvaru z jeho stonku způsobuje těžké, dlouhotrvající transy, vidiny, představy opuštění vlastního těla aj. Velkých cereusů se dodnes užívá i ke stavebním účelům. Oblíbené je vysazování kaktusů jako neproniknutelného živého plotu.

Pokud tento skromný článek někoho nadchl pro pěstování kaktusů, pak splnil svůj účel. Začátků se nemusíte obávat, neboť kaktusy toho vydrží tolik, jako málokterá jiná květina. Není pochyb o tom, že téměř každý dokáže při troše nezbytné trpělivosti dovést kaktusy i ke květu – a to je hlavní odměna za veškeré kaktusářské snažení.

Dan Růžek

## Včelí tance

Včelí společenstvo lze přirovnat k organismu, jehož funkčnost je postavena na koordinaci, řádu a komunikaci. Ne nadarmo se včely staly symbolem pile. Každý jedinec společenstva přesně ví, co je jeho úkolem a svědomitě jej plní. Jak si ale včely mezi sebou sdělují, kam letět za potravou? Jak to, že beze slov, pouze pohyby těla dokáží svým následovnicím přesně sdělit, kam se mají vydat? Za výzkum tohoto pozoruhodného chování včel získal Karl von Frisch Nobelovu cenu. Přestože se toto téma zdálo již pro naši výzkum vyčerpané, zaujalo některé vědecké týmy k další práci. Pojďme tedy nahlédnout do tajů včelího dorozumívání.

Začnu tím, co jistě všichni víme, a sice tím, že včelstvo je složeno z kast: dělnic, trubců a z matky. Dělnice během svého vývoje prodělávají jakýsi „kariérový vzestup“, který je určen jejich stářím. Nejmladší dělnice se nazývají *mladušky* a jejich úkoly se s postupem času mění. Začínají čistěním buněk, krmením larev a posléze pokračují stavěním pláští. Poslední službou mladušek je stráž na česně. Po dosažení této činnosti mladušky dospívají v *létavky* a plní

funkci opylování, sběru pylu, nektaru, propolisu a vody.

K tomu, aby mohly svůj úkol splnit, musí však nejprve zdroj potravy nalézt. V průběhu vrcholu letní sezóny jich vylétají desetitisíce z úlu a plní úlohu průzkumnic. Jakmile se jim podaří vypátrat např. rozkvetlou louku nebo strom, změní se v nálekyně, které se vrací do úlu. U vletového



otvoru a uvnitř úlu fungují jako zpravodajky, které sdělují ostatním včelám, kam je zapotřebí letět. Včely, které jejich rady uposlechnou a letí na dané místo, se nazývají *rekrutky*.

Včely podávají informace o výskytu zdroje potravy pomocí dvou druhů tanců. Tzv. *kruhovým tancem* včela vyjadřuje, že se potrava nachází v těsné blízkosti úlu. Včela při něm opisuje přibližně stejně velké kružky po i proti směru hodinových ručiček. Pokud je ale potrava dále od úlu,



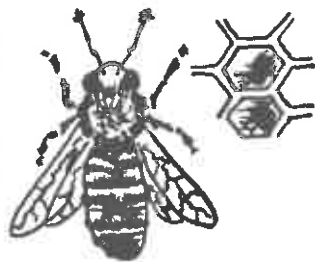
musí zpravidla udat ostatním včelám směr, kterým mají za potravou letět. To vyjadřuje tzv. *vtivým tancem*. Včela při něm opisuje dráhu dvou elips spojených do osmičky. Pro udání směru je nejdůležitější přímý úsek, kde se obě elipsy spojují. Právě z orientace této přímky odvodí včely „azimut“ pro cestu za potravou. Při pohybu tímto klíčovým úsekem včela vrtí zadečkem z boku na bok. Odtud tedy označení tance jako vrtivý. Pokud včela tančí vrtivý tanec na vodorovné podložce (např. u česna), pak spojnice obou elips ukazuje přímo ke zdroji potravy. Pokud včela tančí na svislé podložce (např. na plástu), pak je směr k potravě udán úhlem, který svírá spojnice obou elips se svislicí. Stejný úhel svírá směr ke zdroji potravy se směrem ke Slunci. Včela probíhá jednu polovinu osmičky (jednu z elips) ve směru pohybu hodinových ručiček, druhou pak oběhne v opačném směru. Díky tomu se pohybuje po spojnicí obou elips vždycky stejným směrem. Když se na tomto úseku pohybuje hlavou nahoru, pak to pro ostatní včely znamená, že mají letět v udaném úhlu za Sluncem. Jestliže se naopak na spojnicí pohybuje hlavou dolů, znamená to, že potrava se nachází v udaném úhlu směrem od Slunce. Vzdálenost zdroje sděluje včela rychlostí pohybu na spojnicí a frekvencí vrtění zadečku.

Zajímavé je, jak včely měří vzdálenost zdroje potravy od úlu. Mezinárodní vědecký tým vedený Haraldem Eschem z americké University of Notre Dame zjistil, že včely neměří absolutní vzdálenost, ale že sdělují

ostatním včelám, kolik toho cestou k potravě viděly. Včely se tedy podobají pohádkovému pocestnému, který vypráví, že přešel sedmero údolí, sedmero hor a řek. Včely měří vzdálenost optickým tokem, tedy tím, jak se obraz okolí měnil v průběhu jejich letu.

Když nechali vědci prolétat včely na cestě za potravou úzkým tunelem, vyprávěly pak včely po návratu do úlu o daleké cestě, i když ve skutečnosti uletěly jen malou vzdálenost. Tunnel byl sice dlouhý jen osm metrů, ale včely po návratu do úlu tančily vrtivý tanec, jakoby se vrátily ze vzdálenosti 70 metrů. Včely, které jejich zprávu přijaly, se podle toho zachovaly a hledaly zdroj potravy správným směrem, ale mnohem dále než ve skutečnosti byl. Ne náhodou se tyto včely sháněly po potravě asi sedmdesát metrů od úlu.

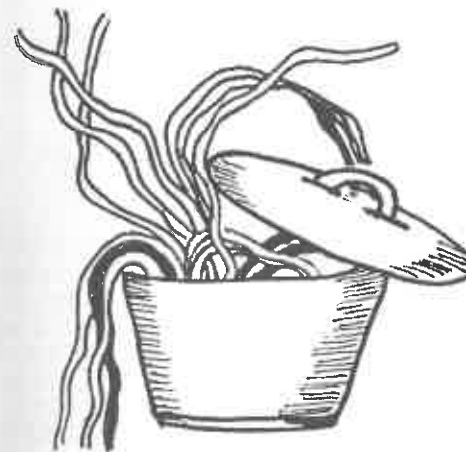
Tento objev vážně zpochybnil představy, podle které si včely vypomáhají při pátrání po potravě čichem. Včely, které přijaly falešnou informaci zpravidla, létaly neodbytně na místo, které zpravidla nikdy nenavštívily. Důkaz o tom, že včely měří vzdálenost optickým tokem zpochybnily názor, že jednotlivé rasy včel udávaly stejnou vzdálenost od úlu různou intenzitou vrtění při tanci. Nyní se zdá, že rozdíl ve vrtění odpovídaly odlišnému optickému toku, který včely zaznamenaly v odlišném prostředí. Je rozdíl, zda stejnou vzdálenost včela uletí v členité (lesy, křoví) či jednovápné krajině (posečená louka). Včela, která se vrátila z letu lesem, pak referuje díky velkému optickému toku o podstatně delší cestě než včela, jejíž oko během cesty zaznamenalo mnohem méně podnětů. Tento jev se uplatňuje i v okolí jednoho úlu, pokud je krajina v různých směrech od úlu po optické stránce různě „vydatná“.



-Martina-

## Pasta, spaghetti, těstoviny... od Pavla Blažky

Pasta je původní italský název, při klasickém italském slavnostním jídle se to pojídalo místo naší polévky. V lepších italských restauracích asi tak polovina hostů dodržuje tuto tradici. Host je pak většinou opatřen velkou utěrkou, kterou mu číšník (-ice) uváže jako nezbednému děcku s uzlem vzadu na krku. Nikdy jsem tak neviděl ženu, ale mě N nebylo dost velké pro statistickou důvěryhodnost. Pak se lze i v nákladných satech směle „omítat“ kečupovou omáčkou.



Zatímco knedlíky či halušky umíme připravit po způsobu babiček z původních surovin, u těstovin mimo nudli jsme odkázáni na polotovary našeho (či cizího) potravinářského průmyslu. Dlužno uznat, že rozdíl mezi našimi a italskými špagetami jsem nezaznamenal.

Špagety (spagetti) jsou jen jeden z mnoha poddruhů těstovin – pasty. Pro svou vysokou univerzálnost a snadnou přípravu jsou však asi nejrozšířenější.

Začneme tím, že na vařič postavíme asi dvoulitrový hrnec s vodou, naplněný něco málo přes 3/4 obsahu, trochu osolíme a uvedeme do varu. Mezitím nastříháme růžek obalu špaget – používám vaječné, a od-

dělím – vysypu na prkénko vhodnou část, mně stačí půlkilový balíček asi na čtyři večeře. Pak si otevřu malou konzervičku s masem, polovinu (co mi zbyla po vaření rizota) dám do malého kastrůlku, přidám kečup, nakrájený stroužek česneku, pár kapek sojové nebo worcestershirské (vyslovuje se usterské) omáčky a kávovou lžičku hořčice.

Mezitím voda vře a oddělené špagety do ní vhodím, tak, aby se rozprostřely po obvodu hrnce a samozřejmě na jedné straně vyčnívaly. Přikryji poklicí, tak, abych je nepolámal (lámání špaget je barbarismus – menza!!!), do půl minuty spodní část změkne a lze je delší vařečkou opatrně zamíchat tak, že jsou celé potopené. Kastrůlek s omáčkou dám na nižší stupeň ohřátou ploténku, špagety a omáčku občas promíchám a mezitím nastrouhám sýr (nemáme-li struhadlo, lze nakrájet na nudličky plátkovaný), používám Primátor, Madeland se velmi špatně strouhá, lze použít i uzený Moravský bochník, český „Eidam“ (cihla) je hmota pro mne skoro bez chuti, vůně a zápachu.

Špagety vařím doporučených 7–9 minut – nesmíme je rozvařit, musí být trochu tuhé. Italové říkají ad dente – „k zubu“. Vodu jednoduše slijí – pokličku přidržují s nepatrnou mezerou utěrkou. Nedodržují doporučené promývání vodou, ale vyklopím porci přímo do hlubokého talíře, do důlku dám omáčku a posypu rozstrouhaným sýrem.

Jíme je vidličkou, kterou držíme v pravé ruce, v levé máme lžici a porci nakrucujeme na vidličku, kterou špičkou opíráme o vnitřek lžice. Tohle dnes patří k základům stolování, vzhledem k oblíbenosti špaget se nimi setkáte i velmi daleko od jejich kolébky.

Přirozeně je můžete jíst i sladké s tvarohem či mákem a máslem, ale to s italskou pastou už nemá nic společného.

Dobrou chuť přeje P. Blažka

## Tip na výlet: Mojský les

Kráti se dny, nastoupil neupravený středo-evropský čas, takže nemá smysl honit se někam daleko.

Hezká vycházka je z konečné autobusu č. 2 z Borku na sever od Č. Budějovic do Mojského lesa, který leží na Rudolfovském zlomu, který umožnil rozvoj těžby stříbra a bohatství dřívě horního města Rudolfov.

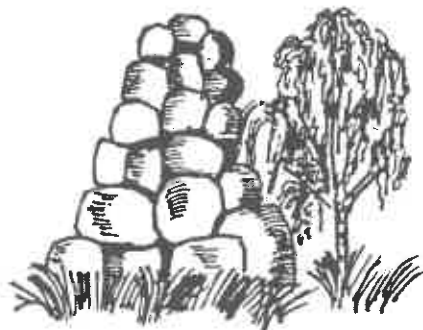
Po celou dobu se budeme držet červené značky, nejprve projdeme kouskem nepříliš pěkného lesa (asi půl kilometru) ke střelecké klubovně (bývalá cihelna) a rozcestí, kde se červená značka větví. Dáme se doleva do údolí kyselé vody – to je dáno výtoky kyselých důlních vod z několika opuštěných a zaslepených šachet, které po pravé straně vedly zhruba horizontálně.

Po levé straně nad námi vede silnice z Budějovic k Veselí nad Lužnicí. Po necelých dvou kilometrech dojdeme k dalšímu



rozcestí, kde od leva přichází cesta od silnice a červená značka zahýbá doprava a stoupá. Les je převážně listnatý, takže ještě několik dní si můžeme za slunečního počasí užívat podzimních barev. Cesty jsou většinou široké a pohodlné, k mírnému zmatku dochází poté, co projdeme pod vysokým napětím s rozhledem u Červeného Újezdce, což je vesnička kousek za hranicí lesa. Stará značka vedla před vesnicí okrajem lesa doprava, dnes prochází obcí (že by značkaře

podplatil místní hospodský?), na návsi odbočuje doprava a pak pozor – asi po 200 metrech nenápadnou cestou znovu vpravo do lesa. Asi po jednom kilometru přijdeme na místo označené jako vrch Vávra. Je to ve skutečnosti ostroh – ohyb Rudolfovského zlomu. Na něm najdeme v lese řadu nízkých



mohyl – je jich údajně asi 90 a jsou z 8. století – tedy předkřesťanských Slovanů. Můžeme se dohadovat, že v době pohřbů místo asi nebylo zalesněné. Vždy jsem si tu vzpomněl na monolitický kruh, ke kterému mne přivedl Jack Talling v Lake Districtu na severu Anglie. Zapadalo slunce a byl to velmi impresivní zážitek. Je třeba říci, že ten kamenný kruh byl asi o 2 tisíce let starší, než naše slovanské mohyly.

Za vrchem Vávrou cesta s červenou značkou začne prudce padat dolů, přejde potok, vyjde z lesa a opět o pár metrů vystoupí do obce Jelmo. Na okraji obce opustíme silnici doprava. Pak přejdeme potok – jednu z mnoha desítek jihočeských Dobrých vod – a podél ní dojdeme z druhé strany opět k rozcestí a po půl kilometru jsme opět u autobusu MHD 2 u Borku.

Celková délka okruhu je asi 12 km, jeho část je značená jako cyklotrasa (ale vynechává vrch Vávra) a v zimě, když je sníh a pod nulou, to není marné ani jako běžkařský terén. Užijte si.

Váš P. Bložka

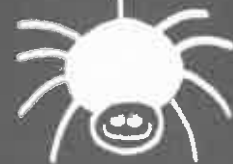
## HLÁŠKY ŠTETKE - zoogeografie

- „Buffon a spol. přišli na to, že v Africe a Jižní Americe žijí různé druhy, ačkoli v obou je hnusně vedro...“
- „Na střetu jihoamerické a africké kontinentální desky vypučely ostrovy...“
- K faunistické syntéze: „Nejsou to biogeografická data, ale kde nic není, ani smrt nebere...“
- Ke kritériím zachycení spojitosti areálu: „Tohle je robustní, to už musí být setsakra diskontinuita...“
- „Tuhýk hnědý není glaciální relikv, ačkoli v prostomyslnějších učebnicích je za něj považován...“
- K panbiogeografii: „Tak tohleto mi připadá jako velká fikovina...“
- „Indie tam pořád roztomile plave, aby měli Messnerové kam lézt...“
- „Tam žádnéj placatej hnusnej mořskej rozpláclík není, tak tam byla asi pevnina...“
- Současný areál ježka východního a západního aneb vikarianční pohádka: „Předek obou ježků obýval Evropu. Přišel glaciál, ježek na krátkých nožičkách ustupoval na jih, jeden ustoupil na Pyrenejský poloostrov, druhý na Balkán... až časem vznikla disjunkce. Pak se vydali dobýt zpět ztracené území, na Vysočině se potkali, dali si po hubě a vytvořili hranici...“
- Magisterský seminář katedry ekologie – prezentace diplomových prací: „Zde vidíte grafy z práce jednoho norského studenta z oslovské univerzity...“
- „Jezdili jsme s lodkou po přehradě a plašili ryby. Ryby přechaly směrem od lodí...“

### PAVUČINA

časopis (nejen) studentů Biologické fakulty Jihočeské univerzity ■ **vydává:** Attavena, o.p.s., Branišovská 31, 370 05 České Budějovice ■ tel.: 387 772 357, 605 213 428, e-mail: attavena@attas.cz, web: <http://www.attavena.cz> ■ **redakce:** Branišovská 31, děkanát BF – pod střešou, e-mail: pavucina@tix.bf.jcu.cz, web: <http://www.bf.jcu.cz/tix/pavucina/> ■ **šéfredaktor:** Věra Cihlářová ■ **redaktoři:** Simona Poláková, Ignác Pospíšil, Miša Uhlířová, Eliška Zapoměllová, Lukáš Šmahel ■ **ilustrace:** Eliška Zapoměllová, Věra Cihlářová, Miša Uhlířová, Martina Mačháčková, Markéta Muchová, Lada Záhlová, Monika Žuberová, Ivana Tomšíková ■ **foto:** FotoArchív Attaveny a BF, Petr Znachor – str. 5,6,9,21,22; FotoArchív Petra Kouteckého – str. 31,32,34,35 a účastníků expedice Kamerun – str. 61,62,63 ■ **technické zabezpečení a grafická úprava:** Zdeněk Klouda, Dana Vašková ■ **www stránky:** Petr Illek ■ **tisk:** Tiskárna Posekaný ■ **osvit:** PrePres Studio Karmášek ■ vychází pětkrát ročně ■ náklad 250 kusů ■ prodejní cena výtisku – 20 Kč ■ **třinácté číslo vyšlo 6. listopadu 2002**

**UZÁVĚRKA 14. čísla je 29. listopadu 2002, jeho předpokládané vydání pak 16. prosince** Uveřejněné příspěvky se nemusí shodovat s názory redakce.



### *Vlasy dnes ráno nesčešu...*

*Vlasy dnes ráno nesčešu –  
ruko má, stůj!  
Čelenka slíbat by chtěla  
stopy tvých prstů,  
milý můj!*

### *Lidé o nás povídají...*

*Lidé o nás povídají –  
já a vy  
máme se rádi potají:  
nevím, jak vy – mně je však smutno,  
pravdu že nemají.*